

మొలరామాయణము

ఇ య్య ది

ఆ తు కూ రి మొ ల్ల చే

ర చియింపబడినది

ప్రకాశకులు

కె. జి. శ్రీ హరి ప్రసాద్

గౌతమీ బుక్ షాపు

రాజమండ్రి

దేశబంధు ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపబడియె

రాజమహేంద్రవరము.

1929

కాఫీరెటు]

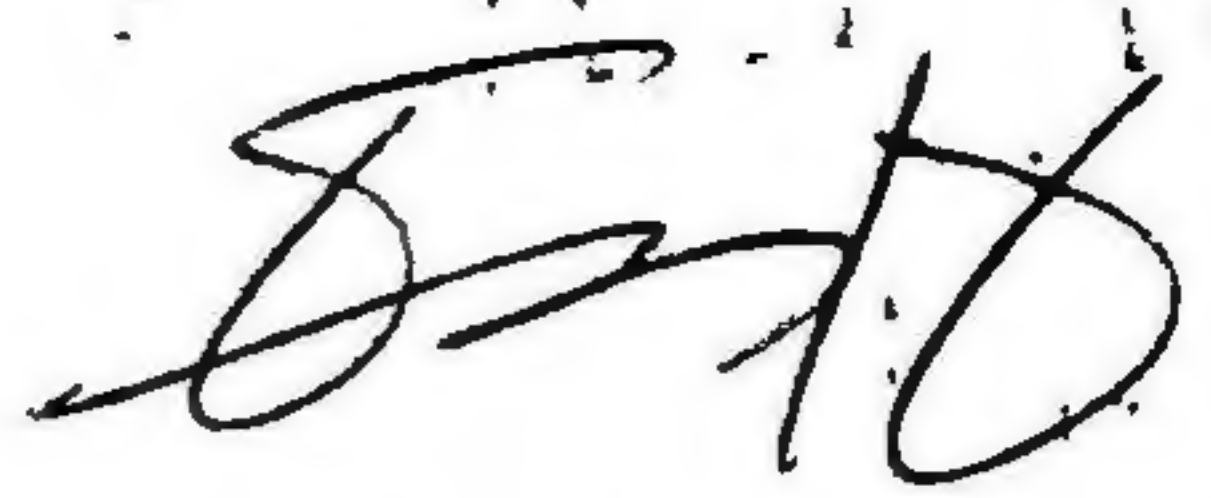
వెల 0—12—0

అభిమాన పోషకులు

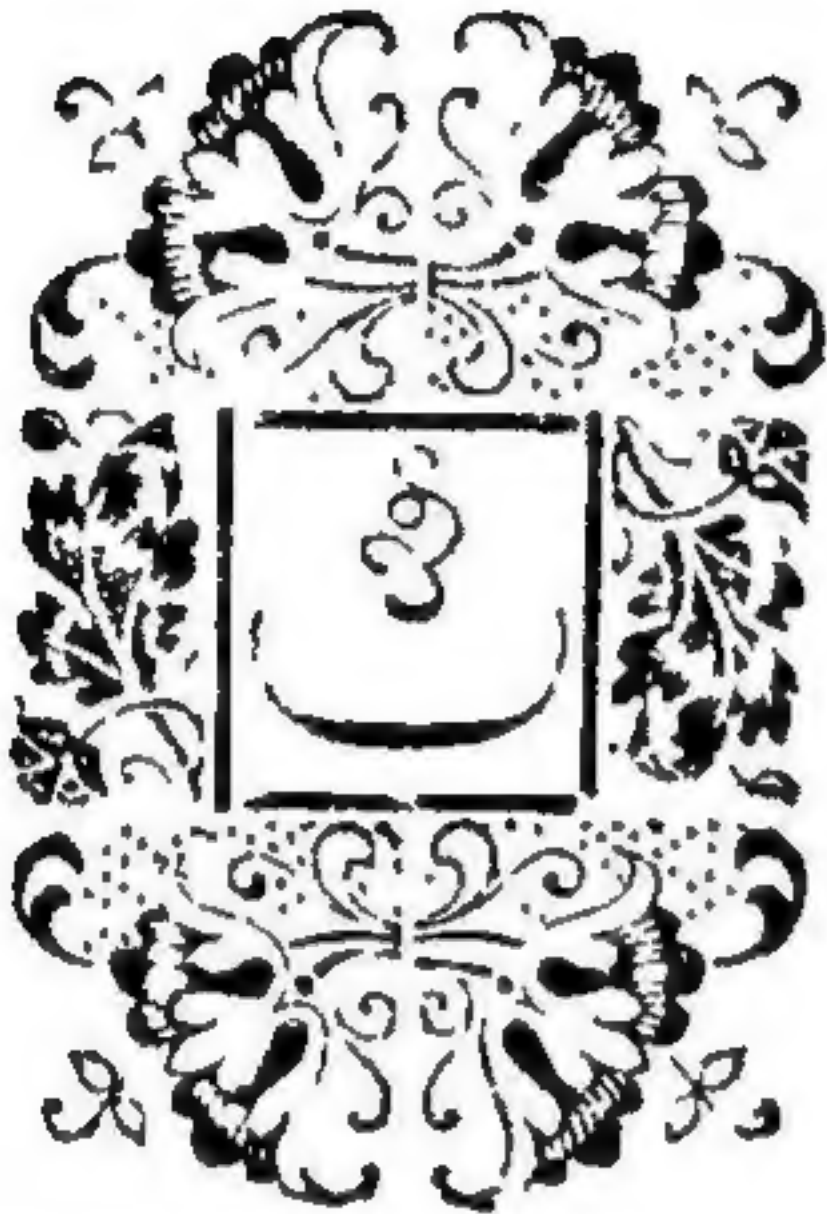
మ॥ రా॥ శ్రీ నూకా సుబ్బరాజుగారు

గూటాల

మొల్ల రామాయణము

బాలకాండము.

శ్రీమదామలకాండము

మహిమాభిరాముడు వసిష్ఠమహామునిపూజ్యుడు సు
తామవధూకళాభరణరత్నకుఁ డాశ్రయఁపడుచుండు దూ
ర్వానులసన్నిభాంగుఁడు మహాగుణశాలి ననూపరుండు శ్రీ
రాముఁడు పోచు భక్తతతి రండిలునట్లుగ నెల్లకాలమున్.

ఉ. శ్రీనగమందిరుం డమరసేతుఁ డర్ధశాంకమాళి స
స్థానిమహాపయోజనిననాయకుఁ డబ్జభవామనేశ్వర
ధ్యానలసత్ప్రసన్నుఁ డతిసమృద్ధుఁ డేష భూషణుండు వి
ధ్యానిధి మల్లికార్జునుఁడు తా నిడు మాకు శుభంబులొప్పునన్.

ఉ. తెల్లనిపుండరీకముల తేజము మెచ్చని కన్నుదోయితో
నల్లనిశక్రగీలరుచి నవ్వెడు చక్కనిదేహకాంతితో
నల్లనఁ బిల్లగోవి కరమందలిసొల్లల నింపు నింపగా
గొల్లతలన్ విరాళి తగఁ గొల్పడు కృష్ణుఁడు పోచుఁగానెఱన్.

ఉ. మించి సమస్తలోకములు మిన్నక తాఁ దనచేర్పు సూతి ని
స్మించి ప్రగల్భతన్ మెఱసి మేలును నీడును బ్రాణితోట్లు నే
డించుటించి శాస్త్రములు పేదములుం గొనియూడుచుండు నా
కాంచనగర్భుఁ డెచ్చు నధికంబుగ నాయువు నీస్థితార్థమున్.

శ్రీ. చంద్రఖండకలావ్రు జారువామనరూపుఁ, గలితచంచలకర్మి గమలకర్మ
మోదతోజ్వలబాహు మూషతోత్తమవాహు, భద్రేభవదయ సస్థితనయ
సమ్మనిస్తుతిపాత్ర శైలాదౌహితు, ననదిసామోదు విద్యాప్రసాదు
బరసువరాభ్యాసు బాశాంకుశోల్లాసు, నరుతరఖ్యాతు నాగోపవీతు

గీ. లోకవందితగుణదంతా నేకదంతా, నతులహేరంబు సత్కరుణావలంబు
విమలరవికోటిలేజు శ్రీవిఘ్న రాజు,, బ్రహ్మతవాక్రౌఢికి యెన్న బ్రస్తుతింతు.

చ. కరివఃఖుండుం గుమారుండు వికారపుఃజేతల ముద్దుగాపుచున్
గురుక్షలువాటుచు న్నగగుట్టలుదాటుచుఁ జన్నదోయితో
శరణులు రాయుచుం గబ్బి జేచ్చినదందునిఁ బట్టితీయఁగాఁ
గరములఁ జాఁప నవ్వెడుజగమ్ములశల్లి శుభంబు లీవుతే.

6

ఉ. సామజయగ్మ మింపలఁ జల్లినీరు పసిడికుండలన్
వేచులు పందిపంచి కడువేతుకతో నభిక్తిఁ జేయఁగాఁ
దామరపువ్వుగద్దెను మురంబున నుండెడిలోకమాత మా
కామునిలన్ల సంపద లఖండముగా నిడు మాకు నెప్పుడున్.

7

ఉ. మేరిమిమంచుకొండ నుచమింపఁగ జాలినయఁచ నెక్కివా
నశ్యలి నటించి పచ్చుచతురాస్య నెదుర్కొని నప్పుడేరఁగా
వాలికసోగకన్నుల నివాఁ యొనఁచి మురంబుఁగూర్చు వి
ద్యాలయ వాణి శబ్దముల నర్థములన్ సతతంబు మా కిడున్.

8

సీ. సురసన్నతజ్ఞాను సువివేకి వాల్మీకి నఖిలవేదాగమాభ్యాసు వ్యాసు
ఘోరాంధ కారస్రభారవిభారవి, సత్కాంతిహినుకర్తాఘు మాఘు
వివిధకళాన్వితవిఖ్యాతి భవభూతి, బ్రహ్మకార్యగురీణు భట్టభాణు
మానిసీలోకసమ్మరభద్రుశి భద్రుఁ, గవితారసోల్లాసుఁ గాదాసు

గీ. స్తుతగుణోద్దాము నాచనసోమ భీము, నవ్యమంజులవాగ్ధుర్యనన్న పార్థు
రసికుడైనట్టి శ్రీనాథు రంగనాథుఁ, దిక్కకవిరాజును నుతించి ధీరిమించి

9

క. తొల్లిటియిప్పటిసత్కవిగవి, వల్లసులను రసికవినుతవాగ్విభవకళా
మల్లులఁ గవితారచనల, బల్లిను లైనట్టిసుల భక్తి గఁ దలఁతున్.

10

క. గురులింగజంగమార్చన. పరుఁడును శివభక్తి రతుండు బౌధవహితుండున్
గురుఁ డాతుకూరికేసయ, పరపుత్తినిమొల్ల యనఁగ పఱచినదానన్.

11

సీ. దేశీయపదములు దెనుగులు సాంస్కృతుల్, సంధులు ప్రాజ్ఞులశబ్దతతి
శయ్యలు రీతులుఁ జాటుస)బాధంబు, లామూసమాసంబు లమరములను
భావార్థములుఁ గావ్యపరిపాకములు రస, భావచమత్కృతుల్ పలుకుసరవి
బహువర్ణములును విభక్తులు థాతు ల, లంకృతిచ్చందోఽలక్షణములుఁ

గీ. గావ్యసంపద క్రియలు నిఘంటువులు, గ్రమము లేనియు నెఱుంగ విఖ్యాతగోవ
వరపుక్రికంఠమల్లేసు వరముచేత, లెఱి: గవిత్వాబుఁ జెప్పఁగా నేర్పొంటి. 12

క. చెప్ప మని రామచంద్రుడు, నెప్పించినపలుకుమీఁదఁ జెప్పెద నే నె
ల్లప్పుడు నిహవరసాశన, మిప్పుఞ్చాత్ర తప్ప లెచకుఁడు కవుల్. 13

వ. అని మఱియు. 14

చ. వరపపురన్న వయ్యెగను వాసిగ గండపు బాఁతతోడుతన్
గొలదిగఁ గానపచ్చుచుఁగుబ్బననుగవరీవి నొప్పఁగాఁ
దెలుఁ గని చెప్పజోటఁ గడుతేలమాఁలఁ గ్రొత్త గీతులం
బొలుపు పహింపకున్న మఱి పొదగునే పువహింపబునుల్. 15

క. ముచు సుస్కృతముఁ దేటగఁ, దెనిగించెడిచోట నేమి దెలియక గుండన్
దనవిద్య మెఱయఁ గ్రమ్మర, ఘన మగుసుస్కృతముఁజెప్పఁగా రుచి యగునే. 16

గీ. తేనె సోక నోరు తీయక యగురీతి, తోడ నర్థ మెల్లఁ పోచకుండ
గూఢశబ్దములను గూర్చిన కావ్యమ్ము, మూఁగచెడిచిహ్ని ముచ్చటగుచు. 17

క. కందువమాటలు సామెత, లందముగాఁగూర్చి చెప్పు నది తెనుగునకుం
బొందె రుచియై ఓచు, విందె మఱి కావశించు విబుధులమదికిన్. 18

వ. అని మఱియును. 19

క. అది రఘురాముచరితము, నాదరముగ విన్నఁ గ్రొత్తయై లక్షణసం
పాదమై పుణ్యస్థితి, వేదమై తోచకున్న వెఱ్ఱిన చెప్పన్. 20

ఉ. రాజతక్తియైన రఘురాముచరిత్రము మన్ గవీశ్వరుల్
లేజ మెలర్పఁజెప్పె రని తెల్పియుఁ గ్రమ్మఁ జెప్పనే లనన్
భూజనకల్పకం బగుచు భుక్తికిమక్తికి మూల మైనయా
రాజును దైవ మైనరఘురాము నుతించినఁ దప్ప గల్గునే. 21

క. వారాంగన శ్రీరాముని, పేరిడి రాచిలుకఁ బిలిచి పెంపు పోంచెన్
నేరుపు గలచందంబున, వారాముని వినుతినేయ హర్షము రాదే. 22

క, నేరిచి పొగడినవారిని, నేరక తానియాదువారి నిజకృపయనుపం
గారణ మగుటకు భక్తియై, కారణ మగుఁగాని చదువు కారణ మగునే 23

ఉ. సల్లలితప్రతాపగుణసాగరుఁ డై విలసిల్లి థాత్రిపై
బల్లిదుఁ డైనరామనరపాలకున్ స్తుతి సేయ జిహ్వాకున్

జీల్లరంజనకమును జేకొని మెచ్చంగ నిచ్చుటటనే

నల్లము బెల్లముం దిరుచు నప్పటికప్పటి కాన నేయునే

24

వ. అని విత్కొంచి మదంబున నిష్టదేవతాపార్థనంబును బురాతనకవీంద్రస్తుతియును
జేసి నాచేయం బూసిన మొల్లరామాయణమునకుఁ గథావిధానం బెట్టుచును. 25

సీ. సరయునానదీతీరసతలసస్మృగళ, పార్థివోన్నతమహావైభవమ్ము
కనకగోపురహస్త్య సునకవాటోజ్జ్వల, త్వాకాకగోపురశ్రీకరమ్ము
గజవాజీరసభటగణి గౌరవప్రచా మరకేతుతోరణమండితమ్ము
ధరణీపథూటికాభరణవిభ్రమరేఖ, దరసించుమాణిక్యవర్షణమ్ము

గీ. భానుకులదీపరాజన్యస్త్రిభద్ర, భాసినవరత్న భచితసింహాసనమ్ము
నాగనుతికెక్కుమహిమ ననారతమ్ము, శర్మనిలయమ్ము మహినయోధ్యాపురమ్ము. 26

సీ. మదనాగయూధసమగ్రదేశము గాని, తుటిలవర్తన శేషకులము గాదు
ఆహవోర్వీజయహరినివాసము గాని, కీకసముత్కరాంకితము గాదు
సుందరస్యందనమందిరం బగుఁ గాని, సంతతమంజులాశ్రయము గాదు
మోహనగణికాసమూహగేయము గాని, యూధికానికరసంయుతము గాదు

గీ. సరసనన్దుర్బలజనసింహామ్ము గాని, కతిననిర్దయచైత్రవంశుంబు గాదు
కాదు కాదని కొనియాడఁ గల్గినట్టి, వరవరామ్ము సారేతపురవరమ్ము

27

సీ. భూరివిద్యాప్రాడి శారదాపీతమై, గణితవిప్లవశ్రయోగమువోలె
మహనీయగుణసర్వచంగళావాసమై, పాగ జొందుకైలాసనగమువోలె
లలితసంసచ్చావీర్జీవనివాసమై, యుర వైనవైకుంఠపురమువోలె
విరచితప్రభ్యాతహాచండనాభ్యమై, యారూఢి నమరాలయమువోలె

గీ. రాజరాజనివాసమై తేజస్వి, నరవరోత్తరదిగ్భాగనగనివోలె

సకలజనములు గోనియాడజగములందు, బొలుపు మీఁతెను పారేతపురవరమ్ము 28

క. ఇమ్ముల నప్పుర వప్రము, కొమ్ములపై నుండి పురముకొమ్ములువేడ్కన్

దమ్ములచేట్టుముపడజల, జమ్ములు పూజెంతు రొగి నజస్రముఁ బ్రేరె. 29

క. పరువున మురు వై యుండును, సురపురమునఁ గల్పతరులు చూపఁకింపై

పరువున మురువై యుండును, దురగంబు లయోధ్యఁ గలప్రతోఢికలందున్. 30

క. దానగుణమ్మున సురపురి, నేనాడును నమరరత్న మెన్నికకెక్కున్

దానగుణంబున మిక్కిలి, యేనుఁగు లాపురములొన నెన్నికకెక్కున్. 31

క. కవిగురుబుధమిత్రాదులు, వివిధార్చనల నమరపురి వెలయుదు రెఱమిన్
గవిగురుబుధమిత్రాదులు, వివిధార్చనల నమరఁ బురి వెలయుదు రెఱమిన్. 32

క. భోగానురాగసంపద, భోలుపత్తింతునందు భూరుతలీలన్
భోగానురాగసంపద, భోగులు పత్తింతునందు భూరుతలీలన్. 33

సీ. ప్రకటానురాగసంపచ్చు తామరు గాని, రమణీయసక్తకావతులు గారు
శుభపక్షతోష్ణోష్ణసూత్రధారులు గాని, టక్కరిహాస్యచాటకులు గారు
ఉభయసంధ్యాదివిధ్యుక్తకర్ములు గాని, చప్పిరఁగా నిశాచరులు గారు
తిరికించిమాడ సద్విజులౌదురే కాని, తలఁపంగఁ బక్షిజాతములు గారు
గీ. బాడలులు గాని యగ్నిరూపములు గారు, పండితులు గాని విజ్ఞులవనిది గారు
ధీవరులు గాని జాతినిందితులు గారు, పరమపావను లాపురి ధరణిసురులు. 34

ఉ. రాజులు కాంతియందు రతిరాజులు రూపమునందు వాహినీ
రాజులు దానమందు మృగరాజులు విక్రమకేళియందు గో
రాజులు భోగమందు దినరాజులు సంశతతేజమందు రా
రాజులు మానమందు నగరమ్మున రాజకుమారు లందఱున్. 35

సీ. తగదానఁభ్యాతి ధరఁ గుజేరులు గాని, సతతాంగకుష్మపీడితులు గారు
నిర్మలసత్యోక్తిధర్మసూనులు గాని, చర్చింప నశృకభాషకులు గారు
ప్రకటఁభూతి సౌభాగ్యురుదురీలు గాని, వసుధవైరోషనూనసులు గారు
కమనీయ గాంభీర్యసునసముదురీలు గాని, యతులితధంగసంగతులు గారు
గీ. వర్తకులు గాని పక్షు లేవరునఁ గారు, భోగులే కాని పాము లెప్పుడును గారు
సరసులే కాని కొలఁకులజాడఁగారు, వన్నె కెక్కినయప్పునివైశ్యులెల్ల. 36

క. పంటల భాగ్యోదయమై, పంటలపైఁ బంటలమర బ్రతుకుదు రెఱమిన్
పంటలుఁ బండియు గలయా, పంటలు మొదలైన కాపుఁబ్రజ లానగిన్. 37

సీ. కవికిమాపులచేతఁ గరిగింప నేర్తురు, బ్రహ్మచారులుల నైన భ్రాతరిగొలపి
మృదువచోరచనల వనలింపనేర్తురు, ఘనమునీందురై నైన గచ్ఛదములు
వలపులుపెట్టిఁ పలసింపనేర్తురు, సన్న్యాసులను నైనఁ జలముపట్టి
సూరతబంధమ్ములఁ జొక్కింప నేర్తురు, ప్రకములు కైకొన్న యతుల నైన
గీ. అచల్ల మెక్కింప నేరుతు రౌషధముల, మరులు గొలుపంగ నేర్తురు మంత్రములను
ధనములంకింప నేర్తురు తక్కునెసి, వాని కెక్కిన యప్పునివారసతులు. 38

- నీ. శారద గాయత్రి శాండిల్య గాలప, కపిలకాశకులవిఖ్యాతి గలిగి
మదనవిష్వక్సేసమాభవనారద, శుకవైజయంతికార్డునులు గలిగి
చంద్రాంకిగుహాగిసంభవజయవృష, కుంభబాణాదులఁ గొమరుమిగిలి
సుమనయైరావతసురభిశ కామృత, పారిజాతముల సౌపారఁ గలిగి
- గీ. బ్రహ్మనిలయమ్మై కుంతపట్టణమ్మ, నాగకంఠణశైలమ్మ నాకపురము
లలితగతిఁబోలి యే పేరిఁ దులనుదూఁగి, ఘనత నొప్పారు నవ్వువనములెల్ల. 39
- చ. కనకపిలాసకుంభములు గబ్బికుచంబులీలఁ జేత్రకే
తనములు పైఁటకొంగులవిధంబునఁ గ్రాల గవాక్షము ల్రహిక్
గనుఁగవయట్ల పాల్పెసఁగఁగా భువిభోగులు మెచ్చభోగినీ
జనములరీతిఁ జేల్వమరు సౌధనికాయము పాయకప్పఁక్.
- తే. మకరకచ్చపశంఖపద్మములు గలిగి, సనదురగరమ్మపైఁ గాలు ద్రవ్యదుంప
సరసమాధుర్యగాంభీరసరణిఁ బేర్చి, గుఱుతుమీఱినయవ్వుఁకొలఁకు లెల్ల. 40
- తే. అమృతధారాప్రవాహమ్మనందు నెపుడు, నొక్కధేనువు దివినున్న నుచితమగునె
అమృతధారాప్రవాహమ్మనందు నెపుడు, బెక్కుధేనువు లప్పురిఁ జేరునొందు, 41
- క. ఈకరణి సకలభవ, క్రికర మయితాఁ బ్రసిద్ధిఁ జెలఁగుచు మహిమక్
నాకపురితోడ సారయాచు, సాకేతపురమ్మ వెలయు జగము నుతింపక్.
- ప. అట్టిమహాపట్టణంబున కధీశ్వరుం డెట్టివాఁ డనఁగ. 42
- నీ. తనకీర్తి కర్పూరతతిచేత వాసించె, బటుతరఁబహ్మండభాండమెల్లఁ
దనశౌర్యగిరిచే నినబింబ మనయంబు, బటలెల్ల మాఁగుడవడఁగఁ జేసె
ధనదానవిఖ్యాతి ననుదినంబును న్ధి.దాద్ర్యయములు వెళ్ళఁ బాడిఁ దటిమెఁ
దననీతిమహిమచే జనలోక మంతయుఁ, వగిలి సంతతమును బొగడఁ దనరె
- గీ. భళిర! కొనియాఁ డబాత్రమై పరిగినట్టి. వైరిన్యవజాలమేఘసమీరణుండు
దినకరాన్వయపాథోధి నజ్జ్వరి, నితకౌక్షీయకకరుండు దశరథుండు. 43
- పీ. పాలింపఁ డవినీతిపరుల మన్ననఁజేసి, పాలించు నజ్జనప్రతతి నెపుడు
మనుపఁడెన్నఁడుఁ బోరులఁ గారవము జేసి, మనుచు నాశ్రితతోటి ఘనము గాఁగ
నీతి పెఱుంగఁడు వెలపిరులఁ బొడగన్న, వెఱుచు బొకేయెడ దొరలునొ యని
తలఁప డర్థివాతములు మీఱిపెన్న, హుకు ధర్మబెండుఁ దక్కునొ యని
- గీ. సరవి, బోషింపఁ డరిగణపట్క- మెపుడు, పలుయఁ బోషించు నిత్యమ్ము విప్రవరుల
భాస్కరాన్వయతేజోవిభాసితుండు, మానసుర్గుండు పరకృష్ణువరుండు. 44

- సీ. కనగోరఁ దొకనాఁడుఁ గన్నులఁ బరవధూ,లావణ్యసౌభాగ్యలక్షణములు
వినగోరఁ దొకనాఁడు వీనుల కింపుగాఁ, గొలుచువారలమీఁది కొండెములను
చిత్తంబు వెడలించి జీహ్వగ్రమునఁ గోరి, పలుకఁడు కాశిన్యభాషణములు
తలఁపఁ డించుకయైన ధనకాంక్ష నేనాఁడు, బంధుమిత్రాత్రితప్రతతిఁ బేరుప
గీ. సతతగాంభీర్యైర్యభూషణపరుండు, చార్తకెక్కినరాజన్యపర్తుండు
సకలభూపాలజనసభాసమ్మతుండు, ధర్మతాత్పర్యనిరతుండు దశరథుండు. 46
- సీ. విరహాతిశయమున వృద్ధిబొందఁగలేక, విషభయమును గోర విషముఁ బూనె
తాపాబుకొ) వ్వెంచి తరియింపనోపక, పలుమాఱుఁ గడగొడ్లఁ బడియెఁ గరులు
కందర్పశరవృష్టిచందనోపక ఘృష్టి వనవాసమునఁ గుప్పి వనరుసూపె
దీపించి వల పాన నోపకకూర్చుంబు, కుక్షిలోపలఁ దలఁ గుక్కికొనియె
గీ. కుంభినికాంత తమమీఁది కూర్చి విడిచి, ప్రకటరాజన్యకుస్తకాభరణమకుట
చారుమాణిక్యదీప్తితచరణుడైన, దశరథాధీశుభుజసీతఁ దగిలినంత.
- క. ఆణాజురాజ్యమందలి, చార్తెల్లను నితరధర్మవర్తిను లగుచుకొ
భూత్రివిభవంబుల, దాగ్రం బెఱుఁగరెట్టితటి నేగాడకొ. 47
- వ. ఇట్టిమహాధైర్యసంపన్నుండును, మహేశ్వర్యధుర్యోధును నగు దశరథమహారాజు
సకలసామంతరాజులొకపూజమానుం డగుచుఁ బ్రాక్యం బగురాజ్యంబు నేలుచు
నొక్కనాఁడు.
- సీ. సంతానబిడ్డకె చింతించి చింతించి, శిష్టవర్తనుఁ డౌవస్థిఘ జూచి
తనకోర్కె వియింప విని మునిసిహుండు, వలికె బుశ్యశృంగు నెలమిఁదేర
ఘనుఁ డాతఁ డొగిఁ బుత్రకామేష్టి యనుపేర యుగమ్ముఁ గారవిం పనం పవలన
వినుతికెక్కఁగఁ జాలుతనయులు గలుగుట, సిద్ధమ్ము నామాట బద్ధింప
గీ. నిలువునునిచెప్ప వారాజు నెమ్మిలోడ, నకుటిలాత్మకు నావిభాండకునితనయు
నెలమిరావించి పుత్రకామేష్టియనెడి, జన్మ మొనరించుచున్నట్టి సమయమునను.
- ఉ. రాజులు చేతిబాధల నిరంతరముకొ బడివేడి మూఁతి
దేవతలెల్ల గీవ్పతికిఁ బెల్లముగా నెఱిగింప నది రా
దేవతనూజుఁ డున్నెడకు న్నెఱుమె తోడ్కొనివచ్చి చెప్ప నా
దేవుఁడు విష్ణుసన్నిధికి దిగనఁ జేకొనిపోయి యచ్చటన్. 48
- వ. ఆప్సరాణపురుషోత్తముం గాంచి నమస్కరించి యింద్రాదిదేవతలం జూపి బ్రహ్మ
యిట్లు విన్నవించె.

- ఉ. రావణుఁ డుగ్గుడై తనవరాక్రమకక్తిని వీసంపదల్
వావిరి గొల్లలాడి తి)దివంబును బాడుగఁజేయ నేడు దే
వావఁ దీనభావమున నక్కడ నుండఁగ నోడి ధీతిచే
దేవరఁ గానవచ్చె నింక దేవరచిత్తము వీరభాగ్యమున్. 54
- వ. అని విన్నవించిన విని పనరుహంబొచ్చుచుండు దయాముత చిత్తుడై యరిమిషచాయకు
నింకూచ్చి యిట్లానతిచ్చె.
- గీ. వనజగర్భిని గుంపి రావణుఁడు మన్ను, తనమనేసిన పరమిచ్చుతఱిసిదనకు
నేగిచే: జాప్త లేకండఁ గోరునాఁడు, నిరుల వానరులకు తెప్పనుఱచినాడు. 56
- వ. అక్కారణంబునంజేసి. 57
- గీ. వనరుగలిగెను మనకు రావణునిఁ జూచ, విరుండు మీరెల్ల నామాట నేడ్వమీఱి
దశరథుం డనురాజు సంతానకాంక్ష, నొనర జన్నంబు గావింపుచున్నవాఁడు. 58
- క. శరణిపలి యగుదశరథ, నరనాయకునిగఁ బట్టి నరరూపమునన్
జెఱిగెన నే నింక మీరును, సురకంటకుమీఁద లావు సూపుటకొఱకై. 59
- క. కొంఠలు కపివంశంబునఁ, గొంఠలు భల్లుకకులమున గురుబలయుతులై
యందలు నన్ని తెఱుగుల, బృధావకులన్ పట్టి పెరుంగుమ భువిపై. 60
- వ. అని కృపాగురీణుడైన నాగాయణుఁ డానతిచ్చిన విని వనజాసనాది దేవతాసికరం
బవ్వనజోదరుని పాదారవిందమ్ములకు వందనమ్ము లాచరించి నిజనివాసమ్ములకుంజని
రయ్యవసరమ్మున. 61
- మ. ఇల సాకేతనృపాలశేఖరుండు దా హేంలాపిలాసంబుతో
ఫలకాంక్షన్ సవనంబు నేసినయెడన్ బంగారుపాత్రమ్ముగా
పని దద్ధాన్నము చాల నించుకొనితాఁ బ్రత్యక్ష మైరిచ్చి ని
ర్భూతేంబునఁ బావకుం డనియె: శ్రీమత్ మంజువాక్యంబులన్. 62
- క. భూపాం! నీదుగౌర్యలఁ. కీపాయస మారగింప నిమ్మా తనయుల్
ప్రేమతిపుత్రసమానులు, రూపసు లుదయింతు రమితరూపస్ఫూర్తిన్. 63
౪. అసిచెప్పి యప్పాయసపాత్రంబు చేతి కిచ్చిన.
- గీ. పాయసమ్ము రెండుభాగమున్ గావించి, యగ్రసతుల కీయ నందుకొన
సగము సగము దీసి ముగుద సుమిత్రకు. నొసఁగి రంత నామె మెరవఁ బ్రితి 64
- వ. ఆంశం గొన్నదినంబులకుఁ గౌసల్యా కైకేయా సుమిత్రలు గర్భవతులై యొప్పా
రుచండ.

నీ. పవనాక్షు లనుమాట తస్యంబు గావింప, బెలు పెక్కి కన్నులు తేట లయ్యె
 నీలశంకల లని నెగడినయామాట, నిలుచంగ నెఱుపై నలు పురూపె
 గురుకుచ లనుమాట సరవి భాగింపంగ, గోర నైకుచముల నీరువట్టె
 ముజుభాషణ లనుమాట వచ్చక యూడ, మెల,తలపలుకు మృగవు లయ్యె
 గీ. గామిడు లకుంట షిక్కడై కాంతలంగు, నాటిమే లైనరుచ్చుపై నీ కన్నయ్యె
 సవతి పోరనఁ దమలాన సారె సారె, కోకిలితలు బెట్టుచిట్టుములు బట్టె. 67

వ. ముణియును.

68

నీ. తనుమగ్గ లనుమాటఁ న్నీంపఁ గాఁబోలు, బొటలేక నడుములు పొవలఁ బొన్నె
 గునములు బుగ్గొంగుడొక యనుమాట, కల్లుగా నగ్రమున్ గల్లనయ్యె
 జంద్రాస్య లనుమాట సరవిమాన్వంగఁ బోలుఁ గళల విలాసమ్ము పలుద నయ్యె
 సుందరు లనుమాట సుదియమ్ముగఁ బోలు, గన్భభారమ్ములఁ గాంతి నెచ్చె
 గీ. నరుచుఁ గనుఁగొన్న వారెల్ల నాడుచుండఁ, ట్టుచీరెల వ్రేకంబు వట్టుచుండ
 నాసకులఁ జూచి యందఱు నలరుచుండఁ, కాంతలను వట్టు గన్భమున్ గానుకించె.

వ. ట్టు దుగ్భరంబు లైనగన్భంబులు దాన్చిన కాసర్యాదికాంతా నయమ్ముఁ బైత్రమా
 సమ్మున శుక్లపక్షమ్మున నెఱమిభానువాసరమ్మునఁ బునర్వసునక్షత్రంబునఁగర్కటక
 లగ్నంబున శ్రీరామ భరిత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులఁ గాంచినం దం నంతంబున విశర
 గుండఁ యశోచితకర్మంబులు జరి యప్పనిదినంబులు న ప్తాబు లేక శ్రాణిదిన
 వర్ధమాను లగుచున్న కుమారచక్ర ప్తయంబుననుఁ గాలోకితంబు లగుచోరావన
 యశాదికృత్యంబులు గావించి, వెండియు విద్యాప్రశోబణఁ గుట్టు లొనర్చ గజా
 శ్వరగౌరవోహంబులు నేర్పి భనుర్వేదపాఠగులం గావించి పెంచుచున్న సమ
 యమ్మున.

నీ. ఒకనాఁడు శుభగోష్ఠి చుట్టిశ్వరుండు మంచి, పితపురోహితులు నెలమిఁజేరి
 బంధువర్గము రాయబోదలుఁ జారులు, బలిచారకులు కల్లనవీరి జేరి
 గాయకులును భృత్యగణములు మిత్రులు, సతులును సుతులును జక్కనలరి
 సరసలుఁ జతురులుఁ బోషనముఁ గళా, పంచలుగడు నొక్క పంకఁ జేరి

గీ. కొలువఁ గొలుపున్నదెండ వచ్చి కుశికవత్సర, దర్శి దీవించి తావచ్చినట్టికార్య
 మధిపునకుఁ జెప్ప వదిల న నాత్రడడుచు, నెనయ మొప్పార నిట్లనిన్నువించె 71

క. రాముడు దనుజులతో సం, గ్రామము సేయంగఁ గలఁడె కందు గదా నే
చే మిమ్ముఁ గొలిచి వచ్చెన, నోమునిరాజేంద్ర యరుగు ముచితప్రేక్షి. 72

మ. అనినం గౌశకుఁ డాత్మ నన్వివిను వయ్య రాజ నీచేజఁగా
దనర్జునను రాక్షసుల్ విపులగర్వాటోపదాహబలుల్
ఘుఁచు డీరాముడుదక్క వారిఁ గలవంగారాదె విన్నంచు నీ
జనుమానింపక పంపు మింకఁ గ్రతురక్షార్థంబు భూనాయకా. 73

వ. అని క్రియోన్తులు పలుకుచున్న విశ్వావిప్రనకు మిత్రకులపరిత్రుం డైన దశర
థుండు మాతాడ నోడి యవ్వకు. 74

క. మునినాథు వెంట ముత్రా, ముని నలజడి వెట్టుచున్న మూర్ఖులపై రా
ముని సౌమిత్రిని వెస న, మృసితో నానందవర్ధి మునుగుచుఁ బరిచె. 75

మత్తకోకిలము.

వారిఁ దోడ్కొని కౌశకుం డటవచ్చునయ్యెడ ఘోరకాం
తారమధ్యమునందు నొక్కతె దైత్యకామిని భీకరా
కార మొప్పుగ నట్టహాసవి కాస మేర్పడ రాఁగ నా
క్రూరరాక్షసిఁ జూచి యమ్మునికుంజరుం డొగి రాముని. 76

క. తాటక వచ్చిన దదిగో, నాటగ నాఁడు దనిమేల మాడక నీ నీ

పాటి పడ నేయు మని తన, చాటున భయపడెడి రామచంద్రుని కనియెన్. 77

వ. ఇట్లు చెప్పిన యామునిచంద్రునిసల్కు లాలించి రామచంద్రుండు తన యంతరం
గమ్మున నిట్లని వితర్కించె.

క. ఈయాఁడుదానిఁ జంపగ, నాయమ్మున కేమిగొప్ప నగరే వీరుల్
చీ యని రోయుచు నమ్ముని, నాయకుభయ మెఱిగి తనమనమ్మున నలుక. 79

క. వ్రేటు గొని రామచంద్రుఁడు, సూటిగ నొకదిట్టకోల నురలు నుతింప
ఘోటకసమవత్సలఁ, దాటక నత్యుగ్రలీల ధరపైఁ గూల్చె. 80

వ. ఇట్లు తాటకం గీటణంచినయంత నమ్మునీంద్రుండు మేఱిసంతోషమ్మున రామునిం
గొనియాడుచు నశ్రమంబుగ నిజాశ్రమంబున కేతెంచి తామసౌమిత్రిల సాయం
బున జన్మంబున నేయుచున్న సమయంబున. 81

క. ఆకాశవీధి నెఱిగొని, రాకాసులు గురిసి దమితరక్తము బలలం

బ కౌశకు యజ్ఞమపై, భీకరముగ మనిగణంబు శీతం బొండె. 81

ఉ. అంబరవీధి నిల్చితిని శాంతకు లెంతయు నేచి రక్షణాం

సంబులు గాఢినందనునిజన్నమువై గునియంగ నంతలా

నంబరత్న వంశకలకాంబునిచుగ్గిడు గానుచంద్రుడు

గ్రింబుగఁ ద్రుంచెఁ జండబంగర్వులఁ దమ్ముఁడుఁ దాను నొక్కఁడై.

83

వ. కట్లు రానుచంద్రుండు సాంద్రప్రతాపంబు మించ వంద్రాసులఁ ద్రుంచిన నమ్ముని

చంద్రుడు నిర్వహించుగా జన్మ బొనర్చి రామసామితులం బాఠించె నట్టి

సనుయమ్మున

84

క. ధరణీసుత యగుసీతకుఁ, బాణయ మొనరింప జనకపార్థివుఁ డిం భూ

వరసతుల రండరి స్వయం, వర మొగిఁ జాటించె నెల్లవారలు వినఁగన్.

85

వ. కట్లు స్వయంవరమహాత్మ్యః ఫోషంబున సంతోషమ్ము నొంది విశ్వామిత్రుండు

రామసామితుల మిథిలానగరంబునకుఁ దోడ్పొని చరుచుండుమాగ్ధంబున.

86

క. ముదితాపసి వెనువెంటను, వదలక చనుదెంచునట్టిఁడి రాముశీ

వదరజము సోకి చిత్రం, బొదవఁగఁ గనుపట్టె నెమట నొకయుపల మటన్.

87

క. పడనై యెప్పిద మైకము, గదలుచు బంగారువ్రాచె కరఁగినరీతిన్

బొదలుచు లావణ్యస్థి, సుదతిగఁ జూపట్టి నిలిచె సురుచిరలీన్.

88

ఉ. ఆమునివల్లభుండు గొరియాడుచుఁ దాడుచు వేడకతోడ ?

రామునిఁ జూచి యిట్లనియె రామ భవత్పడఁగూలి సోకి యీ

భామిని తాయీ మున్ను కులపావన చూడఁగఁ జిత్ర మయ్యె నీ

నామ మెఱుంగువారలకు నమ్మఁగవచ్చును భుక్తిముర్తులున్.

89

వ. అని యక్కాంతాత్మంబు పూర్వవృత్తాంతం బంతయు సంతయు సంతసమ్మున

నమ్ముచుజేంద్రినందనుల కెఱింగింపుచు మిథిలానగరంబులకుం బసియె నచ్చట.

90

సీ. ద్రవిడకాణ్ణాటాంధ్రయవనమహారాష్ట్ర, రాజకుమారులు లేజి మలఁ

బాండ్యఘోరరలాటబస్పరచుళయాళ, భూపనందనులు విస్ఫూర్తి మీఱ

గాళ కేరళసింధుకాశకోసలసాశ్వ, ధరణీశపుత్రులు సిం వెలుంగ

మగధమత్స్యకళింగమాళవ నేపాళ, నృపతనూభవులు నెన్నికను నెక్క

గీ. మఱియు నుత్కలకొంకణమచప్రాండ్రి, పశ్చిగాంధారసౌరాష్ట్రవంగచోళ

రాజ్యముల నొప్పుకొన్న రాజసత్తులు, వచ్చి రక్కామిసీస్వయంవరమునకును. 91

ఉ. కొండలు పల్లకీల వజ్రకొండలు 'తేరుల నందలంబులై
 కొండలు కొంచె అశ్వములఁ గొండలు మత్తగ జేంద్రసంఘమున్
 కొండలు స్వర్ణదోనికలఁ గోక నెక్కి నృపాలనందనుల్
 నందఱి గారి కప్పు బుడంబు బుడంబును ద్రోపు లాడఁగన్.

92

వ. అట్టిసమయంబున.

93

చ. గురుభుజక క్తి గల్గుచుదిక్ష్టిజనంబులఁ బంప చారు నా
 హరుశిశరాసనంబుఁ గొనియాడుచుఁ బాడుచుగొంచునచ్చి ను
 స్థిరముగ వేదిమశ్యమునఁ జేర్చిన దానికి ధూపదీపముల్
 విరులును గంధ మక్షతలు వేడుక నిచ్చి చూడ నొప్పుగన్.

94

వ. అట్టిసమయంబున జనకభూపాలుడు రాజకుమారులం గనుంగొని యిట్లనియె. 95

ఉ. కొంకక సావధానమతిఁ గూర్చి వినుం డివె మశ్కుమార్తె
 యుండువ సేసినాడ విజ్ఞ జ్వల మైనధనంబుఁ గాననీ
 శంకరచాప మెక్కిడిన సత్తగుమం డగుని కిస్తునీ
 పంకజనేత్ర) నీత నరపాకులార నిజంబు నెప్పిలిన్.

96

గీ. అచఁచు బలుకుచున్న యవనిశతిలకుని, వాక్యములకు నుబ్బి వసువ తీశ
 సుతులు దామతామె మతిలోనఁ జేరుచుఁ దగ్గిరంగఁ బోయి ధనువుఁ జూచి.

క. విల్లాయిది కొండా యని, తల్లడపడి సంశయంబు తలకొన మదిలో
 బల్లిమ లగున్మనందను, లెల్లరు దొడవుల నుండి రెంతయు భీతిన్.

98

క. కొండలు డగ్గుల నోడిని, కొండలు సాహసము చేసి కోడండముతో
 నందంద పెనగి పాటిని, నందుల గొందులను దూటి సత్త్వము లేమిన్.

99

నీ. గాలిఁ దూలినరీతిగా నెత్తఁ జాలక, తముఁ దామె సిగ్గునఁ దలలు వంచి
 కౌగలించిన లోను గాక వెల్లల మైన, భీతిచే మిక్కిలి నేరు పోయి
 కరముల నందంద పొరిలించి చూచినఁ, గదలక యున్న జీకాకుపడుచు
 బాపాణ మున్నట్టిసగిది మార్దవ మేమి, కాన రాకుండ్లినఁ గళవళించి

గీ. రాజసూనులు కొంతలు లేజ ముడిగి, జగతిరాజుల మోసపుచ్చంగఁ దలఁచి
జనకుఁ డీమాయఁ గావించెఁ జాలు ననుచు, దలఁగి పోయిరి దృష్ట్యాగాధనువు విడచి.

నీ. ఇది పర్వతాకార మీవిల్లు కను విచ్చి, లేచి చూడఁగ రామ దేవతలకు
నటు గాక మును శేషకటమిని నంట, హరుడె కావలెఁ కాక హరియఁ గాక
తక్కినవారికిఁ దరమె యీతోదండ, మెత్తంగఁ జగుచేప మెట్లు గలుగు
గీడగఱ నేల దీరి కోడఁగ నేల, పరులచే నవులు పడఁగ నేల

గీ. గురుతు నేసి యుఁ దమబావుకొలఁదిఁ దామె, తెలియకఁ గాక యూరక తివురనేల
యొరులసొమ్ములు తమకేల దొరకుననుచు, దలఁగి పోయిరి రాజనందనులుగనుచు.

ప. అంత విశ్వామిత్రమునీంద్రుండు రామచంద్రుని ముఖావలोकనముఁ జేసెను. 102

చ. కవలకుమీ ధరాతలను కాశ్యపఁ బట్టు ఫణీంద్ర భూవిహ
స్పదులను బట్టు కూర్మను రసాతలభోగి ఘనీకులీశులన్
వదలక పట్టు ఘృష్టి సరణీఫణికచ్చుచోత్రపద్మమన్
బొదవుచుఁ బట్టుఁడి కరులు భూపతుఁ డీశునిచాప మెక్కిమన్.

103

క. ఉర్వీనందనకై రా, మోర్వీపతి యెత్తు నిష్ఠ మగుచిచాపం
బుర్వీం బట్టుఁడు ద్విం, త్యుర్వీకరణీఫణీంద్రుని లూఁకఁగ గడిమిన్.

104

ప. అనుచు లక్ష్మణునిదా వెలుపుచున్న సమయమిది.

105

మ. ఇనవంశోద్భవుఁ డైనరాఘవుఁడు భూమిశాత్మజుల్ పేడ్కతోఁ
దను వీక్షింప మునీశ్వరుం దలరఁ గోదండంబు చేసంది చి

ష్టన మోపెట్టి గుణంబు పట్టి పటుపాహాశ తోఁ దీసివన్

దురిఁగెన్ జాపము భూమిసూషముగ వార్ధున్ మోయుచుచందమునన్.

106

గీ. ధనువు మనిమినంత ధరణీశ మును, శిరములెల్ల పంచి సిగ్గుపడిరి

నీత మేను పెంచె క్రిరామచంద్రుని, బొగడె నపుకు జనకభూవిఘ్నము.

107

ప. ఇట్లు క్రిరామచంద్రుని సత్త్వసంపదకు మెచ్చి సంతోషించి జనకమహారాజు వివా
హంబు నేయువాడై రమ్మని దశరథశ్వరునిపేట శుభలేఖలు వ్రాయించి పంచిన
దశరథమహారాజును నాశుభలేఖలు జదివించి సంతోషమున నారందభాష్యంబు
లు గొమ్మిదేర మంత్రిప)నకు దయనుమాతు)ని బిలిపించి సుమంత్ర) యిప్పుడు

మనమందఱముచు బయలుదేరి మిథిలాపట్టణమునకుంబోయి యట జనకమహా రాజు నింట మన రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులకు వివాహమహోత్సవము జరుపవలయుఁ గావున వసిష్ఠాదిద్విజవర్యులను గౌసల్యాది కాంతాజనమ్ముచు నరుంధతి మొనలుగాఁ గలభూసురభార్యలను మఱియు సకల బంధుజనంబుచు రావించి బంగరుట రదంబుల నిడికొని తోడ్కొని రమ్మనియంపిన నతండుచు మహాప్రసాదం బని తక్షణమయంతఃపురంబునకుం బోయి కౌసల్య కైక సుమిత్ర మొదలగు రాజకాంతలను వసిష్ఠాది ద్విజవర్యులను నరుంధతి మొనలుగా గల ముత్తై పువలచు మిగిలిన సకల బంధుజనమ్మును రావించి యుక్తప్రకారంబుగాఁ గనకరథమ్ములపై నిడికొని దశరథ మహారాజుకడకుం గొనివచ్చిన యంత దశరథుండు పుత్రస్వయంసహితమ్ముగ రథ మారోహించి సనుస్త సేనాసమన్వితం డగుచు వాద్యసూషంబులు దశదిశలు నిండ నడచుచున్న సమయమ్మున నంతకుముందు జనకభూస్థులకుండు దశరథమహిపాలు నెదుర్కొని తోడితెచ్చి యమగులు గడిగి యర్ఘ్యపాద్యార్పణం విధ్యుక్తంబు గాఁ బూజించి మాసితంబుగఁ గానుకలొసంగి సకలసంపత్సంపూర్ణ మయిననివేశముం గల్పించి యందుఁ బెండ్లినిచ్చి విడిచియెడలె నంత నక్కడఁ గనకవికార మొన పీఠమ్ముపైఁ గూర్చున్న సమయంబున దేవా శుభముహూర్తం బొసన్న మగుచు న్నది రమ్మని వసిష్ఠుండు సనుదేర నాతఁడు సరి రామలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నులకు మంగళస్నానమ్ము జేయించి నిర్మలాంబరాభరణంబు లొసంగి వేర్వేరి నొక్క ముహూర్తమ్మునఁ దనకుఁడు సీతను శ్రీరామచంద్రునకును, దనతమ్ముండు కుశద్వ జునికుఁడు లగు మాండూక్యశాస్త్రుతక్షీర్తులను భరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నులకును నిచ్చి వివాహముంజేసి తనప్రియతనయల కొక్కొక్కతెమ నూటేసి భద్రగజమ్ములను వేయేసితురంగంబులను బదివేలు దాసీజనమ్ముచు లక్షణేయవలచు నరణంబులిచ్చి దశ రథాదిరాజలోకమ్మునకు బగుమానమ్ముగా నవతత్తు భిక్షితభూషణమ్ములను జీని చీనాంబరమ్ములను నొసంగి సుగంధద్రవ్యమ్ముల నప్పించి పూజించి యంపె నంత దశరథమహారాజు వ.ఆ. యయోధ్యపట్టణంబునకు వచ్చుచుండఁగా మధ్య మాన్దంబున.

ఆ. బరశుగాముఁ డడ్డుపడి వచ్చి మీనాను, మెవ్వ రసిన మొలకనవ్వతోడ నేను దశరథుండ నిత,డు నాపుత్తుఁడు, రాముఁ డందు ప్రేరు భీమబలుఁడు. 109

ప. అని వినుసించినఁ గ్రోధావేశవశంబుదండై యప్పుడప్పురశురాముండు రాముం గనుం
గొని యిట్లనియె. 110

క. రాముడ నేనై యుండఁగ, నామీద నొకండు గలిగెనా మఱి యకా గా
కేమాయె రణ మొనర్పఁగ, రామా రామమృతంచు రహిఁ బిలిచెఁ దగఁ. 111

ప. పిలిచినతోడనే రామచంద్రుం డతని కిట్లనియె. 112

ఆ. బ్రాహ్మణుండ పండు బరమపవిత్రుండ వదియఁగాక భార్గవాన్వయుండ
వైన నిన్నుఁ దొడరి యాహవస్థలమున. జగడమాడ నాకు దగునె చెప్పుచు. 113

ప. అనిన విని పరిశురాముం డిట్లనియె. 114

ఉ. శస్త్రముఁ దాల్చినందగునె సన్నతికెక్కిన బ్రాహ్మణుండనన్
శస్త్రము గాదు నాకెదిరి సంగరభూమిని నిల్చినంతనే
శస్త్రముఖంబున్ నృపులఁ జక్కుగఁజేయుదుఁగాన సిప్పుడున్
శస్త్రము శస్త్రముం గలవు సాహస ప్రితిని రమ్మ పోరఁగన్. 115

ప. అనిన రామచంద్రుం డిట్లనియె. 116

మ. విను మావంటిన్య పాలురై నఁ గలనన్ వీరత్వముం జూపఁగా
నన యకఁగాక మహానుభావుఁడవు నిన్ను లంబులోమీఱఁగా
నైనయన్ ధర్మువె మాకుఁజూడ మఱి నీ వేమన్న నీమాటకుం
గనలన్ మంచిది కాదు మాకెపుడు దోర్లర్వంబు మీఁకట్టువన్. 117

ప. అనిన విని యెంతయుసంతోషించి భార్గవరాముం డారఘరామునితో నిట్లనియె.

గీ. శివునిచివుకుఁల్లు శీఘ్రుడై యానాఁడు, విఱచినాఁడ ననుచు విఱ్ఱనీగ
వలదు నేఁడు నాకు వశమైన యీచాప, మెక్కుపెట్టితివియు మింతెచాలు. 118

ఉ. రాముడు గీముం డంచుచు ధరాజను లెల్ల నుతింప దిట్టవె
భీమునిచాపమున్ విఱచి ప్రేలెద పండు కేమిగాని యీ
శ్రీమహిళేశుకార్ముకముఁ జేకొని యెక్కిడవేని వేఁడు నీ
తో మఱి పోరు సల్పి పడఁద్రోతు రణస్థలి నీకరీరమున్. 120

చ. అని తనచేతివిల్లు నృపులందఱుఁ జూడఁగ నందియ్యాయ నా
ధనువును గూడి లేజముఁ బ్రతాపముఁ రామునిఁజెందె నంతనే
జనవరుఁ డాశరాసనముఁ జక్కఁగ నెక్కిడి వాడిబాణముం
దువనిడి యేదిలత్యమనఁ ద్రోవలునూపినఁ ద్రుంచెగ్రక్కునన్. 121

ప. ఇట్లు మహాప్రతాపంబునఁ దాపసుడై యనర్థప్రతాపమ్మున భార్గవరాము
దొర్గర్వంబు సిగ్గర్వంబు గావించి జయమ్ముఁ గైకొన్న కుమారునిఁ గొంగలించుకొని
దశరథుండు కుమారచతుష్టయమ్ముతో నయోధ్యానగరంబుఁ బ్రవేశించి సుభోన్నతి
రాజ్యంబు నేలుచున్న సమయంబున.

122

శా. పారావారగభీంకే ద్యుతలసత్పద్మాకే నిశ్యవి
స్తారోదారవిహంగికే సుజనరక్షోదక్షదక్షోకే
సాగాచారివిచారికే మది యపుష్మపాలసంహారికే
లేరీసాతి స్మృపాలకుల్ దశరథే ద్వీనాధజంభారికిన్.

123

ప. అని కొనియాడఁ దగిన నృపాలశేఖరుండు ధర్మమార్గంబు నొక్కింతయేనిఁ దప్ప
కుండఁ రాజ్యంబు నేయుచుండె ననుట విరి నారదుని వాల్మీకిమహామునీశ్వరుం డట
మీఁదికథావిధానం జెట్టి దని యడుగుటయు.

123

క. జలజాక్ష ! భక్తసత్సల!, జలజాసనవినుత పాదజలజాత ! సుధా
జలజాశభవ్యమందిర, జలజాకరచారుహంస! జానకినాథా!

125

గద్యము. ఇది శ్రీ)గౌరీశ్వర వరప్రసాద లబ్ధకురుపంగజంగమార్చన వినోద

నిత్యశైవాచార సంపన్న సుజనవినుతాతుమాం కేశవశెట్టి

తనయ మొల్లనామధేయ విరచితంబైన శ్రీ)రామాయణ

మహాకావ్యంబునందు బాలకాండము

సప్తమ సకాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

[Handwritten signature]

మొల్ల రామాయణము

[Decorative separator]

అయోధ్యా కాండము.

[Decorative separator]

దర్శనానా! ఖండిత

కందర్పవిరోధినాప ! కరుణాన్వితా!

పరితపశునామా ! ముని

సంహృతాశ్చభూమ ! జానకీరామ!

చ, శ్రీనారదమునీశ్వరుండు వాల్మీకిమహాముని కెఱిగించిన తెఱంగు వినించెద నాక
గింపుము. 2

సీ. తనసుమంత్రాది ప్రభావులతోఁ గూడి, సుఖగోష్ఠి నుండంగ నఖిలములఁ
జక్కఁగా రావించి సచ్చవంబున పంశ గురునితో దశరథధరణినాథుఁ
డనియె నీభూభార మంతయు నొక్కట, నేలితిఁ జాలచే యేక హేళి
నటుగాక పగతుర నవలీల గెల్చితి, నిల్చితి ధర్మమ్ము సిద్ధతోడ

గీ. నింతచాపదె యాశకు నెంతకెంత, రామచంద్రునిధరణికి రాజు గాఁగ
మీరుసూడంగఁ బట్టబు భూరిమహిమ, గట్టవలయును మంచిలగ్నమునఁ జేరిగి 3

గీ. అనుచు గురునకుఁ దెచ్చి తా నతనిసమ్మ, తమున సౌభాగ్యమంగళద్రవ్యగమితఁ
గూర్చుడనుచును మంత్రులకును నెఱుంగఁ, జెప్పిశృంగార మీపురి జేయువడనియె.

వ. అట్టి సమయంబున. 5

గీ. పగలు ప్రాగ్భాగమున నుండి గగననీధిఁ జగవదిక్కున కేగఁగా శ్రమముతోఁచి
చెమట పట్టిన స్నానంబుఁ జేయనరుగు, కరణి నవరాబ్ధిలో దివాకరుఁడు గ్రుంకె

క. మేలిమి సంధ్యాగాగము, వ్రాలిన చీకటియుఁ గలిసి వరుణునిపంక
నీలముఁ గెంపును నలికిన, పోలికఁ జూపెట్టెనట నభోమణి తలఁగె.

- క. వారక కల్పద్రుమమునఁ, గోరకములుర పుట్టినట్లు గురుతరకాంతిన్
తారకములు తల సూపెన్. జోరానీకమ్మ ఛిగుల స్రుక్కుచునుండన్. 2
- గీ. కారుమొగులరీతిఁ గాటుకచందాన, సీటిభాతి నింద్రనీలమహిమ
మాషరాశిపోల్కి వజ్రపటి యపు డంధ, కార మవనియెల్లఁ గలయబర్వె. 9
- వ. అట్టినమయంబున. 10
- చ. తలవరులన్ నిజాధీపుల దర్శకునేర్పునఁ గన్నుఁ బామి య
త్తలఁ దమపిన్న పాపల నుదారత నేర్పడ నిద్రపుచ్చి ని
ర్మలకరకంకణావళులు రట్టుగ దా మటు మ్రోగఁగనీక వి
చ్చలవిడిగాఁ జరించి రొగి జారలతాంగులు మధ్యరాశ్రులన్. 11
- చ. సురతములేక యుస్సురనుజోటి మగం దుడికించు కాంతయున్
సరస మెఱుంగు చంద్రముఖ సావడిదంటయు బేరకత్తెయున్
బరపురుషాభిలాషమును బాయనిభామిని పోరుకట్టునన్
బరఁగినభామలాది యుపభర్తలఁ గూడి చరించి రత్తజీన్. 12
- ఉ. భానుసహస్రస్కీరణపఁత్తుల నుద్భవ మైనయాబృహ
ద్భానునివెట్టఁ జెల్లుడకఁ బడ్డ సుధాంబుధిమీఁది మీఁగడల్
పూని సమీరుచేఁ జెరల పూర్వదిశం గనుపట్ట దానిపై
ఫేన మృతంగ నొప్పె శశిబింబము తూరుపుకొండపైఁ దగన్ 13
- చ. కుముదములుం జకోరములుఁ కోమలసస్యముఁ జంద్రకాంతముల్
రమణఁ జేలంగ వెన్నెల తిరంబుగఁ జేసె జగంబు లుబ్బఁగాఁ
గమలములున్ వియోగు లధికంబుగఁ జోరులుఁ జక్రవాకముల్
రమణఁ గలంగ వెన్నెల తిరంబుగఁ గాచె జగంబు లుబ్బఁగాన్. 14
- ఉ. వారదు లైరి సన్ముచులు నాకమహీజము లయ్యె భూజముల్
శారద లైరి భామినులు శంకరశైలము లయ్యె గోత్రముల్
పారద మయ్యె నీరధులు పన్నగనాయకు లయ్యె సాగముల్
వారదవర్గ మెల్ల సితవర్ణము లయ్యెను బండువెన్నెలన్. 15
- చ. కొడు కుదయించెనం చలరి కోరి సుధాంబుధి మిన్న ముట్టి య
ప్పడు జగమెల్లఁ గప్పెననఁ బూర్ణతనొందెను సాంద్రచంద్రికల్

పుడమికి బాలవెల్లిగతి బొల్వెసలారగఁ జందుఁ యొప్పె న
య్యడవతి మేలివచ్చయను నొప్పె బయోనిధిపద్మనాభుడై.

16

వ. ఆటినమయంబున.

17

ఉ. స' చకోరదంపతులు గుంపులుగుంపులుకూడి రంతుల

బేదిన చంద్రికారసముఁ జేర్కొని మార్కొని పొట్టనిండఁగాఁ
బారణసేసి పెన్నయలఁ బ్రాకుచు, జంచుపుటంబు లెత్తుచున్
బే ము వారుచుండె వాడిఁ బ్రేమజనింప వహూటికోటికిన్.

18

చ. వెన్నెలతీగల గొనలు వేడుక ముక్కులఁ ద్రొంచి తెచ్చి దా
ర్కొన్న ప్రియాంగనాతతికిఁ గూరిమి నోకి నిచ్చి కేళిన్
సన్నపుఁగఁతనాళముల సన్నలు సేసి సఖంచె నింపుగన్
దిన్ననిచంద్రికాంతమణి తిన్నెలమీదఁ జకోరదంపతుల్.

19

గీ. పాకశాసని సేవంతిబంతి దికి, నెగుర వైచిన్తకైవడి సేమి నెప్పు
బాండువర్ణంబుతోఁ బూర్వభాగమందు, సొంపు మీఱంగ వేగురుఁజుక్క. వాడిచె.

వ. ఆటినమయంబున.

21

క. రని యడయించెను జనుడీ, దివియలు నక్షత్రసమితి తిమిరము శళియన్
బవ లేమిటి కన్నీరిసి, గువలయమున గుఱుగ్గు గోళ్ళ గూయ మొదలిడెన్.

22

చ. వదలక వడ్డరాగవణి వటునిఁ గ్రాలగఁ బట్టి నేర్పు పెం
పొదవఁగఁ దూర్పుకొండపయి కొప్పుగఁ దెచ్చి జగద్గురుండు దాఁ
దిదశవరేణ్యకట్టెదురఁ దేకువ నిల్వినదర్పణంబు నా
నుదయము నొందె భానుఁడు సముజ్జ్వలకోకనదప్రదీప్తుఁన్.

23

వ. ఆరాత్రి రాజశేఖరుని చిత్తంబు వచ్చునట్లుగా మెలంగి యాతఁడు దన్ను మెచ్చు
లెఱింగి కైక యిట్లనియె.

24

గీ. వసుమతీశ నాకు వర మిచ్చి తప్పుట, తగవు గాదు మీకుఁదలఁపులొన
మఱచినా రజేమొ మన్నించి తొల్లింటి, యీవు లీయవలయు నీక్షణంబ.

25

క. జననాథ నాకుమారుని, వినుడీ పట్టంబు గట్టి వేవేగను రా
మని ముసిగా ననుపుఁడు మఱి, వనమునఁ బదునాల్కగొండ్లు వర్తింపంగన్.

26

వ. అని పార్థింగిన విని పార్థివేంద్రుఁడు డిల్లవడి తల్లడిల్లుచు నుల్లంబు గలంగి
మనుం గిడి యచ్చేడియ పలికిన పలుకులకు మాధాడక నోడి విన్నక యన్నసమ

యంబుల సుమంతుం డేతెంచి స్వామి రామచంద్రుని బట్టంబు గట్ట సుము
చూర్తం బాపన్నం బయ్యె గావున మిమ్ము నచ్చటికి విచ్చేయ నవకరింపుం డని
వసిష్ఠుగవాసుండు విన్నవించు మని పంపెనని చెప్పిన విని కైక యిట్లనియె. 27

మ. ఆసిలో మున్ను నృపాలుచిత్తమన కే నాహ్లాదముంగూర్చి నా
తనయున్ బట్టముగట్టి రాఘవుని బద్ధులైన్ కాంతారమం
దుగునల్లంగం బంపఁగొన్నవరమున్ దోయంగ రాదెంతయు
న్వనసీమన్ మునిచ్చితిచుండుమనుడి వై శంబ యారామునిన్. 28

క. అని పలుకు కైకపలుకులు, విని వేగము మఱి పచ్చి విన్నదనంబున్
దనుక వసిష్ఠునితోడన్, వినుకొనె సుమంతున్ డట్టివిధ మేర్పడఁగిన్. 29

ప. అనిన విని వశేష్ఠాదిప్రముఖులును సుమంత్రాదిప్రధానజనంబులును నైస్యంబును
బలివారంబును విన్ననైయున్న నాసన్న యెఱింగి రామచంద్రుండు రాజచిహ్నం
బులు త్యజించి జటావిభూతివల్కలంబులు దాన్చి భుగర్థరుండైయున్నంత లక్ష్మణుం
డును భూపుత్రికయును దోడం జనుదేరఁ దల్లుకు నచుస్కరించి వసిష్ఠాచుమతం
బును నాశీర్వాచనంబులుగైకొని యాస్థానంబు వెలువడి యరణ్యంబున కరుగు
నిప్పుడు పురజను లందఱును బురపురం బొక్కుచు దశరథచుహారాజును దూకింపు
చుఁ గైకను నిందింపుచు మూఁకలై శోకింపుచుండ నది యంతయు విని దశరథుండు
పురోహితామాత్యబాధువర్గంబులతో శ్రీరామచంద్రుం డేగినత్రోవం జన్నంత నా
రాముండు దూరంబునన్ జనియె, దశరథుండును మరలి పచ్చి పుత్రశోకంబున
నాకపురంబునకం జనియెఁ దదనంతరంబ.

గీ. చనుచు గాఘవుండు స్వర్ణదియొడ్డున, గుహుని గాంచి యతనిఁ గుస్తరించి
తడయ కోడఁ బెట్టి దాటింపు మనవుడు, నట్ల చేయఁ చలఁచి యాత్మగాన. 31

చ. సుడి గొని రాముపాదములు సోకినధూనివహించి రాయయే

ర్పడ నొకకాంత యయ్యెనట పచ్చుగ నీతనిపాదరేణు వి

య్యెడ వడి నోడ సోక నిది యేమగుహోయని సౌశయాత్ముడై

కడిగె గుహుండు రాముపాదకంజయుగంబు భయమ్మపెంపునన్. 32

ష. ఇట్లు శ్రీరామచంద్రుని శ్రీపాదంబుల నీటఁ గడిగి యొడపై నెక్కించి యమ్ము

వ్వర నవ్వలికి దాటించిన నాక్షణంబ.

ఉ. రాజకులపతంసుఁ డగురాముఁడు తమ్ముఁడు దాచు నాభర
ద్వాజమహామునీంద్రునిపదవారిజమున్ గని మొక్క నాతఁ డం
భోజహితాన్వయాభిహారసుధాకరుఁ డైనరామునిం
బూజి చొనర్చి కండఫలమూలములన్ బరితృప్తిఁ జేసినన్.

34

వ. సంతసింపుచు నాగాత్రి యచ్చట నివసించి మఱుపటిదిన మరొక్కదయమ్మున.

35

ఆ. ముదముతోడఁ పమ్ము ముని భరద్వాజుండు, భక్తి ననుప రామభద్రుఁడపుడు
చనియె భ్రాతృదారసహితుడై సన్ముని, కూటమునకుఁ జిత్రకూటమునకు.

36

మ. ఘరుఁ డారాముఁడు చిత్రకూటమున నేడ్కొని జేరి యున్నంతలో
నన దంతావళనాజీరత్న రథనానాయోధసంఘంబుతో
డ నమాత్యద్విజబంధువర్గములతోడం గూడి వాద్యంబులన్
జనుదెంచెన్ భరతుండు రాముకడకున్ సదృశియేపారగన్.

37

నీ. చనుదెంచి రామునిచరణంబులకు మ్రొక్కి, కై కేయి చేసినకపటమునకు
నగరంబు విడిచి యీవగిది ఘోరారణ్య, మున కిట్లు రా నేల మునులపగిది
నది గాక మనతండ్రి యత్యంత మైనట్టి, పుత్రిశోకంబునఁ బొక్కిపొక్కి
త్రిదశాలయమ్మున దేవేంద్రుఁ గనఁ బోయె, నని చెప్ప విని రాముఁ డంతలోన

గీ. భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్ను ధరణిసుతలఁ, గూడి దుఃఖించి దుఃఖించి కొంతపడికి
నాప్తవర్గంబుచే మానె నంతమీద, భరతుఁ డిట్లనె శ్రీరామభద్రులొడ.

38

గీ. రాజు లేకున్నచో మఱి రాష్ట్రమందుఁ, గార్యమెల్లఁగాను మీ రెఱుంగనిది గలదె
నేటిసమయానఁ బట్టంబు నిలుపుకొనఁగఁ, దిరిగి విచ్చేయుఁ డనుడు నాభరతుతోడ.

వ. శ్రీరామచంద్రుం డిట్లనియె.

40

చ. జనకుఁడు చేసినట్టిమితిఁ జక్కఁగఁ దీర్చి కడంక నేను ప
చ్చినగుఱిదాఁక భూతలముఁ జేకొని రాజ్యముఁ జేయుమాటగా
దనకు మటన్న నొల్ల నన నాతనికిం దనపాదుకాయుగం
బొనరఁగ నిచ్చి పొమ్మనుచు మర్వికి రాజుగఁ బంపె సొంపుగన్.

41

వ. ఇట్లు భరతుని భరతాగ్రజుం డనునయించి మరలించి నాకలంకకవాటం బగుచిత్ర
కూటంబు కదలి సౌమిత్రి భూపుత్రులంగూడి పోవునెడ నటవీరుధ్యంబున విరా
ధుం డను డైత్యాతముం డపరాధంబుచేసి దిగ్గన డగ్గఱి జగతీతనూభవ నెత్తుకొని గగ

నమార్గంబున కెగిరిపోవునెడ వాడిబాణంబున వానికంతంబును దుగ్రించి గారుడా
 స్త్రంబున మరల నొయ్యన జనకనందనం డించి భయంబు వాపి ప్రియంబు సూపి
 యొయ్య నొయ్యన నయ్యెడ నున్న యత్రిమహాముని యాశ్రమంబునకుం జని ఘనం
 బుగ నాఘమందు సేయు పూజలంగొని రామచంద్రుం డచ్చటిమునీంద్రులకు
 దైత్యులవలని భయంబు లేకుండ నభయం బిచ్చి మన్ననం గొన్నిదినంబు లాయా
 మునులయాశ్రమంబుల నిలుచుచు వార లనుప శరభాదిమృగోత్కరశరణ్యంబగు నర
 ణ్యంబుఁ జొచ్చిపోయె ననిచెప్పిన విని నారదుని వాల్మీకిమునీదుగ్రిం డటమీఁది
 కథావిధానం బెట్టివని యడుగుటయు.

42

క. జలజాత భక్త పత్సల, జలజాననవినుత పాదజలజాతనుధా

జలరాశిభవ్యమందిర, జలజాకరచారుహంస జానకినాథా.

43

గద్యము. ఇది శ్రీగౌరీశ్వర వరప్రసాద లబ్ధ గురులింగజంగమార్చనవిరోదనిత్యతైవాచార
 సంపన్న సూరిజనవియ తాతుకూరికేసనసెట్టి తనియ మొల్లచామనేయ విరచితం బైన
 శ్రీరామాయణ మహాకావ్యంబునం దయోధ్యాకాండము సర్వము నేకాశ్వాసము.

శ్రీకేశవ గ్రంథాలయము
 తిరుచిరంజి.

శ్రీ రస్తు.

మొల్ల రామాయణము

—శాసనము—

అ రణ్య కాం డ ము.

—శాసనము—

నివత్తధనుర్వేదా

మునినాథస్రియసతీసుపూజితపాదా

జనకార్చితగుణధామా

సనకాదిస్తవ్యనాను జానకిరామా.

వ. శ్రీనారదమునీశ్వరుండు వాల్మీకి కెఱింగించిన తెఱంగు వినిపించెన,

2

చ. ఇళనికిఁ బాదచాతన మేటికివచ్చెనొ పట్టభద్రుఁ డీ

సతి నవరూపరేఖలను జక్కని దయ్యును నిట్టిమగ్ధశక్

ప్రతివసియించు టెల్లొ రతిరాజసమానుల పీరి నేల యీ

గతిఁ బడద్రోచె బ్రహ్మ యని కాంగురు చెంచెత లన్నుఁకొమ్మలన్.

3

పీ. నడుపనేరనికొమ్మ యడుగులు పొక్కులై, శర్కరస్థలముల శ్రమముఁ జేసె

పీచిన చేతులప్రేలు నెత్తురు గ్రమ్మి, పొటమద్దు కెంపులపోల్కి. నమరె

వడిగాలి నుడివడి వాడిన లేదీగ, భావంబునను మేలిచేవ తఱిగె

బూర్ణచంద్రునికాంతి పున్నమవేకువఁ, గనుపట్టుగతి మోము కళల విడిచె

గీ. ధవుని నడుగడుగునకుఁ గైవండ గొనుచు, నెగడు దప్పిని నిట్టూర్పు లెగసి చిగురు

బెదవు లెండఁగ నీడకు నుదిల గొనుచు, మనసులోఁ జేవయూరఁగ జనెనువేర 4.

వ. ఇల్లాసీతయు రాముండును సత్యబుష్ఠింబోని సౌమిత్రియుఁ గలిసయ్యచు చూపుచు

బంచవటికిం జని సంతోషభరితాంతరంగులై.

5

క. అచ్చటఁ గొన్న దినంబులు, ముచ్చటపడి యుండఁపలఁచి మునిముఖ్యులచ

మచ్చికఁ దమ్ముఁడు దానను, గ్రచ్చఱి నొకపరశాలఁ గావించి శగన్.

6

గీ. అందు రామచంద్రుఁ డనుజన్ముఁడును దాను, గొన్ని వాసరంబు లున్న వేళ

వికృత పేషధారి వేవేగ లటఁ జుప్ప, నాక యనెడిదైశ్యనాగి యోర్తు. 7

వ. గాముని గని ప్రేమాభిరామం బగుమనంబునఁ దన్నుఁ గామించి రమ్మనిన రామ
చంద్రుండు సోమిత్రిఁ జూప నతడు మున్న మాయన్న నభిలషించుటఁ జేసి
నాకు దోషంబు గాన నీ వారామునికడకు మరలఁ జకు మన్న నది యట్లు చేసిన
రామచంద్రుండును దిరుగ లక్ష్మణుం జూచినఁ గోపించి యారాత్రిసి మనుజేంద్ర
సూరుల దండింప దలంచిన నెఱిగి భవతానుజుండు దాని నాసికాకర్ణంబులుగోసి
వైచిన నది నెత్తురు జొత్తిల్లఁబసిపాపయుబోలి యేడ్చుచు ఖరదూషణాదిసోదరు
లకుం జెప్పిన వారు గనలి రాక్షణంబున. 8

క. పదున్నాళ్లచేఁదై ఓర్పున, మకమున సోవరులు గొల్పి ముడుచు శూరా
స్పద మగురక్షసికరముతోఁ, గదనంబున రాముకడకు ఖరుఁ డేతెంచెన్. 9

గీ. ఖరుండు వచ్చినట్టికలకలం బొరించి, రాఘవుండు తనమరమణియొద్దఁ
దొలఁగ కుండఁ ననుజుఁ దోడుగాఁ గాపురించి యెవర కంశఁ గలని కెదిరినిలచె. 10

శా. ఆవేళన్ ఖరుఁ డుగ్రవృత్తి లయకాలాభీలఘోరాకృతున్
జైవారన్ గజవాజిసంఘములతో నైశ్యాభితో భూరిరో
షావిర్భూతమనస్కుడైనడిచె గర్వాగంభసంరంభుడై
దేవవాక్తము శీఠిఁబొంది తలగన్ దేజంబు సొంపారగన్. 11

వ. ఇట్లు ఖరుండు సరుచెంచి భయంకరంబుగా రణంబు సేయునమయంబున 12

ఉ. అప్పుడు రామచంద్రుండు భయంకరరౌద్రసంబు కన్నులన్
నిప్పులు రాల్చుచున్ నెఱయిర్జరు లార్వ విచిత్రశస్త్రమున్
కుప్పలు గాఁగ నేయుచును గుంజరవాజిరథావశున్ ధరన్
దప్పక కూర్చుచున్ రుధిరధారలఁ దేల్చె సురాసాఘమున్. 13

వ. అట్టిసమయంబున. 14

క. కరితురగస్యందనములు, బరివారముఁ దెగినపీదపఁ బటురోషమునన్
గరకరపడుచును నెదిరిన, ఖరకరవంశజుండు ద్రొంచె ఖరునిశరంబున్ 15

జ. తుంచినంగని తీండ్రంబుగా. 16

క. ఘోషించి రామచంద్రుని, దూకింపుచు వచ్చినట్టిదూషణుమీఁదన్
రోషించి సురలు కడు సం, తోషింపఁగ వానిశరముఁ ద్రుంచె గడంకన్. 17

గీ. త్రిశిరు, కంతః గనలి దివ్యాస్త్రసంపద, రాముమీదః జూపి రణ మొనర్చె
మూడుశరము లతఁడు ముదలించి యట వాని, మూడుతలలుఁద్రించె మొగ్గరమున.

వ. ఇట్లు భగవాదిరాక్షసుల కీర్తీరచిజయంబు గొని ధను వెక్కుడించి నురలి పర్వశాలకే
తొలి తమ్ముడును దాచును సమ్మనంబునం గలసి యున్న సమయంబున. 19

చ. చలమున సంత శూర్పణఖ సయ్యన లంకకు నేగి రావణం .

గొలువనఁ గాంచి మొక్కి తనకున్ నృపసూతులు చేసినట్టిచేఁ
తలు వినుపించి వారు తమతండ్రియనుజ్ఞను వచ్చి కానలో
పలఁదిరుగాడుచందములుఁ బన్నుగ నేర్పడఁ జెప్పి విమ్మిన్.

క. ఆరాముభార్యవిభ్రమ, మేరాజతనూజలందు నెఱుంగమువినిమున్
ధారుణిలోపలఁ గామిను, లారమణికి సాటిఁ బోలరభినుతిఁ జేయన్.

సీ. కన్నులు గలువలో కాముబాణంబులో, తెలివిగా నింటికిఁ దెలియరాదు
పలుకులు కిన్నెగపలుకులో చిలుకల, పలుకులో నాలి కేర్పటుపరాదు
అమృతాంశుబింబమో యగ్గమో నెమ్మోము, తెంపుతో సనికి భావింపరాదు
కుచములు బంగరుకుండలో చక్కవా, కమ్మలోచెలి కెఱుంగంగరాదు

గీ. కురులు నీలంబులో తేటిగురపు లొక్కొక్కఁడు పురికంబొమ్మన్నగు పెండ్లియరుగొ
యనుచుఁ గొందఱు సంశయంబండుచుండ, వెలది యొప్పారూపణ్యవిభ్రమము

క. కలదో లేదో యనుచును, బలుమరు నెన్నడుముఁ జూచి పలుకుదు రితరుల్
బలిమో కలిమో యనుచును, బలుమఱు జఘనంబుఁ జూచి పలుకుదు రితరుల్. 23

సీ. పట్టదంబులపైకి సంపెంగపువ్వుల, జలజాతములపైకి జందమామఁ
గిసలయంబులపైకి వెనఁ గలకంఠముల్, సింధురమ్మలపైకి సింహములను
దొండపండులపైకి దొడ్డరాచిలుకల, నలరుఁదూములపైకి హంసపిత్తుల
బండువెన్నెలసిగ్గులపైకి జోరముల్, పవనంబుమీదికి బాపఁజేసి

గీ. మరుడువైరంబు చేసినమాడ్కి నలక, నాసికాక రాననచరణస్వనములు
వరపయోధరనుక్మోష వచనబాహు, గమనహాసాఘ లూర్పారు రనుణి కమరె. 24

క. బంగారునీరు నిలువ్వున, బొంగారుచు నుండ నజుఁడు పోసినమాడ్కిన్
శృంగారమెల్ల నిలువువఁ, బొంగారుచు నుండు గరగి పోసినమాడ్కిన్. 25

వ. అట్టివయోరూపంబులను గనువట్టునట్టి యక్కాంతారత్నంబు నీకు సిద్ధించెనేని నీవు
త్రిభువనంబులు విజయంబుచేసిన యంతకన్నను సంతసించువన్నవిని కామాశుగంబు

లందగిలి కామాంధుండయి కన్నులుగానక యన్నకొని తన్నుదామఱి యెడ్డోల
గంబు సాలించి పుష్పకంబు విమానరత్నంబుపైవధిష్ఠించి మారీచకడకుం జనిపా
ర్థించి నీవుకనకమృగంబవై జనస్థానంబునకుం జని దశరథనందనుండగు శ్రీరాముండు
న్నపరశాలకడకుం బొడఁగి నతండునుచు వెనుకొను నీవునతనినతిదూరంబుగాఁ
గొనిపోయి మాయంబైన నేనును రామునిభార్యం గొనివత్తువనిన విని సమ్మతిలకమా
టుత్తరం బిచ్చిన రావణుం డుగ్రుండై మండిపడనంతండాసన్న యెఱింగికనకమృగ
రూపంబును దాల్చె నాక్షణంబున.

26

క. ఒడలెల్లను బంగారము, పొడలెల్లను రత్న సమితిఁ బోలినపెంపులు
నడలెల్ల నెఱపి మెలఁగెడు, కడలెల్ల విశాసరేఖ కళలం దొప్పెన్.

ప. ఇట్లు కనకమృగాకారంబులం గైకొని పరశాల కడకుంబోయి మెలంగునప్పుడు.

క. కనియును వినియును నెఱుంగను, కనకమృగం బుచు వేడ్క గడలుకొనంగన్
గనఁగ మృగం బద్భుత మిది, కనకమృగం బేమిసేయఁగలదో మీఁదన్. 29

ప. అని కనుగొన్న మునిజనంబులు మనంబులం దలంకునెడ నామృగంబును మృగ
నేత్రయగు ధాత్రీపుత్రి గని దాని నభిషేచించిన నాసన్న యెఱింగి సామిత్రిని
భూమిజకుం దోడిడి శ్రీరామచంద్రుఁడు దానివెనుకొని చనుచున్న యవసరమ్మున.

నీతనుబట్ట నొయ్యన వెనుకొని జనుదెంచు, నిలఁజేనితలఁపుఁ దాఁ జెలిసి తెలిసి

చేరువ మెలఁగుచుఁ బూరిమేయుచు డాసి, మెల్లన యంతఃత మెలఁగి మెలఁగి
తననీడఁ గొని దానె దిగ్గన దాటి, భయమునఁ బరువెత్తి పఱచి పఱచి

యెడరైనఁ బోవక యెలయించి కనుగొన్నఁ దరువుల నొయ్యన నొరసి యొరసి

గీ. చెవును నిక్కించి చూచుచుఁ జెలఁగిచెలఁగి, పోవ రాముండు దవ్వఁగాపోయిపోయి
యెలమిమాయామృగంబని యెఱింగి మదిని, దీని జంపుదు గా కని తెగువచేసి. 31

క. ఏచినకినుకను బలునా, రాచము సంధించి డాసి రాఘవు, డామా

రీచుని దైత్యాధముఁ గుల నీచునిఁ గూలంగ నేనె నిరరు లలఁగన్. 32

ప. వాఁడునుం గూలునవ్వేళ “హా లక్ష్మణా!” యనురపంబుంజేసిన నాధ్వని విని
జనకనందన మనంబున నులికి లక్ష్మణుం బిలిచిమీయన్న కేమికిమ వాటిల్లెనో కాని
నిన్నుఁ దలంచె నీవునుం బోయి మీయన్న కుశలస్థితిం దెలిసికొని రమ్మనిన నతండు
తలంపక నామెతో యిట్లనియె.

33

ఉ. ఏమిటి కంతభీతి మది నీవగ తోచుట యేమి నీకు నో
భామిని రామునందు నొకభారము చెందదు చెందెనేనియున్
భూమి వడంకదే నభము బోరన మ్రోయదె వార్ధులికవే
తామరసాప్తసోగ్రహతారక లల్లచు నేల డుల్లవే.

34

ఉ. అంతపనయ్యెనేని దనజాతకు నంతకు మన్నభాంతకున్
బంతముమీఱఁగాఁగలఁచి పన్నగమర్త్యసురేంద్రలోకమున్
బంతులు గట్టి యూడ్చిరిభంజను రామునిఁ గందకుండ న
స్పింతును నీకుఁజెచ్చి మదిభీతిని బొందకుమమ్మ జానకీ.

35

వ. అని లక్ష్మణుండు పలికిన విని జనకరాజునందన కినిసి వినరాని మాటలందూలనాడిన
మనంబునం గందికుందుచు శ్రీరామచంద్రుండెగినమార్గంబుననచనియెనంతనిక్కడ.

క. సన్యాసి వేష మరలఁగ, సన్యాసుము తలచునచు ససురేంద్రుఁడు దా
గన్యారత్నముఁ గని సౌ, జన్యమునన దీవన లిడె శాంతము దోషన్.

37

క. దీవించుడు మునియే యని, భావింపుచుఁ జేరనచ్చు భామిని నపు డా
రావణుండు రథము మీ.దికి, వేషేగమ తిగిచి గగనవీధిని జనియెన్.

38

వ. ఆయ్యవసరంబున.

39

ఆ. ఆసుర గొంచుఁ బోవ నవనీతసూనవ, వెఱచి పలికె దిశలు వినఁగ నంత
నీత నాదుపేరు శ్రీరాముభార్యను, నన్నుఁ గావరయ్య మిన్న కిప్పుడు.

40

వ. అని మఱియును.

ఆ. దేవగణములార! దిక్పాలపరులార! వృక్షజాతులార! పక్షులార!

కుటిలదానవుండు గొంపోవుచున్నాఁడు కరుణతోడ నన్నుఁ గావరయ్య.

42

గీ. అనుచుఁ బలుకుచున్న హయార్త నాదంబు, విని జటాయు వనెడి విహగ నాథుఁ
డరుగుడెంచి కలహ మత్యుగ్రముగఁజేయ, రావణుండుఁ బక్షిరాజుఁ దాఁకె.

43

చ. ఆసురభింబుండు వైచు నిశితాస్త్రముఖంబున నొచ్చి పక్షియన్
గొసరక దైత్యసాయకునిగుండెచు నొప్పుగఁ దన్ను నంతలోఁ
నగలిరి నిశాచరుండు కరఖడ్గముఁ ద్రిప్పుచుఁ బక్షియుగ్మమున్
వసుధఁ బడంగఁ ద్రొంచి కడు వైశను లంకకు నేగునత్తఱిన్.

44

క. వనచరు లొకగిరిచేరువ, వనములఁ జరియింపఁ జూచి వసుధానుతయన్
దనచీరకొంగుతునుకను, దనసొమ్ములు మూటగట్టి ధరపైవెచ్చెన్.

45

క. అంతట ధైర్యుడు లంకకు, బంతముతో నేగి శింశ పాతరుక్మిండన్
సంతసమున నిడి దానవ, కాంతల నపనిజకు దోష కావలి యుంచెన్. 46

ఉ. అత్త టి గాఢుఁడగు శను నాసలఁ బెట్టుచుఁ గొంచుఁబోవఁగా
జిత్తము నొచ్చి యామృగము క్షువఁగన్ బడనేసి దాని మై
తిత్తిని దీసి వింటికోనఁ దెచ్చెడివేళఁ బయోజమిత్రవం
శోత్తముఁ డుల్కుఁగానఁబడె నొక్కెడ లక్ష్మణుఁ డన్నదృష్టిన్. 47

చ. పొడగని గుండె రుల్లుమన బద్ధి గలంగుచు రామచంద్రుఁ డ
య్యెడఁ గడు నుగ్మిడై పలికె నీటు నాకడ కేలవచ్చి త
క్కడ నినుఁ బరశాలకడఁ గావలి యుంచినచోట నొంటిమైఁ
బడతుక డించి రాదగునె వన్యమృగోత్కరమధ్యసీమకున్. 48

ఆ. అనుచుఁ బలుకుచున్నయన్నకుఁ బ్రణమిల్లి, పనియవాక్యఫణితి విన్నవించె
జనకశనయపలుకుచందంబు మొగలెత్తి, లవముఁ దప్పకుండ లక్ష్మణుండు. 49

వ. చెప్పినమాటలు విని విన్నదనంబున జేన్నఁబోవుచు దుర్నిమిత్రంబులం గనుచుఁ
దత్తరంబున నాశ్రమంబునకుఁ జని యక్కడ

గీ. పరశాలలొనఁ బరికించి, సీత గానఁబడమిఁ జేన్న వోయి
చిత్తమంతఁ గలఁగి శ్రీరామచంద్రుండు, పలుపరింపఁ జొచ్చె బ్రవసిబ్రవసి. 51

నీ. నీదృగ్విలాసంబు నెఱి నభ్యసించెను, గురుకుచఁ గానవే హరిణవిభుడ!
నీమంజులాలాపనిచయంబుఁ గైకొన్నఁ నుకుమారిఁ గానవే పికకులేంద్ర
నీసిండుసత్కాంతి నెమ్మొము గలయట్టి, రుచిరాంగిఁ గానవే రోహిణీ!
నీవత్సఁ గూర్చి నెనయుధమ్మిల్లంబు, గలయంతిఁ గానవే యశకులేశ!

గీ. స్తనభరంబున నీపోల్కిఁ దనగినట్టి, యతివఁ గానవే చక్రవాకాధినాథ!
నెఱయ నినుఁబోలు నెన్నడ నేర్పినట్టి, రమణిఁ గానవే నీవు మరాళరాజ! 52

నీ. ఘనసారభూజంబ! కానవే నీవంటి, గంభంబు గలయట్టి కరటియానఁ
గదలి కాతరురాజ! కానవే నీయట్టి, మెఱుఁగు బెందొడల మామీననేత్ర
విలసిల్లుచండకవృక్షంబ! కానవే, లలి నీదుపుష్పవిలాసనాసఁ
గమనీయలత! నీవు కానవే నీయట్టి, కరములు శోభిల్లు కంబుకఁది

గీ. గ్రముకథరణీరుహాధీశ! కానవయ్య, నీఫలస్ఫూర్తి కంఠఁబు నీలవేణిఁ
గళికలను మించు నపకుంద, కానవమ్మ, నీదుకోరికనిభదంత నీరదాస్య. 53

నీ. వనజాస్య! నినుఁగూడి వర్తించు నతిఘోర, వనములు శృంగారవనము లగుచు
పడఁత! నీతోఁగూడి పవళించుకర్కశ, శయ్యలు పూవులశయ్య లగును
గలకంఠి! నీచేతి కందమూలాదిభో, జనములు మధురభోజనము లగును
హరిమధ్య! నినుఁగూడి చరియించునటువంటి, తపములు సత్పుణ్యతపము లగును.

గీ. గెరలి నీతోడఁగూడి భోగించునట్టి, భోగమంతయు దేవేంద్రభోగ మగును
సుదతి! పొడకట్టఁగదె! నాకుఁజూడవలయుఁ, గన్నులకుఁగానఁబడవేమి కమలనయన.

వ. అని మఱియును. 55

శీ. ఏన్మృగంబును గన్న నేణాక్షిఁ గానవే, యని పెక్కుభంగుల నడిగి యడిగి
యేడక్షిఁ గనఁగొన్న నెలనాగఁ గానవే, యని పెక్కుభంగుల నడిగి యడిగి
యేమ్రాసుఁ బొడగన్న వామాక్షిఁ గానవే, యని పెక్కుభంగుల నడిగి యడిగి
యేగుట్ట బొడగన్న సభయానఁ గానవే, యని పెక్కుభంగుల నడిగి యడిగి

ఆ. కలఁగు భీతినొందుఁ దలఁకుఁ జిత్తములోన, సొలయు మూర్ఛబోవు నలయు నలఁగు
నీత గానఁబడమి శ్రీరామచంద్రుడు, విరహతాపవహ్ని వేగి వేగి. 56

వ. ఇట్లు సీతావియోగంబునకుఁ బలువరింపుచున్న యన్నంగని సౌమిత్రి యిట్లనియె. 57

క. దీనుకై వడి నూరక, మానము నెడి వగవనేల మునుజేశ్వర! యీ
కాననభూములు వెదకఁగఁ, గాన. మీఁదటను వగవఁగాఁ దగు మనకన్. 58

వ. అని పతాపించి గోప మాపుకోఁజాలక కన్నులు జేఱురింప నన్నతో నిట్లనియె.

ఉ. వచ్చెద నాకలొకమునవారలగుండెలు నాగలొకమున్
గొచ్చి యహింద్రార్థముచు గూల్చెనఁ గ్వవపుఁగొండకై పడిన్
దెచ్చెద మర్త్యలొకము నుదారత నేగఁనె నఁ గ్రమ్మఱం
దెచ్చెద నీత నీక్షణయదేవర చిత్తము మెచ్చునట్లుగన్. 60

వ. అని యిట్లు పలికి మఱియును.

ఉ. చించెద దైత్యసంఘములఁ జిందఱవందఱఁ జేసి బ్రహ్మ బా
ధించెద లొకపాలకులఁ ద్రెళ్ళగ నేనెద భూతలమ్ము గ్ర

- క్రించెద శైలజాలముల గీడటఁగించెద భూమినందనన్
గాంచెదఁ దల్లడిల్లకుము కంజహితాన్వయవాఙ్మచంద్రమా. 62
- క. భూతలమును నాకసమును, బాతాళంబును నెమకియె బాధించియె నే
సీతను దెచ్చినపిమ్మట, నీతమ్ముండ ననుచు మెచ్చు నిఖిలార్వశా. 63
- వ. అని పలుకుచున్న తమ్ముని శౌర్యపైర్యానిగుణంబులకు సంతోషింపుచు జనస్థానంబు
వెడలి జనకనందనని నేర్పింపుచు వక్షిణాభీముఖులై చుచు ముందట. 64
- క. పక్షములుఁ గాఘ్నఁ దురింగిన, పక్షీగు)నిఁ జూచి రామభద్రుఁడు మదిలో
రాక్షసమాయయె యుచుచు, శిక్షింపఁ దలంచునంత శీఘ్రమె పలికెన్ 65
- క. నీతండ్రికి నతిమిత్రుండ, నోతండ్రి! నన్ను నేయనుచితమె నీకున్
నాదగు పేరు జటాయువు, నీతాధిప! నన్ను నెఱుఁగు చిత్తములొనన్. 66
- వ. అని చెప్పి వెడియు నాజటాయు విట్లనియె. 67
- మ. విను మోరాఘవ, పంక్తికంఠరుఁడు దోర్విర్యంబు సంధిల్లఁగా
జనకత్మాపతినందనన్ గొనుచు నేర్పచ్చావృత్తితో నేగుచో
వనితారత్నము దీనయై పలుకు తద్వాక్యంబు లేర్పాటుగా
విని పోరాడఁగఁ బ్రాప్త మయ్యె మఱి యీవేషంబు భూమిశ్వరా. 68
- క. అని సీత తెఱఁగుఁ దనపని, జననాయకుఁ డైనరామచంద్రునితోడన్
వినుపించి యాజటాయువు, తను వెరియఁగ నంతఁ గాలధర్మము నొంచెన్. 69
- వ. ఇట్లు రామచంద్రునికు సకలప్రతాంతమును నెఱిఁగించి శరీరంబు విడిచిన యప్పక్షి
రాజుకు భక్తిపూర్వకంబుగా నగ్నిసంస్కారాదివిధులు తీర్చి దక్షిణాభిముఖులై
చనుచుఁ జత్రరూపంబున నున్న కబంధుని వధియించి ముందట. 70
- క. చని చని యెదుటను రాముఁడు, శనుఁగొనియె మహిజనోగ్రకలుషాద్రిమహః
శనిరూపం బనఁ దగు నా, ఘనముక్తివగూవిలాసకబరిన్ శబాన్. 71
- గీ. కాంచినను మ్రొక్కియాభూమికాంతునకును, మించ సద్భక్తిఁ బూజఁగావించినంత
శబరితోడను దమ కార్యసరణిఁ దెలియ, వినయమునఁ జెప్ప నాకాంత విన్నవించె.
- గీ. ఇనకులాధీశ ! సుగ్రీవుఁ డనెడువాఁడు, కపికులశ్రేష్ఠుఁ డత్యంతఘనుఁడు దలఁచ
నతనితోఁ బోతు గావంపు మన్నిపనులు, జక్క నౌటకు నాత్మ నిస్సంశయంబు. 72

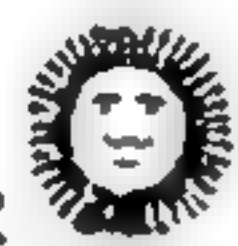
వ, అని చెప్పి వీడ్కొలిసిన నమ్మనుజేంద్రనందను లటమీదఁ బంపాతటంబునకుం జని
రని చెప్పనారదుని వాల్మీకిమునీశ్వరుం డటమీది కథావిధానం బెట్టిదని యడు
గుటయు.

క. జలజాత ! భక్తవత్సల !, జలజాననవినుత పాదజలజాత ! సుధా
జలరాశిభవ్యమందిర !, జలజాకరచారుహంస ! జానకినాథా !.

76

గద్యము. ఇది శ్రీగౌరీశ్వర వరప్రసాదలబ్ధ గురులింగజంగమార్చన వినోద
నిత్యశైవాచార సంపన్న సూరిజనవినుతాతుకూరి కేశవస్థితి
తనయ మొల్లనామధేయ విరచితంబైన శ్రీరామాయణ
ముహూర్తకావ్యంబునం దారణ్యకాండము
సర్వము నేకాశ్వాసము.

శ్రీ జేమన గంధాలయము

శ్రీ రామాయణము

శ్రీ రస్తు.
మొల్ల రామాయణము

శ్రీ ప్రి థా కం డ ము

శ్రీకృష్ణ

క్షీద్రవాహ! గిరిజా

త్యక్షమనోజ్ఞాతగేహ! యపశృతమోహ

రాక్షసశ్రీమా! మునిజన

సాక్షాత్కృతనైజధామ! జానకిరామ!

ప. శ్రీనారదమునీశ్వరుండు వాల్మీకిమహామునీశ్వరుని కెఱిగించిన తెలుగు గెఱిగించెద
నాకరింపుము.

నీ. సంపాతటమ్మున బాణాసహాయుధ, పాణులై యున్న భూపాలసుతులఁ
గనుగొని భీతిల్లి కమలాప్తసూరుండు, వాలిపంపున వీరు వచ్చి రుచుఁ
గలఁగి తా ఋష్యమూకంబున నుండగ, వెఱచి మలయశైలవిహసనీమఁ
దిరిగి వారలరాకతెఱఁ గెల్లఁ దెలిసి రాఁ, బవనాత్మజుని వేగఁ బంప నతఁడు
గీ. వచ్చి క్షురాముశ్రీపాదవాకిజముల, కర్ణి బ్రహ్మిల్లి మీరెవ్వరయ్య యిటకు
నేమికతమున వచ్చితి రేది నామ, మరుచు నడిగిన సోమితి) యతని కనియె.

నీ. దశరథు డనుగాజుతనయుల మాతని, పంపునఁ దప మానరింపఁ గోరి
వచ్చి కాననభూమి వర్తించుచుండ నీ, రాజు దేనిని దుష్టరావణుండు
కుటిలవృత్తిని నెత్తుకొనిపోవ నాజాడ, వదలక దిమ్మలు వెదకి వచ్చి
శబ్దకి మారాకచందంబుఁ దెలియఁగఁ, జెప్పిన నర్కజుచేతఁ గాని

గీ. మీదు కార్యంబు నెగ్గదు మీర లరిగి, వేగ సుగ్రీవుచెల్మి గాపంపుఁ డనిన
పచ్చినారము గనుగొన పలసి యెడఁడు రాముండు లక్ష్మణుం డంద్రు నన్ను. 4

గీ. తలఁప నీరాజునకు నేడు థాత్రెణాన, విను మసాభ్యంబు లై నట్టిపనులు లేవు
సూర్యవంశోత్తముడు మహాశూరుఁ డితఁడు, నీకుఁ బేరేమి చెప్పుమా మాకు నన్న.
లే. యుదేవుని బ్రార్థించి వెయి. తుల, నంజనాదేవి గాంచిన యాశ్మజుండ
నర్కజునివంక్రీనై యుందు ననుదినంబు, వినుడు నా పేర హనుమంతుఁడనుమోలను.

7

వ. అని చెప్పి మఱియు నిట్లని విన్నవించె.

చ. వినుడి మహాశ్మశార! యరవిందః! తాత్మజుఁ డోడితెచ్చి మి
మ్ముచు బొడగాచుపిఁతు నని మ్రొక్కుచు నేగి కపీందుఁ డేని తా
జనిన తెఱంగు వాఁ గనుచందము నేర్పడఁ జెప్పి గొబ్బనన్
బనిగొని వచ్చి రాముఁడపంకజముల్ కనుపించె నంతటన్.

8

వ. సుగ్రీవుండు శ్రీరామచంద్రునిపగదీర్చు దా భావంబు వహించి తనకుఁ బగవా
డైన వానిని జంపింపం దలంచి వానితోఁ దనకుఁ గలిగిన పూర్వవైరంబు తెఱంగు
శ్రీరామునకుఁ జెరియ విన్నవించి వారి మహాసత్త్వకాలియతండు రామునిచేఁ దెగు
టకుఁ జెల్లంబుగా దుందుభిక శేబరంబును బదియోజనంబులదూర మెగరఁ జిమ్ముట
యును సప్తతాళంబు లొక్కబాణంబునఁ దెగవేయుటయును జూచి సుగ్రీవుండు
భయకంఠితహృదయుండై రాఘవేశ్వరులపాదారవిందంబులకు వందనం బొచరించి
జనకనందని మున్ను జాతివిడచినయాభరణంబులమూటఁ దెప్పించి చూసినం జూచి
మూర్ఛిల్లి గొబ్బనం దెరిసి యర్కకులేశ్వరుం డైన శ్రీరామచంద్రుం డర్కసంభ
వం డైన సుగ్రీవునితో నిట్లనియె.

9

క. పగ నీ కెక్కడి రింకను, నగచర నగభేదితుని నాయస్త్రమునన్

దెగ నేఁగుదు నమ్ముచుచు, నగదీకుడు పలుక నతఁడు సంతోషించెన్.

10

చ. కట్లు ప్రమాణపచనంబుల నయ్యచలచరాగ్రణిస్వాంతంబును సంతోషింపఁ జేసిన
నతండును శ్రీరామచంద్రుని కార్యంబునకు సహాయుడై యుండ నొడంబడి యమ్ము
హనాయకుని యచుమతంబున యుద్ధసన్నద్ధుండై కిష్కింథానగరంబునకుం జని
తద్దూరంబున నిలిచి సింహనాదంబుఁ జేసినం గనలి యాదేవేంద్ర తనూభవుండు
సనుదెంచె నంత నయ్యురువురు గదసి భుజంబులప్పళింపుచు గర్వాలాపంబు లాడుచు
నొండొరు మార్కొని.

11

శా. శైలంబుల్ గడువేగ యివ్వచు మహర్ముంకారహుం కారముల్

చాలం చేయుచు భీకరోద్ధతులచే సాలంబులన్ ప్రేయుచున్

వాలాగ్రంబుల మోడుచున్ పడివడిన్ వక్త్రంబుల రక్తముల్
కూల్ వాలియు సూర్యసూరియు వడిం గోపాత్ములై పోరగన్.

12

వ. అట్టిసమయమున.

13

ఉ. సాలముపొంత నిల్చి రఘునాథముఁ డమ్మగిహోసి శబ్దని
న్ములము గాఁగ విల్ దివిఁ ముష్టియు దృష్టియుఁ గూర్చి గోత్రభృ
త్కూలము వజ్రపాతహతిఁ గూలువిధంబునఁ గూలనేనెనా న
వ్వాలిఁ బ్రతాపశాలి మృదుపదనశీలి సురాని మెచ్చగన్,

14

వ. తదనంతరంబున.

15

క. తారాపతి శిక్షింపుచు, దారాపతి ధవళకీర్తిఁ దగునర్కజునిన్
దారాదేవికిఁ బురి కా, తారార్కము గాఁగ రాజతనయుఁడు నిల్పెన్.

16

క. నిగ్రహము మాని నృపతి శు, భగ్రహలగ్నంబునందుఁ బట్టము గట్టెన్
విగ్రహరాజోపగ్రహు, సుగ్రీవుని హేమదామసుగ్రీవుఁ దగన్.

17

వ. ఇట్లు సుగ్రీవునిఁ గపిరాజ్యపట్టభద్రునిం జేసి వాలితనూసంభవుని నంగదకుమారుని
యువరాజపదంబున నిలిపె నంత వర్షాకాలము గడుచునంతదనుక శ్రీరాముని పూ
ల్యవంతంబుపైనుండ నియమించి వారు సని రయ్యవసరమున.

18

సీ. బ్రహ్మాండ మడలంగఁ బటపటశ్వచులతో, నుటుము లంతంతకు నుటుముచూడఁ
గడు భయంకరముగా వడి మ్రోగఁగుమ్రోగితల, బిడుగు లాడాడ గుభీల్లు మనఁగఁ
గముకంబులం లేసి కణములతోఁగూడ, గరుడు గట్టిన పడగండ్లు రాలఁ
గొఱవిదయ్యంబుల వెఱపించు తెఱఁగున, విద్యుత్ప్రకాశమ్ము విస్తరిల్ల

గీ. మునుగువేసినచందాన మొగులు గప్పి, మీఱి నలు పెక్కి చీకట్లు కాఱుకొనఁగ
మించి కడవల నుదకంబు ముంచి తెచ్చి, కుమ్మరించినగతి వాన గురినె నపుడు.

19

క. ఏఱులు కాల్పడ తప్పఁగఁ, బాఱెను నన్యములు పండె ఫలవృక్షములన్
మీఱి ఫలిచెను ధరఁ బా, లేరులు గా సురభులల్ల నెప్పుడుఁ బిలికెన్.

20

వ. అంత వర్షాకాలాంతంబు గాఁగ నమ్మహిమకాంతుండు ప్రేయసీవియోగపరితాపాన
లంబునఁ బొరలుచు నోర్వలేక విభ్రాంతస్వాంతుడై యుండ.

21

సీ. పలుమాఱు నీహస్తపల్లవంబులచేత, నలివేణి! నాతాప మార్ప వేల
నశినాక్షి! పరిరంభణకీడఁ దేల్చు నీ, మది నొప్పి నానొప్పి మాన్పవేల
చెలియ! యోషామృతసేవకై నీ యల్క, పడిదప్పి నాదప్పి గడప వేల

భామ! తాపానలపరితాప ముడుప నీ, తమవు నాతనువునఁ బెనచవేల

గీ. యశుచు నీతఁ బిలుచు నందఁద పఁకించు, దిక్కు లాలకించు నిక్కిచూచు

దశరథాశ్మజుండు తన్నుఁ దా మఱచుచు, బయలు కొనించు బలువరించు. 22

వ. అని మఱియును.

23

ఉ. కూరలు నోటికిఁ రుచులు కూడుట దప్పెను దుంపనూడులుం

గారము తోఁచె జిహ్వాకును గమ్మనితేనెలు చేదు లయ్యెఁ గం

గా రయ్యెఁ జీతమంతయును గంటికి నిద్ర పహింపదయ్యె శృం

గార మెల్లదీసితఁ బొడగానమి రామస్మృపాలమాళిక్.

24

ఉ. తాలిమి దూలిపోయి పరితాపమునం దిరుగాడు నొక్కచోఁ

గాలును నిల్వఁదొక్క సధికారము చాలక యెప్పుడుం గడుం

జాలినహించుఁ జీతమునఁ జంచలతం గనుభూమిపుత్రిపై

మేలిమిఁ జేసి రాముఁ డట మిచ్చక వేడురుగొన్నకై వడిక్.

25

వ. ఇట్లు విరహతాపంబునఁ బొరలుచున్న సమయంబునఁ గార్తికమాసంబు సనుదెంచిన

శ్రీరామచంద్రుడు బలంబులం గూర్చుకొని రమ్మని సుగ్రీవుపాలికి సౌమిత్రి ననుప

నారానుజన్మునిఁ గుండి యనజుండు తారాసమేతుండై చనుదెంచి రాఘవేశ్వరుల

చరణారవింపన్మునుకు నమస్కరించి తనబంబులఁ దోడు సూపం దొడంగ నెట్ల

నినఁ బదులును నూలులును వేలును బదిసేలును లక్షలును బదిలక్షలును గోట్లును

శతకోట్లును నర్బదంబులును నిర్బగంబులును ఖర్వంబులును మహాఖర్వంబులును

బన్దంబులును మహాబన్దంబులును షోణులును మహాషోణులును శంఖంబులును

మహాశంఖంబులును కీతులును మహాకీతులును క్షోభంబులును మహాక్షోభంబులును

నిధులును మహానిధులును సాగరంబులును మహాసాగరంబులును బహిషంబులును

మహాపరిమితంబులును ననంశంబులును మహానంతంబులును గడచి లెక్కకు మిక్కిలి

యెక్కువయై డెబ్బదిరెండు వెల్లువలుగల కడిబలంబుతోడఁ దోడు చూకినంజూచి

రాఘవేశ్వరుండు సంతోషించి సంతృప్తనందనే గారవించి కొఁగిలించుకొని నీతాన్వే

షణంబుఁ జేయఁగలవానరోత్తముల నధికబలయుతుల నేర్పఱచి దిశలకుం బుపు

మనవుడుం దూర్పునకు మైదుండును బర్బతుంబునకు సువేణుండును నుత్తగంబు

నకు శశబలయు ననుభారల నేర్పఱచి ఎఱలకుఁ దోడుగా వానరవీరులను లక్షలక్ష

సంఖ్యాకుల నేర్పఱచి యిచ్చి జానకియున్న చొప్పును దెలిసి యొక్క నెలఁ

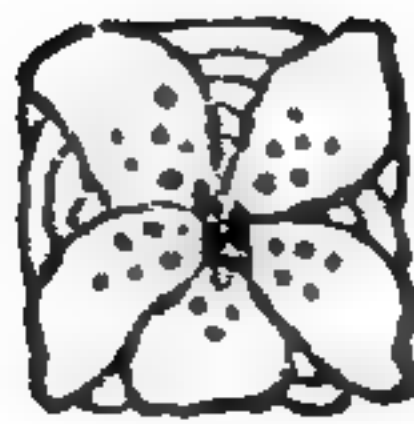
రమ్మని యనిపి హనుమాంతునిం బిలిచి నీవు దక్షిణమ్మనకుం బొమ్మని యనువునప్పు
డు శ్రీరామభూషాటుండు వాని విశ్వాసాదిగుణమ్మలకు మెచ్చినవాడై దగ్గఱ
గాఁ బిలిచి నీవు శాస్త్రవంతుడవు హితుండవును గావున నీచేత మత్ప్రయోజనం
బీడేరునని పలికి తనచేతి యంగుళీయకం బతనిచేతి కిచ్చి యాముద్రక జనక రాజనంద
నకు సమర్పించి యాజానికి శిరోఽర్ఘ్యంబు మా కానవాలుగాఁ దెమ్మని యనుప నతం
డియ్యకొని మొక్కిన నాతనికి దోడుగా నంగదజాంబవదాదులంగూర్చి యని
పెనవటయాని నారదుని వాల్మీకిమహామునీశ్వరుం డటమీఁది కథానిధానం బైట్టి
దని యడుగుటయును.

26

క. జలజాత! భక్తవత్సల! జలజాసనవినుక పాదజలజాత! సుధా
జలరాశిధన్యమంది! జలకాకరచారుహంస! జానకినాథ!

27

గద్యము. ఇది శ్రీగౌరీశ్వర పరప్రసాద లబ్ధగురులింగమార్చన వినోద
నిశ్చలైవాచార సంపన్న సూరిజనవినుతాతుకూరి కేసనబెట్టి
తనయ మొల్లనామధేయవిరచితంబైన శ్రీరామమాయణ
మహాకావ్యమునందు కిక్కింధా కాండము
సర్వము నేకాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

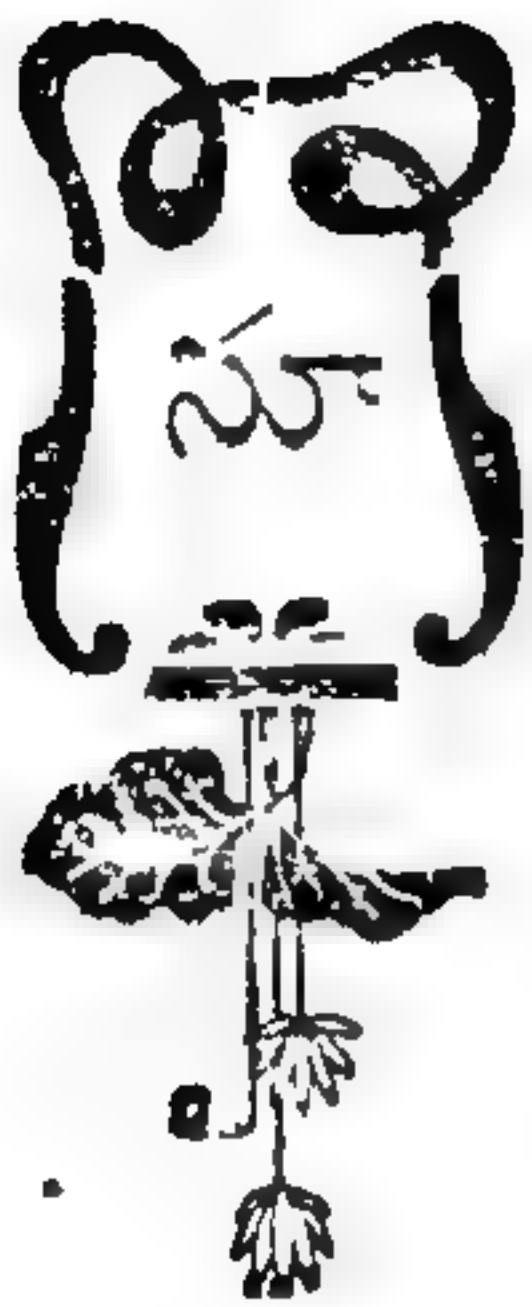
మొలరామాయణము

సుందరకాండము.

శ్రీమద్విశ్వనాథాయనమః

శ్రీమద్విశ్వనాథాయనమః

ర్యకులరత్నదీపా!

సూర్యసహస్రప్రతాప! సుందరరూపా!

ఆర్యారాధితనామా!

కార్యాదికసుగుణాశ్రయ! శానకిరామా!

1

స. శ్రీనారద మహాముని వాల్మీకి కెఱిగించిన తెఱంగు విన్నవించెద నవధరింపుము. 2

గీ. రామునకు మ్రొక్కి యక్కఱిరాజుకరుణ, దత్తబాబును వెడలి బక్షిణియు
వెనకుఁ బరగునరవీరవరులు, పంతములతోడ నెంకయు సంతసమున.

క. మును తా మేగిన దిక్కులు పనివడి వెనకంగఁ జనిన బలిముఖులెల్ల
జనకజఁ గానక వచ్చి నుచుజేసుకడకుఁ జనిన మార్గంబున నే. 4

ప. అట్టి నమయంబున. 5

క. గిరులును నదులును వనములు, బాకిపుచుఁ బట్టణములు బహువిధగతులన్
దిరుగుచు వెనకుచు గానక కరువలిగొడు కాది యైనకపివరు లెదుటన్. 6

క. ఆలొఁ గాంచితి సత్కృతి, జాలముఁ గరిశరగ సింహశాస్త్రాలస్సృగా
భీలముఁ బుణ్యకదంబవి, శాలము నగునమ్మహేంద్ర శైలము లీలన్. 7

ప. ఇట్లు మహేంద్రపర్వతంబుం గనుంగొని డాయుఁ జని యచ్చట. 8

ఉ. ఆతటి వానగప్రవరు లాధరణీసుతఁ గానలేక డకి

ఖాతురులై పగం బడఁగ నయ్యెడఁ గల్గి నుండి పచ్చి సు

- పాతి యనం బ్రసిద్ధుఁ డగుపక్షికులేందుఁడు రావణుండు దా
 సీతను గొంచుఁ బోవుగతిఁ జెప్పఁచుఁ దెల్పెను లంకతోవయ్యున్
 క. ఆపక్షిఁడ్రుచిచేతను జాపలశుభ్రనేత్ర రామచంద్రుని దేవన్
 బాపాత్ముఁ డైనదైత్యుఁడ, వే పట్టుక చనినత్రోవ నిని కపుల్లెన్, 10
- ప. మహానందంము నొంది యమ్మహేంద్రవర్వతం బారోహించి పురోభాగంబున. 11
- క. ఆకపివీరులు గనుగొని. రాకాశవనీప్రచుంబి శార్భటభంగా
 సీకమహాఘరిరవభయ, దాకారనటప్రకాశు నాజుధీశున్. 12
- ప. ఇట్లు గనుంగొని. 13
- క. తమ తమ సత్త్వస్థితులును, గమించుచెడు నబ్ధిల దిఁ గనుంగొని మదిలో
 బ్రమయుచుఁ బలికెను గపిసం, ఘము లెరయను దెందమందుఁ గళవళవడుచున్.
- క. ఈవార్ధా దాట సత్త్వము, మావలనం జాల దింక మారుతి! వినుమా
 పావని వగుటం జేసియు, నీవలనం దక్క నొరులు నేరను దాటన్. 15
- ప. అని యిట్లు పార్థించినతోడనే యుబ్బి వారివచనంబులకు సమ్మతించి వాయు
 తనూజుం డిట్లనియె. 16
- ఉ. పావనమూర్తి రామనరపాలకుపంపున నబ్ధి దాటెదన్
 జేవవిరోధి దొంగిలినదేవిని జూచెదఁ గానకుండినన్
 లావున గడ్డతోఁ బెఱికి లంకయె తెచ్చెన నట్లు గానిచో
 గావణుఁబట్టి తెచ్చెదను రామునిసన్నిధి కెచ్చిరీతులన్. • 17
- ప. అని వారిమనంబులు సంతసిల్లునట్లుగా బిరుదులు వక్కాణించి రనకుఁ దండ్రెయైన
 వాయుదేవునకును ద్రిమూర్త్యాత్మకుండైన లోకబాంధవునకును నింద్రునకును సంద్ర
 మ్మునకును సమాస్కరించి శ్రీరామలక్ష్మణులఁ దనమనఃవర్మంబునం దిడికొని మ్రొక్కి
 బంధుమిత్రులం గొంగిలించుకొని వారిచే దీవనలం బోంది గమనోన్ముఖుండై. 18
- చ. మొగము బిగించి పాదములు మొత్తముగా నట నూఁదిత్రొక్కి నీ
 టుగ మొగ మెత్తి భీకరకతోరరవంబున నార్చి బాహు ల
 త్యగఁజితలీల నూఁచి వలయంబుగ వాలముఁ ద్రిప్పి ప్రేగుచున్
 సగము సగమ్ము గ్రుంగఁ గపినాథుఁడు నింగికి దాటె టివ్వనన్. 19
- ప. ఇట్లు నింగి కెగిరిపోవుచుండుసమయంబునఁ బావనికి నడ్డంబుగా మానవరూపంబున
 మైనాకపర్వతంబును సురస యను నాగజననీయు ఛాయాగ్రాహిణి యైనసింహిక

యును గనుపట్టిన నెల్లర తతిక్రమించి సువేలాచలంబునకరిగి యక్కడ నలయిక
దీఱ నొక్కయిక్కువ నించుకనేపు విశ్రమించి యున్నసమయంబున. 20

ఉ. భేరికి సాటి యా దనుజభీషణభాషలుభద్రనాగఘోరి
కారనినాదముల్ హయ నికాయపుహేషలు కాహశభ్యుత్
వీరస్యవంగనాదములు విశ్వభయంకరలీలలంకలొ
బోరుకలగఁగా శ్వసనపుత్తుఁడు చాలగ నాలకింపుచున్. 21

ఉ. కోటికిఁ గోలులై పరగుశంజరవర్గము ఘోటకంబులన్
గోటికి నెక్కుడై పరగుగోత్రసమానము తారశంబులున్
గోటికి హెచ్చులై పరగు ఘోరనిశాచకొటికోట్లొ
సాటికి నెక్కువస్వరము సాహసవంతుఁడు గాంచె ముదఱన్. 22

వ. తల్లాలంకాపుట భేదనంబునన్ వీక్షించి తనమనుబున. 23

శా. ఘోగాకారులు కామరూపులు మహాకూ)రాశ్మ లత్యుగు)లీ
శూరుల్ వీరలఁ గన్నఁ బ్రా)ని పూ)లొ శోధించురావెట్లొ
యారూపంబునఁ బోవఁగాఁ గనిన చా రెగ్గేలు గావింతురో
నారీరత్నము సీత నందుఁ గనఁగా నా కెట్లు సిద్ధించునో. 24

వ. అని తలంచుచున్న యవసరమ్మున.

ఉ. కుంకె బయోజబాంగవుఁడు గూండ్లకుఁ బక్షులసేరె నెల్లడన్
బొంకిము తీనెఁ దామరలు పూచెను గల్వలు తారకావళుల్
బింకముఁజూపెఁ గాంతి నళిబృదముకూర్కెఁ దమబుపర్వె నే
నంకిచు బారచోరకులు వారి చకించె కౌశుకంబునన్. 25

వ. ఇట్లు నిశాసమయమునందుఁ దన మేటిగాత్రం బణుమాత్రంబుగా గురించి యగ్గిరి
ద్గిచనుచు నల్లల్లనఁ బుగద్పొంగునొడ్డుకుఁ జే) వానరకులపుంగవుండు పురప్రప్
శంబు నేసి.

ఉ. మేడలు రచ్చక్పొములు మిడ్డలు మచ్చలు నాటకాటముల్
మాడువు లంగళుల్ దనుజమం దిరముల్ పురగోపురావళుల్
వాడలు దేవగేహములు పప్రచయంబులు వేశ్యవాచికల్
గోడలు నా)గాఁగఁ గడికుంజరుఁ డప్పుడు చొచ్చిచూచుచున్. 26

- క. మఱువులు సందులు గొందులు, నిరవ్వలు జొరరాని చోట్లు నే కాంతంపుం
దెరువులు నంతకప్పురములు, వెన్నెన గోకుంజమిడు వెవకం బొచ్చెన్. 20
- గీ. గాలిలీల శీతకరకాంతిఁబొచ్చి, భూమిరేఖరీతి దూచి చొచ్చి
యిరుమదిసముల నక్కడ నక్కడ, గలయి. ది గి వెలకెఁ గోనకుండు. 21
- వ. ఇట్లు తిరిగి తిరిగి వెవకుచుఁ దనమొందు.
క. మానూబుందు రాక్షస, నాయకుఁ డొక బట్టి లెచ్చుచుఁ డతనిమహా
కాయము నాగాకృతఁ గని, తోయిరి చనకంపు నెచ్చుదొఱగెనో యకటా. 22
- మ. అటుగా కీతఁడె య్యదేశమున నాయ బ్దక్షిం బెచ్చిచెనో
ఘటయంతఃస్థితి వాస్తవస్థయనఁ దాఁ గొక్కంబునన్ దా. చెనో
కటుబాహుబలశక్తి వాకఘోరసహజగేశముం గుంచెనో
గటులోగాకృతి రామిబాహులక్షణంబిది యెందుచెనో. 23
- వ. అని యింతి విశ్కంబి.
ఉ. శ్రుతు విధానిజంబెములు భూకటతైలము వ్రేల్తు నెప్పు నే
వింతు గ్రహంబులంబిరుగ వేయఁ ను బూర్ణకరెహాళు లేనుఁగా
లింతు నుపానికంబులఁ బొక గణియింతును భూకటము గ
క్కింతునఁబ్రాంబ్రాంకమును గీడ్పడఁజేయుదు సాహసంబునన్. 24
- ఉ. కొట్టుదు నిందుగ్రి బావనునిగుండెలు వ్రేల్తుఁ గృతాంశుఁ జెందుదున్
మట్టుగుఁతృప్తిన్ పరుణుచూనముగొందును. గాలిఁదూలఁగాఁ
బట్టుదు గిన్న వేళ్లమరిపొడియు కిల్లుదు శూరిఁ బోలుదున్
జట్టులు మృదువు రావణుని సాహసంబునఁ జూపకుండెన్. 25
- క. ఈమాడ్కిఁ జేయి దేవ, ప్తనమ్మొం చుని)చవనఁ జూపెన నొండెన్
ఏమిటికిఁ గీమ తగ దని రాముఁడు వల దనుచు మరలి రమ్మను నొండెన్. 26
- వ. అని యనేకప్రకారంబుల నాలోచించుచు నొక్క గోపురం బాలోపించె నానమ
యంబున. 27
- క. పావన కనుగొనె నప్పుడు, పావనఁ బూతగుగు భావోపేతన్
నేత్రవనుజవ్రాన్, భూపసితాజాత నిత్యపుంసన నీతన్. 28

వ. అరావం జూచి శ్రీరామచంద్రుని జేసిగా, నంపుచు నగ్గోపురంబునుంచి డిగ్గి
సూక్ష్మమాపంబు గైకొని సేవ పాపపుడు బారోహించి యందు. 40

నీ పనిఁ బాసినట్టియాపదకంటె బలుమారు, వివిక మాయలచేత వేఁగి వేఁగి
వీరదానపకోట విక్రమవేదములు, కనుగొని చిత్తంబు క్రాఁగి క్రాఁగి
తనదిక్కు లేకుకై తనదీక్షించు నాశ్వు, లోపల మిక్కిలి లోఁగి లోఁగి
కరకళోంబుగా నాహునుట, దొరకెడికన్నీటఁ దోఁగి తోఁగి

గీ. రాముఁ దలఁచుకొంచు రామునిఁ కర్కంబు, రామ! గావ! మునుచు మణిపయక
గంఠమును సూచి కామివేశ్యంబు, సీత గుఱుచు వొంగెఁ జిత్తును. 41

వ. అట్టి సమయంబున రావణాసురుడు సీతావనృపమునై వన్నీట ముఱం
బాడి దివ్యాంబులు గట్టుకొని కర్పుసంస్కరించునై శ్రీకంఠు నెరవ్రాత
వ్రాసి పా జాశక్త్యంబులు ముడిచి మర్వోపుదాని నిష్పట్టిలెను జన్మాది మెత్తి
దశశరంబులయును రత్నమనుటలులు ధరించి మణిమండితంబు లగుడుండల
ములు వ్రాసి భానువభాషా సికంబులగు పతకంబులు ముఱకరంబులు భుజ

కీర్తులును బాహువులును నంగుళియకంబులును నవిరక్తకళిశంబగు నొడ్డాంబులు
నమించి చుడ్రొంగునాత్మనై కర్కశరచామంవలం దగుమఁ గిన్నకీపురుష
గంధర్వానురంగిస్థిబద్ధాశాంగిన లంఘనపాస్వరంబుల నాలవట్టంబులు కట్టి
మాక్తికచ్ఛత్రంబులును దూర్భావంబులును గామకంబులును ధరించి రాఁగొం
దలు కరదీకానహస్తంబులు గైకొని ముఱక బిమిర నేత్రే నశోకారామంబు
నకుఁ జరుదొచ్చె నవ్వును గంధమామంబుగఁ దూలు పుష్ప శయనుల బోలి నడ
వడ వడకునుఁ దనసురరాంకంబులు హస్తీపనస్త్ర కేకంబు, మాటి గుఱగప్పియు
నకంచెను సింహ గర్జిత నిష్పచామంబున భూకీభూతంబు బగు రత్నంబునై వడి
మేఘచ్ఛన్నం బగుదానబిబుబుడంబున నిశ్చటి పానీనకుదనంపుశలాకలాగున
మాటుపడియున్న జానకిగఁ జదిసి. 42

క. సీతను గనుగొని రాణు, డాశవనయవాక్యపడితి ననికుశలమునై
దేహోభవశతాంబక పాదంబుల జూఁజొచ్చి పలుకఁగఁజొచ్చె.

లయగ్రాహి. తోయజవళాక్షి! వలరాయఁ డిటు లేచి పలు

సాయకము లేర్చి యపు డేయఁగఁ దొడంచె

దోయదపథంబున నమేయరుచితోడ నుడు
 రాయఁడును మించి వడఁ గాయఁగఁ గడంగె
 గోయిలలుఁ గీరములుఁ గూయఁగ నళివ్రజము
 లేయెడలఁ జూచినను మోగించుఁ జేలంగె
 నాయెడఁ గృపారసమునేయ కవివేకమున
 నీయెడల నుండు టిది న్యాయమెంతాంగీ !

44

వ. అని మఱియును.

సీ. అలకేశ్వరుం డుపాయనముగా నిచ్చిన, యందిత వీరిచీనాంబరములు
 దివిజాధినాథుండు దినదినంబును నిచ్చు, పాదజాతోల్ల సత్ప్రసవములును
 దక్షిణాధీశుండు తగఁ గాన్కలంఁగఁ సురభికర్పరాదిపరిమళములుఁ
 బాతాళముననుండి ఫణిసార్వభౌముండు. పుత్రైచినటువంటి భూషణములుఁ
 గీ. గలవు నాయెంట నేప్రాద్దుఁ గడమలేక, దేహపరితృప్తిఁ గావించి మోహ ముర
 గాముకేళిసుఖంబులఁ గలయు టొప్పుఁ విడువు మడిమాన రామభూవిభునిమీద.

సీ. ఎవ్వనివీటికి నేడువారాసులు, పెట్టచికోటలై పెచ్చు పెరుగు
 నెవ్వని నేవెంటు రింద్రాదిదేవత, లనుచరబలు లయి యుచుదినంబు
 నెవ్వని చెఱసాల నేప్రాద్దు నుండును, గంధర్వ సుర యక్ష గరుడకాంత
 నెవ్వనిభండార మిరవొంద విలసిల్లు, నవనిధానంబుల వినిధభంగి

గీ. నకలలోకంబులును మహోత్సాహాష్పత్తిఁ నెవ్వనికిఁ జెల్లుఁ బుష్పక మ్రోక్కి తిరుగ
 నాకె తక్కంగఁ గలదె యేనాట నైవ, మచ్చుజాశక్తి ప్రతిచోప్పు నద్భుతంబుని?

సీ. శ్వసనుండు లోఁగిలి సమ్మార్జనముఁ జేయ, నిద్రిచాక్షుండు కలయంప సల్ల
 బావకుం డరుదెంచి పాకంబు లొనరింప, శమనుండు వెను బొచర్చఁ జేయఁ
 బాకారి కల్పకప్రకరంబు లగ్నింప, దనుజేశ్వరుండుఁ గైకొండ యడఁగ
 నరవాహనుండు దా నగరివెచ్చము పెట్ట, నీ శానుండు విభూతి నెలమి నీయ

గీ. గురుండు పంచాంగ మెప్పుడు సరవఁ జెప్ప, నమరకిన్నరగంధర్వయక్షభుజగ
 సిద్ధకింభరుషాంగసత్ చేరి శిలువ, వైభవంబునఁ జేలు వొందువాడఁ దరుణి! 48

ఉ. ఎత్తితి శంకరాగల మహీనబలంబున బరితాగునన్

మొత్తితి సర్వవిక్పకుల మూగిన గర్వము విచ్చి పాఱఁగా
నొత్తితి శత్రుభూపకుల మగ్గిరణంబున భూనిఁ ద్రేళ్ళఁగా
మొత్తితి భోగికంతము లమోక్షజంబున మేటికీర్తున్.

49

గీ. జడలు ధరించి తపసులచండమునను, దమ్మును దారు ఘోరదుర్గంబులందుఁ
గురగాయలు కూడుగా, గుడుచునట్టి గాయుఁ డేటి లొకకు రాఁగలండు. 50

గీ. ఇంకఁజేయ వేర రీదంగ కోవకు, కట్టలేకు చుట్టి పట్టలేకు
జలధి దాట లావు చాచు నదులకు, వచ్చు కొట్టు చెవును పొజాక్షి. 51

క. దానవు లెప్పుడు జూచిన, మానవులను గెలువ గలగు చుది మహిమన్
మానవభక్షకులైమను, దానవులను గెలువ ననుభవమే జగతిన్. 52

క. జగతీశుఁడు మానవుఁ డెఱుఁగ, నగరే భుజికి చేత నాకెను రన్నన్
నగధనుడో నగభవ్వఁడో, నగభేదియొ కొంతకొంత చాతొఁ బోఁన్. 53

వ. అది యట్లుండ నిమ్ము. 54

క. నీకన్నుల సౌభాగ్యము, నీకుచముఁ గలుగు పేలు నీమఖకాంక్షన్
నీకరములలావణ్యము, నాకస్త్రీలందు లేవు నాకుం జూడన్. 55

మ. సురకాంక్షల్ సగిగారు యగనశుబున్ సూటిఁప గా రారు కి
న్నరభామల్ ప్రితిరారు సిద్ధశివల్ వ్యాగుంబుగాఁతోల రా
గరుడస్త్రీలసమాన లెఱొ చక్రకల్ గంధర్వజాలఁకులన్
మఱి యేగి నిరుఁ జెప్పి చెప్పు వరుణుల్ మస్తేఁగమథస్తనీ. 56

క. వీడ యలంకారముగా, నాడుము భయ ముగి మగ్గుమైన మృమాన్తున్
జేడిసల నేలుకన్నుల, జూచుము కనుజెచ్చు లెత్తి ముఱి నచ్చున్. 57

వ. అని యట్లు నోకి వచ్చినమచ్చునఁ బ్రేలుచున్న యానీచుని దుష్టభావణంబులకు
రోసి తృణంబు చేపట్టి జనకభూపాలనందన లుట్టినయె. 58

క. పతి చైవముగా నెప్పుడు, మతిఁ దలంచుచు చుడునట్టి చగుపలఁ జెరువన్
బ్రేన గలయట్టి నీతోఁ, బ్రేనినచనము లాడుకంటెఁ బాపము గలదే. 59

క. పరదారాపేక్షకు లగు, పురుషుల కాయువు నశించు బుణ్యము నెడు స
త్పురుషులు దూషింపఁగఁ దుని, నరకంబున బడుదు రనెడి వ్యాయము వినవే. 60

వ. అదియనుంగాక. 61

క. తన సాహసంబు తానే, కొనినూడు నతండు కీనగుణుఁ డని వినుదున్
నిను నీవ పొగడుకొంటిని, వినఁగుండదు నీమనీతివిరహితభాషన్. 62

ఉ. సంగరరంగమందు నతిశౌగ్యమునన్ రఘురాములొడ మా
తంగ తురంగ సన్నట శతాంగబంబులఁ గూడి నీవు పో
రంగను నోప కిప్పుని పిరాశభిరాదులపాటుఁ జూచియన్
దొంగిలి నన్నుఁ దెచ్చితివి తున్నపుఁబల్కులు వల్కఁ బాడిమే. 63

నీ. కూడటిముడికినై కురులు గూడనినాడె, బెదరక తాటకఁ బీచ మణుచె
గాఢేయుఁ దొనరించు క్రతువును రక్షింపఁ, బెక్కండు నైత్యుల నుక్కణుచె
నవనిపై విలసిల్లు నఖిలరాజన్యలు, వేలఁ జూపగ లేని విల్లు విఱచె
ఘోరాటవులలోనఁ గ్రమ్మరునప్పుడు, భరదూషణాదిరాక్షసులఁ జంపె
గీ. బాదరజమున నొకరాయి పడఁతిఁ జేసె, లీల మాయావృంబును గూలనేసె
రాజమానుండె మేనినీక్షకుండు, రావభూపాలుఁ డాదినారాయణుండు. 64

గీ. అట్టిరామున కీసుబ్ధి యనఁగ నెంత, లంక యన నెంత దనుజులపొంక మెంత
నీననఁగ నెంత నీలావుచేవ యెంత, చెప్ప నేటికి నీవె చూచెనపుగాక. 65

శా. పీఠాలాపము లాడ నేల విచుమీ విశ్వప్రకాశంబుగాఁ
బారావారముఁ గట్టి గాఘఘుఁడు కోవసూర్తి గీరింప గా
ఘోరాజీన్ నిను డాసి లావుకలివిన్ గోటిర యుక్తంబుగాఁ
గూర్తాస్త్రంబుల వస్త్రముల్ దునిమి భక్తుల్ వెట్టు భూతాణిన్. 66

శా. ఆరూఢప్రతిమానవిక్రమకళాహంకారలేబోధిన్
ప్రేరామన్ సుగుణాభిరాముఁ దెగదన్ జేకొన్న నిన్నాశిలో
దాదన్ దొంగిలి తంచు నిష్కలగర్భిన్ దండించి భండింప ము
న్నీరెత్తెనను దాటివచ్చునలుకన్ నేఁ డెల్లి శాంతింపుమా, 67

వ. అని తన్నుఁ జీరికిఁ గొనక వీరాలాపంబులాడ నారావణుఁ డొడుపు దప్పిన కాలా
హిచందంబున నుగ్రించై ముడిపడి యిట్లనియె. 65

క. అటని గా యని మామి, పాటించినకొలది నన్ను బలుకఁగఁ జొచ్చెన్
మాటాడకుండ నాలుకఁ తూటులుగాఁ జేయకున్న దోసము గాదే. 69

క. కుయ్యాడక నాముందట, గయ్యమునకుఁ గాలు దువ్వఁగడఁగెను దీనిన్
దయ్యాయెను బలి వెట్టెఁ, వ్రయ్యలుగా నఱికి యెల్లవారునుజూడన్. 70

క. కాకున్న దీని బలిమిని, జైకొని నాకాంక్ష దీఱ భావజరణన్
జేకొనక విడిచి పెట్టినఁ, గైకొను నే నవ్వఁగాక గర్వము పేర్చెన్. 71

శా. భీమాటోపభుజప్రతాపమహిమన్ భీమాచలం పత్తి సు
తామ్రాక్షప్టనిగీశనై న్యముల సంగ్రామంబులొ నోర్చి యు
ద్ధామప్రాణిఁ జేలంగుచుండెడు కళాధాముండ నాముందటన్
రామున్ గీమునిఁ జెప్ప గిప్ప నగరా రాకేదుబింబాననా. 72

సీ. కిఖిలకముల నాయాక్ష నిల్పితి నేక, హేలను బష్పకం జెక్కి తిగి
సెల్పుమూఁకలచేత వెచ్చి నేయించితి, దితివంశవల్లభుల్ నుతులు సేయ
గణములతోఁగూడఁ గైలాస మెత్తిరి, బటు వైనపుఁవలబొతివగిది
వనజగర్భనిచేత వరములు గైకొంటి, చుండిగా నత్యుగ్రతపము నన్ని
గీ. చెఱలు వట్టితి గంధర్వ సింధ సాధ్య, భుజగ సుర యక్ష కిన్నర ముఖ్యసతుల
నిట్టిసామర్థ్యము మెవరి కేనాఁడు గలదు, మహిని నాకొక్కనికె కాక మంజువాణి!
గీ. నాకు నెదురింప నొక పేదవరుసినొడ్డి, వెఱవ కీర్తి దుర్భాష లెఱచు దీని
బిహ్వ మొదలంట బట్టి యాఁకితామర, భారం దుచుమాడి భారుణి బాఱవైతు. 74

వ. అని చుర్రహాసంబు జరిగించి లేవ నుంకించు శరణి గొనవలు గ్రేయసుందరు లడ్డంబు
సాన్పి.

చ. సురవరందో ధనంజయుడో సూర్యతనూజుడో యాతుధానుడో
శరభివిభుంకొ గాడ్పొ పురశాసనమిత్రిడో భోగిభూషుడో
గురుభుజభక్తి గైకొనుచుఁ గోపము సూపఁగ నీకు నెంత యి
త్తరుణిపయిం బ్రతాపమున దారుణకృత్యము సేయఁ గూడునే. 76

క. నిట్టికి మీ రిటు కినియఁగ, గాటపుజంకెనయె చాలుఁ గరవాలున కీ
యాటని యర్హయె మము నీ, మాటకి మన్నించి కావుమా యికఁ జాలున్. 77

వ. అని శాంత వచనంబులఁ బ్రయోజన సెప్పిన నప్పగరుహాక్షుఁడు విన్నపంబులు మన్నిం
చి యారా యచకంబునై దేహికిఁ గావలి నూన్న యకజటా విజటా ల్లిజటా
దుర్ముఖ వాయుముఖ శూన్యణ కాదిగాఁగల దైత్య కామినులవంకఁ గనుంగొని. 78
క. గడు విచ్చిలి నిరుమాసము, గాడఁబరుపుడు నేర్పఁట్టు లాడఁబడున్న
గడికండలుగాఁ గోసుక, పడఁతులు భక్షింపుఁ డితిపల్లం బాతక. 79

వ. అని రోషారుణిత నేత్రుండై యలిగిషణాకారంబు దాన్చి పరికిన. 80
క. తనదతి సిందించుటకును, దనప్రియులులు చెప్ప వినక తక్కిమీఁదక
దనఁ జంపుఁ డన్నమాటకు, నినకులవల్ల భుని దేవి రేడ్చెక బెలుచక. 81

సీ. జానకి శోకింప సాగ్య కిన్నర యశ, గరుడోరగామరకాంతలెల్ల
పెటనే శోకింప విని గంధవహుపుత్రి, డామ్మగోఁ జింతించి యాగ్రహమున
నీదుష్టత్యపై నిష్పదే లంఘించి, చెండాడి గాచేతఁ జిక్కునేని
కార్యంబు తెన్నగుఁ గాక సత్త్వము తులి, బలుండి పీచిచే బడిచినేని
గీ. నీతఁ గానంగ లేక కృశించి రామ, భద్రుఁ డడఁగిన నీతయుఁ బ్రాణ మెడలు
లక్ష్మణుడును జూడ నాస్య ముడిగి, తెగురు నల్లనఁ గార్యంబు తెలుగువప్పు.

చ. అని పవనాత్మజుండు దివిజాతంబులఁ దెగ వేళ కాదు భూ
తనయకు నాదురాక వసుధావరుమేలు నెఱుంగఁ జెప్పి మీఁ
దను మఱి చూత మంచు నుచితస్థితి నూరక యుండె నప్పుడా
దనుజవిభుండు వోయె నిజభావముఁ జేర సతీనమేతుడై. 83

వ. అప్పుడు యామి నీచరకామినలు రావణాసుమతంబున ననేకవిధంబులగు మధురా
లాపంబుల మిథిలాధీశు కుమారి గుఱించి బోధించి కార్యంబు సాధింపనోపక
యలసి యుంటుండేసి యొక్కింతసేపు నిద్రించుచుండ మెల్కని ల్లిజట యను
నిశాచరి యిట్లనియె. 84

మ. కల గంటిక వినుఁ డితిలార! మన లంకాద్వీప మీయద్భిగా
పల వ్రాలక మనరావణేశ్వరుని శుభద్రాక్షకోటికమల్
కలనక గూల రఘూద్వహుం డెలమితో గంధద్విపం బెక్కి యు
జ్వలకాంతిన్ విలసిల్లునీతఁ గొనిపోవక మిన్న కేసిప్పుడే. 85

క. శుద్ధాత్ముఁ డైనరాముండు, శుద్ధాతపుడేమి గానశుభసూచకమల్
శుద్ధ మయితోఁచుచున్నవి, సిగ్ధం బీమాట వేద సిగ్ధాతముగాక. 86

- క. కావున నిక్కొమలియెడఁ, గావలి యున్నట్టిమీరు కఠినోక్తులుగా
నేనియ నాడకు డింక నీ, దేనియ రక్షింప మనకు దిక్కగు మీఁదన్. 87
- వ. అని చెప్పి మఱియును.
- క. ఆత్మా వెఱవకు నుదిలో, నిమ్మగ మఱి వేడ్కనుండు మీఁక నీమగఁడున్
నెమ్మిగ నినుఁగొని పోవును, మ మ్మందఱ మునుపు మమ్మా మఱవక కరుణన్. 88
- గీ. అనుచు దనుజకాంత లంతంత నెడఁబాసి, నిదుర వోయి రంత నదరి సీత
తనకు దిక్కు లేమిఁ దలపఱిసి దుఃఖింపఁ, బవనసుతుఁడు మనుజభాషఁ బలికె. 90
- క. ఉన్నాఁడు లెస్స రాఘవుఁ, డున్నాఁ డిదె కపులఁ గుడి యురుగలి రానై
యున్నాఁడు నిన్ను గొని పో, నున్నాఁ డిది నిజము నమ్ము ముర్వీ తనయా. 91
- సీ. ఆమాట లాలించి భూమిజ తనలోన, వెఱఁ గంది శింశపావృక్ష మరసి
చూడంగ నప్పుడు సూక్ష్మరూపంబున, నొడిక మాశాఖల నడుమ నున్న
కకికుమారునిరూప మపురూపముగఁ జూచి, స్వాంతంబులోన హర్షంబు నొంది
దనుజమాయలచేతఁ దఱచు వేగుటఁ జేసి, మాతాడ నేరక యూరకున్న
- గీ. భావమూహించి తన్ను నాదేవి యాత్మ, నమ్మకుండుట తెలిసి యాకొమ్మమీఁది
నుండి క్రిందికి లంఘించి నిండుభక్తి, మొక్కినిలుచుండి కరిములు మోడ్చిపలికె.
- ఉ. తమ్మునిగూడి పుణ్యగుణభాముఁడు రాముఁడు వచ్చి మాల్యవం
తమ్మున నైన్యసంఘము ముదంబునఁ గొల్వఁగనుండి భూమిపై
మిమ్ములఁజూచి రిండనుచు వేటికపిందుల బుచ్చి యందు మొ
త్తమ్మగ మమ్మఁ గొండఱు దక్షిణభాగముచూడఁ బంపుచున్. 93
- క. ఆంగనఁ బొడగని నీని, య్యంగు గడుఁ జాలజాడ వంచుచు నాచే
నుంగర మంపెచు శ్రీరఘుపుంగవుఁ డిదె కొమ్మటంచు భూమిజకిచ్చెన్. 94
- ఉ. ఇచ్చినఁ జూచి రామధర్మశీర్షరుముద్రికగా నెఱింగి తా
నిచ్చు మెచ్చి యాకువలయేక్షణ యాత్మగతంబునందు నీ
ఎచ్చినదాసిభావమును వల్లభుచందము నేర్పడంగ నే
జెచ్చెన నింతయుం దెలియఁ జెప్పుము నమ్మిక పుట్టుకట్లుగన్. 95
- వ. అని విచారించి యిట్లనియె.
- క. నిను నిశ్వసింపఁ జూచు, నినుఁంపుము నీ తెలుగు విభునివిధము గా
కనవుడు బాపని తెలియఁగ, వినయంబున విన్నవించె విస్ఫుటపడితిన్. 97

- ఉ. రాముని డాచరించి విను రావణుఁ డెత్తుక వచ్చువేళ నీ
హేమవిభూషణాశుల నేర్పడ బుష్పమహాద్రివై చిన్దె
మే మని తీసి దాచితిమి మీవతి యచ్చటి కేగుదేరగాఁ
దామరసాప్త నందరుఁడు తా నని నూనఁ జూచిమెచ్చుచున్. 99
- సీ. అర్కసంభవునకు నభయూబు దయ చేసి: దుందుభికామమ్ము నూన వన్ని
యేమతామల సర్వ మేకమ్ముగాఁ ద్రొంచి, వారి సన్నతశక్తి గూల నేసి
సుగ్రీవునకుఁ దార సుపతిగా నిప్పించి, యొగదు యువరా జయగ నింపి
వారలతోడను వారరసైన్యంబు, తన్నేని కొలువంగ నేగుచెంది
- గీ. మాల్యవంశంబునం దుండి మనుజుభిఁదఁడు, సిచ్చ వెనకంగ నంపతి నన్నిదిశలఁ
బరుచునప్పడు దక్షిణభాగ నుర ను, చంగమరితోడఁ గొరతి నురుగు చేర. 100
- గీ. వాణిపంపున నవలీల వాణ్ని దాచి, పచ్చి సకలంబుఁ జూచి యీయకఁ గంటి
రావణుఁడు పచ్చి నిన్ను మగ్ధుఁడగుఁడఁ, బలుకునప్పుడు మన్నాడఁ బాదపమున.
- వ. ఇక్ష్వాకుంబునఁ కొలుకుచుండినను నమ్మక యతనిం గనుంగొని రాముఁ డేరితివాహో
యతని చుదం బెఱిగింపు మనవు డానాయువండు మండు యువండునకు పంపనం
బాచరించి భూమినండున కిట్లని చెప్పుచున్నాడు. 101
- సీ. నీల మేఘచ్ఛాయఁ బోలుదేహమువాఁడు, ధవళాబ్జచక్ర)నేత్ర)ములవాఁడు
కంబుసన్నిభమైన కంఠంబు గలవాఁడు, బంగ్గినయట్టి గుల్ఫములవాఁడు
తిన్ననై కరువట్టు దీర్ఘ బాహులవాఁడు, భువనైన దుందుభిష్టనమువాఁడు
పద్మరేఖలు గల్గు పదముగంబులవాఁడు, చక్కనిసీసవక్షంబువాఁడు
- గీ. కవట మెఱుంగని సత్యవాక్యములవాఁడు, రమణీ! రాముండు శుభలక్షణములవాఁడు
ఇన్ని గుణములరూపింప నెరఁగువాఁడు, వరుస సౌమిత్రి) బంగారున న్నై వాఁడు
- గీ. ఉరుతరాటవిలాస మహోగ్ర)తపము. నాగు దేవుని గుణియించి పరుసఁ జేసి
యజంనాదేవి కనియెన న్నన్ధితోడ, సర్కజునిమంత్రి)హనుమంతుఁడండు) నన్ను.
- వ. అని రాట్లు తాత్పర్యంబునఁ బట్టుచట్లుగా విన్నవించి దేవీ సీచేప్రండయిన శ్రీరాముఁడు
నాచేతి కెచ్చి యంకిన నుత్పలత్పాంగుళీయకంబు నీకు సమర్పించితి నింక నాకు
నిక్త హస్తంబులతోఁ జుట్ట దూకల నుచితమైన శాస్త్రంబు గాదుగావున నిచ్చుదొం
చినందులకు శ్రీరామునకును సమ్మకపుట్టునట్లుగా నీకంఠిత్వంబు దయచేయనల
యుననుటయు నామశేషనయన పట్టినయి. 102

క. నానాధురేను ముక్తము, ధీమతీ! నీచేత కంటిః శరీరముగ నైనన్

నీనిజరూపము చూడగ, నేనాత్మజు నన్ముఖీకీముఁజుమి.

105

ప. అరుటయు నాహని హుతుఁడను

106

క. చక్కలు శుభ్రాఁగులుకా, నక్కజనుగ మేరు వెంచి యుబరవీర్తిన్

వెక్కనమై చూపట్టిన, నక్కోమలి ముదము నొందె నాశ్మస్థితీర్తిన్.

107

ప. ఇట్లు తన మహాత్మ్యశయాపంబు చూచె యెప్పటియట్లు మరల సూక్ష్మరూపంబును

గైకొని నమస్కరించిన మహామయంతనకు నడ్డేని తనశిరోరత్నంబు ననుగ్రహించి

యిట్లునియె.

108

చ. రక్షకులవ్యాధిచంద్రుని డగురాముని వేమము చాల నింటిరా

వివిధము లైనపాట్లు పృథివీపతికిన్ దగఁ జెప్పఁగలె నే

డక్షిణభంగి నీచలన నచ్చుగ నేమపకార మేమియున్

దలలి యొనర్పలేను వసుధాస్థి వర్ధిలు బ్రహ్మకల్పమున్.

109

ప. ఇట్లు దీక్షించి మఱియును.

110

క. ఏయెడఁ జూచిన ధరిణీ, నాయకు శ్రీపాదయుగము నాచిత్తములోఁ

బాయగని విన్నవంపుము, వాగుతనుఁజుండ పుణ్యచగుతుండ తెలియన్.

111

గీ. ఇప్పుడు రాజుఁడ డేలెంచి కపటబద్ధి, గర్వమునఁ జేసి నన్నెన్ని కాలు లాడె

నన్నియును నీచ చెభలార విన్న తెఱఁగు, వదిలి దయ పుట్టఁగా విన్నవంబునేను

నీ. నిద్రచపెన్నెఱివేసి జడలుగా నవరించి, నులినజీర్ణాంబరం బొలియఁ గట్టి

భూమిఁజంబు భూమిఁజంబుఁ బూసి, తనదివ్యమూర్తిఁ జిత్తమున నిల్పి

నిరళసస్థితితోడ నిలిచి భూశయ్యును, బంశించి నినుర యేర్పడఁగ విడచి

తాఁక బ్రహ్మమంశ్రంబుఁ బంపుచు, గనరాక్షస దుష్కృతిములలోన

గీ. సహితంకానుహద్వివగహానసీమఁ, దవము నేయఁచు నున్నాను దన్నుఁ గూర్చి

నాకుఁ బ్రశ్నోత్త మగునని నాధునకును, విన్నవంపుము సత్త్వసంపన్న నీవు

113

ప. అని చెప్పి మఱియును.

114

చ. జనకునిభంగి రామశృపచంద్రుని నన్నును దల్లిమాటుగాఁ

గనె శోలువంగ నేర్చు గుణాఁజ్ఞుని లక్ష్మణు నీతిపాఠగున్

విను గనరానిపల్కు లవివేకముచేతను బక్కినట్టి యా

వినుతమహాఫలం బనుభవించితి నొచ్చును జాటి చెప్పుమా.

115

- క. ఆమాటలు మది నుంచక, నామానముఁ గావు మచుచు నయనినయగుణో
ద్దాముఁడు రామనితమ్ముఁడు, సౌమిత్రికిఁ జెప్పవయ్య సాహసివర్యా! 116
- ప. అని యిట్లు జనకరాజతనయ పలికినపలుకు లాలకించి హనుమంతుం డాజననితో
నిట్లనియె. 117
- క. ఇరుఁ దుదయింపకమున్నే, వననిధి లంఘించి మనుజవల్లభుకడకున్
నిరుఁ గొనిపోయెద వీవున, జనసీ! కూర్చుండు మనిన సంతోషమునన్. 118
- శ. నీపంతవాఁడ వగుదువు, నీవెందు నె పర్తు నేని నెగడవు కీర్తున్
రావణునికన్న మిక్కిలి, భూవరుఁడే దొంగ యందున్ బుధనుతచితా. 119
- ప. అదియునుం గాక రామచంద్రునిం దప్ప సితరుల నంటుదానం గాను గావున నీతో
రాఁదగదు. మఱియును. 120
- క. దొంగిలి తెచ్చినదైత్యుని, సంగడు లగువాని వారి సాహస మొప్పున్
సంగరముఖమునఁ జంపక, దొంగిలి కొనిపోవఁ దగునె దొరలకు నెందున్. 121
- ప. మఱియు రామచంద్రుండు త్రిజగదేకవీరుండును గోదండదీక్షాగురుండును రాక్షస
కులాంతకుండును నగుటంజేసి రాణివాసదోహి యగురావణుని సంగరరంగంబునఁ
బ్రభ్యాతంబుగాఁ జంకికొనిపోవుట ధర్మంబు. నీవు రామచంద్రునకుఁ బరమభృ
త్యుండవును బుత్త్రసముండవును నగుటంజేసి నీవెంట నరుగుదెంచుట తప్పగాకపో
యినను బగ తీర్పక వచ్చుటచిత్తంబుగాదు గావున నీవు రాఘవేశ్వరుల కిన్నియుం
దెలియ విన్నపంబునేసి తడయక తోడ్కొనిరమ్మనిన నద్దేనికి నమస్కరించి హను
మాతుం డిట్లనియె. 122
- ఉ. నీవిభుఁ డబ్ధిదాఁట! ధరణితలచాధులు సన్న తింప ను
గ్రీవసుపేణముఖ్యబలబ్రౌదముతో నరుడెంచి నీచుఁడన్
రావణు నాజీలోఁ దునిమి రాజస మొప్పుఁగ నిన్నుఁ గొంచు నే
నావళితోడ నీపురికి నారయ నేగు నిజంబు నమ్ముమా. 123
- ప. అని విన్నవించి నమ్మిందై యడ్డేవిచేత దీవనపొంది మరలి చుచున్నవాడై తన
రాక రావణున కెఱుంగఁ జేయపలయునని తలంచి. 124
- నీ. మేదిని సమముగా మేడలు గావించి, కేళీగృహంబుల నేలఁ గలిపి
కవలాకరంబులు కలఁచి గారలు వెట్టి, వృక్షజాతంబుల కెఱుంగఁ దన్ని

- పుష్పగుచ్ఛంబులు పుణికి పాఱగవైచి, తేనెలు రాలిచ్చి పూదేనె లుడిసి
 పొదిరిండ్లపొడవులు చదియఁగా న్నగ్గాడి, చప్పరంబుల నేల చదుచు జేసి
 గీ. వనముఁ గాచెడిరాక్షసవర్గములను, వీరవరులను నెనిమిదివేలఁ జంప
 సీతఁ గాచెడి రాక్షసస్త్రీలు బెదిరి, పాటిపోయిరి రావణుపాలి కంతః. 125
- వ. ఇట్లు రావణుం జేసె వారు. 126
- క. దేవా! నేఁ దొకవర్కటుఁ, దేవిధమున వచ్చిచాఁడొ యెఱుగము సీతా
 దేవీ గని మాట లాడియుఁ, బోవుచు వనపెల్లఁ బెఱికి పోనిడి నడఁక. 127
- గీ. వనముఁ గాచెడిరాక్షసవర్గములను, దండి దొకనిని మిడి బోవకుండఁ బట్టి
 మేటిభుజశక్తి నందఱు గీటడంచఁచి వారి యున్నాఁడు సాహసవంతుఁ డగుచు.
- వ. అని విన్నవించినంతనే క్రోధరక్తాంతలోచనం డగుచు నవింశతిలోచనండు విచా
 రించివాఁడు రామునిపంపున వచ్చినదూతకాఁబోలు వానిం జంపుం డని పువ్వివేల
 రాక్షసులం బంపెన. 129
- క. ఉగ్రాకారుం డగుచు ద, శక్రేవుం డనుప దనుజసంఘంబులు దా
 మాగ్రహమునఁ జనుచు బలో, దగ్రక్రోధాత్ము లగుచుఁ దాఁకిరి కడివిన్. 130
- ఉ. తాఁకిన నంత వాయుజుఁడు తానడలించిఁ క్రోరరేఖతో
 వీక నెదిర్చి పోర్చి రణవీధి నిశాచరనైస్య మెల్ల నొ
 క్కూఁకున వెంట నంటి సమదోగ్రబలంబున బాఱఁబాఱఁగాఁ
 దోకనుజుట్టిమోదె బలుదుర్గములం దునుమాడె నందఱన్. 131
- క. అందునఁ జావక మిగిలిన, కొండలు పఱచెంచి యనురకొల్వన మెట్లో
 యందఱ మ్రొంగెను దానవు, లండఱకును ఓడు దారుణాంతకుఁ డగుచున్. 132
- వ. అని విన్నవించిన రాక్షసేశ్వరుం డగు రావణుండు మండిపడి సింగళాక్షుని దీర్ఘ
 హ్వని నశ్మశక్షుని శార్దూలముఖుని వక్రనాసనిఁ బసిచిన వారును దమతమబలంబు
 లం గూడికొని రథారూఢులైవచ్చి యూర్పుచుం దాకి శస్త్రాస్త్రంబు లడరించిన నవి
 యెల్ల లెక్కగొనక యక్కడఁగొడకు దర్పంబునం జేర్చి వాలమట్లాగ్ని యెది
 ర్చినబలంబును భలునిడుగాఁ దోలి సింగళాక్షుని ద్రుంచి దీర్ఘజహ్వని దీర్ఘనిద)

శుచ్చి వక్రనాసుని బరాక్రమంబున చూడంబునె యశ్వమేధుని భస్మగుణజేసి
తాద్రూపముఖుని మద్దించి నిర్వక్రపరాక్రమంబున గ వ్వంచి మరల మకరతోరణంబు
నారోపించి యూర్చుచున్న సమయంబున, 133

క. చూడక మీరినదైశ్చల్యం, రావణుకడ నే వెక రాహుశ్చలపా
ట్లవా యుజు సాహసమును, వేదధముల బెప్పు నతడు విష్ణురూపమిచ్చున్. 134

మ. కుటి. భూసుతిదున్ని కీడిణములం గ్రోచ నజన్మలు
తక్కుటమైచిచ్చుల మంత్రిహంబుల మహాగర్వాధున్ గ్రూచులన్
బటుబాహుబలు లాగుద్వరం బనిచె శుభశక్తికమాటోపమ
ర్కపాపారీంక్రముమీచ నుద్దండి సంగ్రామంబు గావింపగన్. 135

వ. ఇట్లు వనిచిన నాచూర్వురును. 136

నీ. శతకోటివిక్రమప్రతిమాను డైనట్టి. శతజహ్వర డత్యంతసాహసూడు
గ్రోహానలాభీలశేషహి యైనట్టి, రుధిరాక్షాః డత్యుగ్రరూపముతుండు
పానైన్యకాననపాదకుం డైనట్టి, రక్తరోముండు మహారాబలుండు
కనినశాత్రవలోకగఽసింహుం డైనట్టి, హాలదంష్ట్రుండు లయకాలయముండు

గీ. వ్యాఘ్రకబళుండు వృగుతరవైరిజముండు, స్తనిశంకండు సాహసోదారబలుండు
వీర లాగుదు నత్యుగ్రవేషములను, రుధి డెకర ఘనర ఘరానం లగుచు. 137

క. తమతమవిరుదులు వెఱుపుచు, దమకంబున వెడలి రధిక తంజముగొలువన్
ఘువఘువ భేరీరవసం, భ్రమములతో నుంతి)మములు పావనిమీదన్. 138

వ. ఇట్లు గదిసి సీహవాదంబు లరిబరంబునం జెలంగ గజతురంగ శతాంగసుభటవిక
రంబుం గూడి శస్త్రాస్త్రంబులం బొడిచిన. 139

గీ. వాల వల్లాచ్చి బ్రహ్మాండగోళ మెల్ల, వగల నార్చుచు భుజముగం బప్పించి
రణము చేయంగ మకరతోరణము డిగ్గి, మగలు కెక్కిన నూహనూమంతం డంత

నీ. యొక్కొక్కరగముతో నొక్కొక్కరగమును, విటతాటనంబుగా విలుగం గొట్టి
యొక్కొక్కగజమతో నొక్కొక్కగజమున, జాపచుట్టగం బట్టిచావం గొట్టి
యొక్కొక్కహయముతో నొక్కొక్కహయమును, గడిమితో ననినలిగాంగగొట్టి
యొక్కొక్కభటుతో నొక్కొక్కభటుని, వడివిచ్చి చెక్కలువాఱగొట్టి

గీ. బాహుబల శ్వుమునం జేచ్చి వ్రంగోను నంత్రి)గూతుల నార్ద్రుర మడియగొట్టి
మకరదోరణమున విక్రమమ్ము మెఱయ, భీకరాకారుడైయుండె బెచ్చుపెరిగి.

క. ఆరణ్యవీధిని నిలువక, పాటిన హతశేషులెల్ల బల్బుడి గాజ

ద్వారమునబొబ్బ రిడి రా, ఘోరాణి ముద్రితులు కూలి రక్షించున్. 112

వ. వారిపాటువిని రాక్షాసురుం డదిపడి యాజ్యాహులి బ)జ్వల్లుహుతాశనుం
బోలి మండిపడి ప్రహస్తతన-జుం డగుజుబుమాణిగని సీదావానరాగముచి వధించి
శ్రువ్వు రమ్మచి యనిన. 143

ఉ. ఆస్పదు జంబుమాలి భయదాకృతి వీరసాక్షిగన్నున్

సివ్వలురాలఁ బేరిలక నిండఁగ నుర్పులు ప్పవఁ జిత్ర)ప్ర

యొప్పుగ రొప్పుచున్ గణపహోత్సకుడై గజవాఁబృథమన్

విప్పుగ వెంట రాగఁగ గవీరు నెవ్వొక్కని విక్రమంబునన్. 144

క. అరలించి వాయునందను, బ్రహ్మరంబుల నేరు నారల బలనఱు డున్

గొంగొని బలముల నన్నిటి, జదియంగా మోవె నొక్కసొంపు నేతన్. 145

ఆ రథము నద్గు సేసి రథసారథిని జరి, రథరంగములఁ బృథు-శక్తి

బట్టి వాలవనచు బడ గొట్టి చరిస, జంబుమాలి కినిసి సాహసమున. 146

క. అడిపంబును గదయును గొని, పుడమికి లంఘించి వాయుపుష్ప)సి నటం

బెడవక వ్రేసిన ధరణిం. బడిమూర్చి వనింగితేసి బలయును డగుచున్. 147

క. అంబున నాతని కర, వాలంబును ప్రుచ్చివై చి పరభుజన్

నేలం గుల్చెను విక్రమ, శాన్తిన్ పడి జంబుమాలి సాహసశీన్. 148

అ. అట్లు జంబుమాలి యశ్యంతబలశాలి, గర్వమెల్ల దూలి కలన వ్రాలి

పొలిసె నచట పైశ్యపుగవుఁ డానించి. యాశ్లా సంఘరిప నాగహించి. 149

క. సాహసము వెలయ సమరో, త్సాహంబున దుష్టుని జంపు ముచ్చునో

బాహులలాభ్యుచి పరిని, కరాహవసంహరు వీరు నక్షకుమారున్. 150

వ. అంకిన నతండు.

151

సీ. చిత్రమాణిక్యరంజితవేద్రవిభవంబు, భానువోటిప్రభాభాసిరంబు

భీకరధ్వనుజపండబిరుదాంబాలంబు, చక్ర)స్త్రవ-కరిసం గుంశంబు

బుధు రాధికజవబహుహయోపేకంబు, కుటిదిక్పాష్టగోచరంబు

ఘనరథోమార్గవిఖ్యాతైకకసంబు, వరకపీఠభాణివై భవంబు 152

గీ. నైవరథమెక్కి మనవాఁడోఘనుభట, వీరహుంకారోగ్ధుంకారవార ములయం

గదలె హనువంతుపైకి నాగ)సా మెనుగ, మనము పైవార నక్షకుమారుం డుక.

క. ఆటు చని పాననిగని దీ, క్కటములు నెవరంగ నాన్చి దండడి భూభృ
 క్కటముపయి గురియువన్, క్కటధారలరీతి నంపధారలు గురినెన్. 153

ఉ. వాయుజుఁ డప్పు డంపగమి వాయుముఖంబునఁ ద్రుంచె ద్రుంచినన్
 వాయుజుమీఁదఁ గ్రమ్మతి నవార్యబలంబున నేసె నేసినన్
 వాయుజుఁ దుగ్రుడై తునిమె వానిశరాపళి నెల్లఁ బిమ్మటన్
 వాయుజు నాటనేసె గడు వాడిసరంబుల నక్షుఁ డుద్ధతిన్ 153

ప. ఇట్లేసిన. 155

ఉ. తాలమహీజగ్గాజని విభంబును గూలంగ మోఁదె మోఁదినన్
 నేలఁ బదాతియై నిలిచి నేర్పున వాఁడు శరాళి మారుతిన్
 ఫాలము నొంచె నొంచినచు బావచి ముచ్చులితేటి దానపుల్
 దూలంగ ముష్టిచేబొడిచె దోర్బలశక్తి రణాంగంబునన్. 156

సీ. పొడిచిన ముచ్చిల్లి యడిదేటి దైత్యుండు, గద గొని వైచె వక్షుంబు నగుల
 వైచిన మారుతి పడి వారిగదఁ బుచ్చు, కొని వానిదేహంబు, గువియనేసి
 నేసినఁ దనవీర నోసరింపక వాఁడు, గగనంబు కెగసె నాక్షుంబునందె
 వాయుతనూజుండు పదలక తనవెంట, నెగసిన గదఁ గొని యేసె నతని

తే. నతఁడు గదఁ ద్రుంప భిక్షాన నతులశక్తి, వాఁడు మారుతితొడలు నొప్పుంగ నడచె:
 నంత సోలుచు నాహనూమంతుఁ డెగిరి పట్టుకొని వాని భూపైనుఁ గొట్టి చంపె.

తే. అంత పాతశేషు లగువార లరుగుదొంచి, సభ్రముంబున దానవచక్రవర్తిఁ
 గాంచి కొలువెల్ల సందడి గాంగ నపుడు, బహువిధంబుల హనుమంతుఁ బ్రస్తుతించి.

సీ. అక్షుండు తెగె నశ్మవక్షుండు తెగటాటె, రక్తరోముండు నీలె రణములోన
 స్తనితహస్తుండు ద్రుగై శార్దూలముఖుఁ డీలె, గింకరవర్గంబు గీటడంగె
 శార్దూలకబగుండు సచ్చె దుర్బుగఁ డేగె, శతమాయుఁ డొరగెను సమాసె వక
 నాసుండు మఱి రక్తనాసుండుఁ గడలేటె, శూలదంష్ట్రుండు నేలఁ గూలిపోయె

తే. మడిసె యూపాక్షుఁ డట జంబుమాలితునిఁగె, బింగళాక్షుని పేరంతబిలముసొచ్చె
 వనము కావలి రాక్షసవర్గ మడఁగె, దీర్ఘశిఖ్యుండు నేటితోఁ దీటిరాయె. 159

ప. అని వేటువేటి విన్నవించిన నసురేంద్రుండు విని తనమనంబున. 160

మత్తకోకిల. వీని వానరుఁ డంచు నిక్కము విశ్వసింపఁగఁ జెల్ల దీ
 దానవావళి మింగఁ బుట్టిన దయ్యమో యటు గాక వై

శ్వానరుం డిటువంటి రూపున వచ్చి నిల్చెనొ కాక యీ
మేను గైకొని విష్ణు డీక్షను మేటియై చనుదెంచెనో.

161

మత్తకోకిల. కాక యెవర మైన నాఁటకంతుం డిచ్చిన నుబ్బి యీ
నాకవల్లభుం డెల్లకాలము నాకు నోడిన భీలిఁజై
లోకభీకర మైనరాక్షసలోక మెల్ల నడంచగా
నీకరాళకుటుంపు నిష్పాద యాద కంపగ వచ్చెనో.

162

మత్తకోకిల. కాక తక్కినవార లెవ్వరు గర్వనాపద మీఱఁగా
నాకు ధీకొని ధాకతోడ రణంబు నేయఁగ నోప రే
లోకమందిటు క్రోతు లెక్కడలోచు దానవీరుండ్
జోక వీరికిఁ గల్గె నెనియు జూజి పుచ్చుచె స్వమున్.

163

వ. అని యిట్లనేక ప్రకటించులఁ జరితించి యక్షకుమారు దలంచి పలు తేజంగులఁ
బలవించుచున్న శండిం గాంచి మేఘనాథుం డిట్లనియె

క. దేవతలతోడఁ గూడను, దేవేంద్రుని గలిచినట్టి దేవకన్ మీ
కీ వగ మేటికి నేటికి, దేవా! చత్త బలొన దీరునిభంగిన్.

165

క. వానరునిఁ గొండఁ జేసుకఁపు సకల జీవంతంప నే భజబ శక్తిన్
వానిం జుపెనవొందెను, గీర్తించి గావించి కట్టి లెచ్చెన నం .న్.

166

వ. నావును రాక్షసేశ్వరుం డతనిమాటలకు మనంబుననలర నీవు పరించిపరదత్తప్రతా
పహతాశనుండవు చాపవిద్యా ప్రవీణుండవు తపోబలసమగ్ధుండవు దేవేంద్రగర్వ
విమర్దనుండవు మత్సమానశౌర్యచాతుర్యమయ్యుండవుఁ గావున నీకసాశ్వం బగు
కార్యం బెద్దియున్ లేదు, నీ విపుడపోయి వాని సాధించి రక్షుని పొచిన.

167

నీ మాణిక్యతపనీయమమపమానముతోడఁ, గుంబట్టు బిరుదు లెక్కెంబుతోడ
సరి చెప్పఁగా రాని శస్త్రాస్త్రములతోడ. బల మైనదివ్యచాపంబుతోడ
నాహంవోవిదుం డైనసాధితోడ, పుంకత్త్యవతురంగములతోడ
నుగపట్టి డిక్కుల గగనయానమతోడ, బాలసూర్యోదయ ప్రభలతోడ

గీ. గరము విలసిల్లురథ మెక్కిగంధనాగ, తురగరథపట వందిసందోహపటహ
శంఖ కాహళదుందుభిచ్ఛనము లొలయ, మేఘనాథుండు హనుమంతు మీఁద వెడలె.

లయ గాఁగి.

పెక్కులగుగుట్టములు జొక్కుపురములను

నెక్కువగు నేనుఁగులుఁ గిక్కిసి రాఁగా

రక్కసులు సేరి యిరుప్రక్కలను గొల్వంగడు
 నుక్కునను మీటి చన మెక్కుడుగ నంతకొ
 గ్రక్కవల భూతలము చుక్క మొగిరాల శిల
 లుక్కసిలి నాదములు ఎక్కటిం మోయి
 డెక్కెముల మించి జవసెక్కుడుగఁ జూపుదళ
 మక్కజముగా నడువ దిక్కులు నడంకకొ.

160

వ. ఇట్లు భయంకరాకారంబున వెడలి కంతహుంకృతులను భేభాంకృతులను నంబ.
 రింబునఁ జేలంగఁ బొంగి చుచుదెంచుచున్న రాక్షసనైన్యంబుం గనుంగొని మాను
 మంతుండు తోరిణస్తంభంబుపై నుండి బహిఃభూతదిగంతంబుగా భీకరగతి
 నొచ్చిన.

170

క. కలగినవి దేవగణములు, జలధులు ఘూర్ణితై గిరులు చలనం బొందెకొ
 జలజాప్తచంద్రుని లొదిగిరి, జలధములు పటిమ లగుచుఁ జదలం బర్యేకొ.

171

గ. అప్పుడు దానపవీరలు, సిప్పులు వ్వించునట్టి సిక్తాప్తములన్
 గప్పిరి కెందొగవచనలఁ, గప్పినశైలంబు బోలఁ గవెవరుమోడకొ.

172

తే. అంపవర్షంబు తనమోద బొంపములుగ, లీలఁ గురియంగ నవియెల్ల లెక్కఁగొనక
 భుపికి లంఘించి యప్పు డద్భుతముగాఁగ, నాల మల్లాన్చి యొకమహాసాలమెత్తి
 తే. తేరులన్నియఁ గూకాటితేరులుగను, గుల్లముల నెల్లఁ గావేగుర్రములుగ
 నేనుగుల నెల్ల వెడరూపుటేనుగులుగ, దళచు లన్నియు మఱి హరిదళముగాఁగ.

వ. ఇట్లు సమయంపఁ జూచి బలంబుపై కుటికి.

173

సీ. కరియూతములమోడఁ గదిసి మాదంతుల, తోడఁ గూడఁగ బట్టి తునియఁ గొట్టి
 గుర్రంపుఁజొజులకును దాటి రౌతులఁ, గలయంగఁ బట్టి చెక్కలుగఁ గొట్టి
 రకములపైకి నుగ్రంబుగా లంఘించి, రథకులతోఁ గూడఁ రసను గొట్టి
 బలములమోడఁ సిబ్బరముగాఁ గుప్పించి, వాలముఖంబునఁ దూలఁ గొట్టి

తే. పటహనిస్సాణ కాహళపటిమ లుంయఁ, ద్రొక్కిశస్త్రాస్త్ర విచయముల్ తుమురుచేసి
 ఛత్రములఁ ద్రొంచి పడగఁ సత్త్వ మణచి పునఃసూనుండు సాహసప్రాధి మెఱసె.

వ. అట్టి సమయంబున.

177

చ. ఆనలమరీతి నుండి దివిజాతినూజుండు తేరు దోలియ

య్యసిలనూజు నేసె వివిధాయుధపాక్తుల వాని నెల్లఁ దు

- త్తులియలు సేసె వా గుజుడు దోర్బుశక్తిని దైత్యుడేయఁ దోఁ
కను దురుమాడె వానివిభింబులనన్నిటి వాయుసూచుచున్. 175
- క. గిరులును వంశకొలఁదిగఁ, దురువులు సేయంగఁ గిరిసి దానవుఁ డంతన్
దుమున నమినునె శ్రుగఁచెను, శరజాముచేత నొక్కక్షణమున వానిన్. 176
- గీ. గంధనహుపుష్పం డప్పు డ్రాగఁగమునోడ, రథముఁ గూర్చుకొని సారథినిమనిమి
గుర్రములఁ జంపి లేచువుఁ గూర్చు నడవ, మేనురాక్షసుడు కిరిసి నమీరసుశుచి. 177
- వ. అహంకారంబునఁ బ్రతిఘటించి. 178
- క. వాయువ్యాస్త్రము నంతట, వాయుజుమీదికి నతండు పడి నేసిన నా
వాయువ్యాస్త్రముఁ దూలెను, వాయుజుని జంప నోడి వారనికరులన్. 179
- వ. అది వృథ యగుటం గని మఱియును. 180
- క. రావ్రం బడరఁగ నేలెను, రాద్రాస్త్రం బశనిమీఁద రూఢిగ నతఁ డా
రుద్రనియంకం బగుటను, రాద్రాస్త్రముఁ దేలిపోయె రథం బొప్పన్. 181
- వ. అమృతాస్త్రంబుకూడఁ దప్పిపోవుట కాశ్చర్యంబు నొంది యింద్రజిత్తు మఱియును
- క. సురభిచరయక్షిన్నర, గరుడోరగ సిద్ధసాధ్యకంఠర్వగణం
బరువంఁ మాడఁగ ని, చ్ఛముష్టి దొడిసి యెనె బ్రహ్మాస్త్రంబున్. 182
- వ. అట్టి యవసరమున. 183
- క. సప్తాభోగముల గల, గెను, సప్తగ్రీవములు వారకె శైలము లవలెన్
సప్తానిలములుఁ దలఁకెను, సప్తాశ్వండు మాతఁడయె జగములు గదలెన్. 184
- వ. ఇట్లు నేకప్రకారంబులఁ గాలాన్ని తెఱిగున వెక్కిరి మిడుగులులు చేసరి పడఁగ
బ్రహ్మాండమండలంబుం బట్టుకొనినట్లు పెనుమంట లుప్పరం బెగయ నేతెంచు
బ్రహ్మాస్త్రముగని హుమంతము తనమనంబున. 185
- ఆ. తనకుఁ జిన్న నాఁడు నను నేసినటువంటి, వనఃసమిధివీధి వనముఁ దలఁచి
బ్రహ్మానుంత్ర ముప్పు చరియింప నని, చంప కతనిగట్టివైచె నవనిమీఁద. 186
- వ. ఇట్లు కట్టుపడినకరువనిపట్టిని జూచి రాక్షాసగునిపట్టి తనలో నిట్లు లచుకొనియె 187
- క. ఈబ్రహ్మాస్త్రము తానుట, కిబలియుఁడు బ్రదుక నోపఁ డీతఁడు ఘుఁగుడౌ
సీదాహుబునిగట్టుట, నాబలిమికిఁ దొడవ కాదె నాకులు మెచ్చన్. 188
- క. పెక్కండ్ర దురుజవీరులఁ, జక్కాడినవీనిఁ బట్టి సాహసముగ మా
రక్కసుల జేనియొద్దకుఁ, జక్కఁగఁ గొనిపోవు టదియ చువుట గాదే. 189

- చ. అని తన సత్త్వసంపద రయంబున బొంగుచు మేఘనాథుడ
య్యనిలజుఁ గొంచు నేగె దివిజారిసభాస్థలి కద్భుతంబుగా
ఘనరసవంతిఘోటకనికాయభావళి శస్త్రోస్త్ర కే
తనసరశంఖకాహళివితాదరవంబులు మిన్న ముట్టెఁగన్. 194
- వ. ఇట్లు గొనిపోయి రాక్షసేశ్వరుం డయిన రావణాసురుసమ్మఖమ్మునం బెట్టినంత నే
గాడుపువట్టి గని. 195
- క. కుటిలభూకుటివటన, స్ఫుటభూమ విశాసపవనపూశ్కృతిజనితో
దృటతోహనలకీలా, త్కట నేత్రుం డగుచుఁ బంకెఁ గటము లమరగన్. 196
- ఉ. ఎవ్వఁడ వో నీకు ప్రభు వెవ్వఁడు చెప్పుము నీ విచారాటిమై
నివ్వనరాశి దాటి యిట కేగతి వచ్చితి నామ మేమి నీ
వెవ్వనిప్రాపునం బెఱికి తీవన మంతయు శంక లేక యి
శెవ్వనిప్రాపునం దునిమి తీసురవైరుల నెల్ల నుగ్రగన్. 197
- నీ. అనురవల్లభుభోగ మంతయుఁ గైకొని, వీతిహాత్రిఃసిగి నీట ముంచి
జమునికింకరులను సహారమొనరించి, రాక్షసాధీశ్వరు శిక్ష నేసి
యంభోధినాథుని గాంధీర్య మణగించి, దోష్టలంబున గాలిఁ దూలఁ బెట్టి
విత్తధునిమహావిభవంబుఁ గొల్లాడి, శూలహస్తని నొక్కమూల కదిమి
- గీ. అమరగంధర్వకిన్నరయక్షభుజగ, గరుడగుర్యకమునిసిద్ధవరుల నెల్ల
ఱిటి ముచు వెట్టి నేయిందున్నట్టినన్ను, విన్న యంతన గుండెలుర్రొలవెట్లు. 198
- చ. శరనిధి దాటి వచ్చుటయ చాలకనాపుఁజొచ్చి చొచ్చియన్
వెఱవక బాటవై వనముఁవేళ్ళకుఁ ద్రొంచితి త్రొంచి క్రమ్మఁగన్
బిరుదవ్రసోల రాక్షసులఁ జెక్కువఁ జరిపి చంపి నెమ్మదిన్
గరకరితోడ నాయెదుర గర్వముతోడత నిల్చి తద్దిరా. 199
- క. ఖండించెద నీచేతులు, తుండించెద నమము రెండుతురకలు గాఁగన్
జేడించి నీదుకండలు, వండించెదఁ జమురుతోడ నాచవి గలుగన్. 200
- వ. ఇట్లు పట్టరాని తోపంబున నాటోపంబుగాఁ బరుకుచున్న రావణాసురునిం జీఁకిం
గొనక హనుమంతుం డిట్లనియె. 201
- క. ఇనతనయుని వరమంత్రిని. జనపతి యైఁట్టిరామచంద్రునిదూతన్
ఘనుఁ డగు వాయు కుమారుడ, హనుమంతుం డంద్రు నన్ను వార్యులు దిశలన్.

క. రామునివంపున వచ్చితి, రామునిసేమంబు నిందు రంజిల్లెడిమా
రామునిసతి కెరిగించితి, రామునికడ కేగుచుండి రాజసప్తత్తిన్. 203

క. నారాక మీకుఁ దెలియఁగ, బీరంబున వశము కల నుఁ బెచ్చితిశక్తిన్
ఘోరాజి నామ నెరిగి, వాగలఁ బలికితిని యమునిపట్టము చూడన్. 204

క. నినుఁ జూచి తిరిగి పోయెడు, మనమున మఱి కట్టఁబడితి మనుజాసన నీ
యను వెల్లఁ గంటి నింకను, వినుమా నాబుద్ధిఁ దెలియ వివరముతోడన్. 205

చ. ఘనుడవు నీలిమంతుడవు కార్య మెఱుంగును సాహసమునన్
నిను నెదిరించి పోయెడు నిర్జనవల్లభుఁ డోపలేడు నీ
వనిన జగత్త్రయం బగును నద్భుతరూపము నెప్పురాడు నీ
యనుపమభోగసంపదల కాటడి తెచ్చితిఁడు రాణా. 206

క. కడ లేనిజలము ధరనె, క్కడ లేనిచూడవంబు కీతురగంబున్
కడ గానరానిసంపద, చెడకుండగ నీకు బుద్ధి నెప్పెద వినుమా. 207

నీ. కుదియించి సింహంబుతోరలు పెరుకంగ, శేషాహిదోడలు చీల్చివేయఁ
బీడించి దంభోళిఁ బిడికిలుఁ బట్టుంగఁ, గణికానిలంబు కడి గొనంగఁ
జేలఁగి బ్రహ్మాండమ్ము చిప్ప లూడంగఁ నన్న, హంకారమున బడబొగ్గి నులుక
నంభోనిధానంబు లరచేత నడవంగ, గిరి వర్గములఁ దలఁకిందు చేయఁ

లే. గలమహాబాహుసత్త్వః ఖ్యాతవిభుః, చండభుజవంశసాహస్రోద్దవిజయ
కాలరుద్రావతారసంగ్రామభీమ, ఘోరగురులు కపులు సల్కర్తియునులు. 208

వ. అదియునుగాక దశరథరాజవంశమును గౌతమ్యాశ్వమంథపుండును దాటకా
ప్రాణాపహారుండును విశ్వామిత్ర)మూగఁ గంజుండును నహల్యశాప మోక్షదీక్షా
గుండును హంతోదండగుండును జామరగ్ని బాహుబలగుండును విరాధ
నిరోధుండును భరదూషణత్రిశరశ్చేపగుండును మాయామృగసంచారిమాకీచసంహార
కుండును గబరధాంతకుండును కాశిప్రాణ్వాణుండును సుగ్రీవరాజ్యసంస్థాపన
పరమాచార్యుండును శనుస్వద్యా ప్రవీణుండును నమోగుబొణుండును రాక్షసకులాం
తకుండును గాతుత్స్థాన్వయాంబోనిధి సంధ్రుండును గరుణాసింహుండును నగుత్తరా
మచంద్రుండు కరుణాలంకారుండు గావున. 209

ఉ. వారక నీతనిచ్చి రఘువల్లభునిన్ శరణంబుఁ జొచ్చినన్
నేరము లెంచి చంపమికి నీయిడ కెప్పుడు నేను బుట్టగా

- భారపడంగఁ జాలుదు శుభస్థితి నమ్ముము నమ్మ కూరఁదే
పోరంగఁ జూచితేనిఁ బొం పుచ్చకమాడ్చు నిన్ను రావణా. 210
- ఉ. నావును ముడి దైత్యకులనాయకుఁ డుగ్రవిలాకనంబులన్
బావకవిస్ఫులింగమున వెగొనిపాటంగ వీరభూరదై
త్యాసకఁ జూచి మీరలు మహావిభంబుల వీరిఁ జంపుడి
యావల రాముఁడుల్కుచు భయాపలుఁడై చెడిపోవునట్లుగన్. 211
- వ. అనిన విభీషణుం డిట్లునియె. 212
- క. దూతపనిఁ బూని వచ్చిన, దూతలు తమనోరే కేమి తోచిన నట్లా
నేలను నాడుదు రాడిత, దూతలఁ జంపంగఁ దగదుదొరలకు నెందున్. 213
- క. కానుగడిన మీచిత్తము, కాకెల్లను దీఱ ముజ్జగంబులు బెదరన్
ధాకకదలించి తోకను, వీకను ముట్టించి పోవ విడుచుటచాలున్.
- వ. అని విన్నవించిన. 225
- తే. నీలివాక్యసరణి నెఱుఁగుంగ విని రావ, శేష్యురండు కోప మెడలి పలికె
వీరి దోక గాల్చి వెడలంగఁ దో)యుడీ, పొద్దె యటకుఁ దిరిగి పోవుగాక.
- వ. అని యిట్లానతిచ్చిన విని రాలించరు లతనిని సభామన్యంబుమాడి బనుటికివెడలం
గొనిపోయి యొక్కచోట. 211
- ఉ. వాలము నిండఁ గోకలు జవంబునఁ గట్టిగఁ జుట్టినానిపైఁ
దైలము చక్కజల్లి యిటుదం జని పౌరులు సూడఁ బావక
జ్వాలదగిల్చి బొబ్బలిడి వాడలఁ విప్రచుచుండ వా
తూలభవుండు దానికిని దూలక పహ్ని జపంబు నేయంగన్. 212
- గీ. అగ్ని దేవుఁ డప్పు డాశ్చర్యః జేరితిని, హితుఁడు నామ లోకహితుఁడు పననుఁ
డతనిపుత్తుడైన హనుమంతునకు నేను, జలువ గూర్తుననుచుఁ జల్లనయ్యె. 219
- వ. అప్పు డచ్చటోత్తాంతం బాతయుఁ దనకుఁగావలియున్న రాక్షసకాంతలవలనని
చింతాభరకాంతయై జనకరాజనందన కరంబు శోకించి కరంబులు ముకుళించిజగ
ద్ధితకార్యధుర్యుండును రాఘవప్రియానుచరుండును మత్ప్రియబంధుండునుజగత్ప్రా
ణనందసుండును నైన హనుమానునకును శీతలండపు కన్మని యగ్ని దేవునకు నమ
స్కరించి యగ్ని మంత్రంబును బ్రహ్మమంత్రంబును నుచ్చరించిన నద్దాసివలన వాని
వైశ్వానరభగవానుండు స్థలనయ్యె బ్రహ్మస్త్ర బంధనంబును నూడె నట్టిసమయంబున

సీ. కొలువుకూటములకుఁ గుప్పింప గణవాజి, శాలలమీదికిఁ జొరళించి
భండార గృహములపైకిని లంఘించి, మెఱు, గారు మేడలమీది కుటికి
చప్పరంబులమీది కుప్పరంబునదాటి, యంతఃపురములకు గంతువైచి
చవికెలమీదను సాహసంబున న్రూలి, గరిడికూటంబుల సొరిది నెక్కి

గీ. వాడవాడల వీధుల వన్నె మెఱసి, హరుడు లోపురంబు వేల్చినయట్టిలీల
నొక్కగృహమైన లెక్కకు దక్కనీక, దానవేశ్వరుపురము దగ్గంబు చేసె. 220

శా. అంభోరాళిని వాలవహ్నినతిశౌర్యం బొప్పఁ జల్లాచ్చియ
య్యంభోదానన నీతఁ గాంచి తనవృత్తాంతంబు తెల్లంబుగా
గంభీరశ్వని విన్నవింపుచు నమస్కారంబు గావించి సం
రంభం బొప్పఁగ వేడ్కతోఁ గదలె ధీరప్రాడి దీపింపఁగన్. 221

క. పోయెడు వాయుజు నెక్కడఁ, బోయెడు నాచేత ననుచుఁ బోసేక వడిన్
దామిగ వచ్చినలంకిణి, కాయము పగులంగఁ బొడిచె గడువడిఁ గినుకన్. 222

ప. ఇట్లు లంకిణిం జంపి సువేళాచలం బెక్కి సింహనాదంబు చేయుచు. 224

క. వడిగా ధరశృంగంబుల, నడుగులు వడినూఁచి త్రొక్కి యద్భుతశక్తిన్
జలరాశి దాటఁ బావని, మిడివింటు బసిఁడియొండ మీటినరీతిన్. 224

ప. ఇట్లు కుప్పించి యుప్పరం దెగసి వాయువేగంబునం జనుచు నయ్యుగ్ధికుశ్యంబున
నున్న సునాభం బరుశైలంబునఁ దన దేహంబుదాహంబుఁ దీర్చికొని సముద్రంబును
దాటి యవ్వలికిం జనియె నప్పుడు. 225

ఉ. వచ్చినపావనిం గని జవంబున నంగదుఁ డావియాకపుల్
గచ్చఱ భక్తితో నెదురుగాఁ జన నందఱఁ గొగలించి వా
రచ్చటి కార్యమంతయుఁ బ్రియంబునఁ దన్నదుగంగఁబోయి పే
వచ్చినచంద మేర్పడఁగ వానికిఁ జెప్పెను దప్పకుండఁగన్. 226

క. రఘువరుఁ డిచ్చినముద్రిక, రఘుశల్లభుడేవి కిచ్చి రభసంబున నా
రఘువరున కానవ లుగ, రఘుశల్లభుడేవిచేతరత్నముఁ గొంటిన్ 227

మ. అని చెప్పన్ వినియంగదాదులు మహాహ్లాదంబునన్ బొంగి పా
వని బాహుబలసత్త్వముల్ వొగడుచున్ పరింపుచున్ వేపునఁ
పునరాలోగన మాచరింపుచు పడిన్ భూషింపుచున్ మొక్కుచున్
ఘనతం బొడుచు నాడుచున్ బలుడిన్ గర్వంబునన్ దాటుచున్. 228

శా. నేనే చాలుదు రావణాసురుశలత్ నేలం బడం గొట్టగా

నేనే చాలుదు వానిపట్టణము మున్నీటం బడం ద్రోయగా

నేనే చాలుదు దుష్టదానవతతిన్ నిర్భీతి నెండింపగా .

నేనే చాలుదు నంచుఁ బంతములు పున్కిఁబల్కుచున్ ద్రుశ్యుచున్. 210

క. ఆరాతి కీసు లందఱు, మారుతితోఁ గూడి నిలిచి మఱుకాఁ డచటన్

ధీరత దుర్దశైలము, చేరు జరి నిన్ చేసి చిత్త ములలన్. 211

ష. అన్ముఱుకాఁ డునయంబున మధువనంబులోఁ బ్రవేశింప నుద్యోగించి యందఱు
కన్నను బెద్దవాఁ డగుజాంబవంతునిం దిరిచి నీవు ప్రామునకు నిఁతుండవు సుగ్రీ
పునకు వంత్రివి కావున మాకు నొక్కబుద్ధి యానంమ్ము. ఈకపులు యుద్ధాధావ
శంబునం బొరలి మహాశక్తిఁబును బొందియున్నవారు గావున సుగ్రీవుని మధు
వనంబున నుండెడుఫలంబులంబోళ్ళు లమయి రామునిసన్నిధానంబున కేగుట లెస్స.
యని యంగదహనూమంతులంబల్కు జాంబవంతుండును నత్యుత్సాహంబున నంగీక
రించి కపులం బురస్కరించుకొని మధువనంబులోఁ బ్రవేశించినంత. 212

సీ. ఒక్కఁడాఁకొని కొమ్మలూఁచినబొడ్డెల్ల, జేకొని లేర భక్షించు నొకఁడు
ఒక్కఁడాఁకొని రేపుచున్నట్టి తేనియల్, తడయక గొల్లాడి త్రాగు నొకఁడు
ఒక్కఁడాఁకొని కోయించున్నట్టి కాయలు, మిన్నక యూటాడి మ్రింగు నొకఁడు
ఒక్కఁడాఁకొని గోళ్ళనొలిచినట్టి శివుళ్ళ, బుక్కిళ్ళ కొలఁదిగాబొక్కునొకఁడు

తే. తరువుపైచుండి తరువుపై దాటు నొకఁడు, పుష్పకెటువ టిమాఁకైన బ్రాకునొకఁడు
దిగువఁ గూర్చుండి తరువు కెగురునొకఁడు, పెద్దపాడవుననుండి కుప్పించునొకఁడు

ఉ. కాయలప్రేటులాడుచును గంతులువైచుచుఁ బూవుగ్రీవలం

దూయఁలూఁగుచు న్దరువులూఁపుచుఁ బుష్పక బొట్టనిండఁగా

మేయచు వెక్కిరింపుచును మిన్నకదాటుచు దోకలెత్తుచున్

గూయుచు నేలదూఁకుచును గుంపులుగూడి కపిందురై లెంతయున్. 214

క. వన మంతఁగాసి చేయఁగ, వనపాలకు లేగుదెంచి వడిఁ గోపముతో

డచు నదలించిన వారల, హనుమంతుండు మొదలుగాఁగ నగచరు లెల్లన్. 215

క. మెడఁబట్టి వనములోపల, వెడలఁగ బటు పాఱదొబ్బి వెడలుం డన్నన్

దడయక దధిముఖు డనుతమ, యెడయనికడ కేగి వార లంగ్రముగాఁన్. 216

ష. విన్నవించిన యంతనే.

217

- చ. దధిముఖుడపు మాడిపడి తా దనవారల, గూడి వచ్చి బ
 ల్వేధముల సంచరించు కపివీరుల గోపముతోడఁ జూచి యీ
 మధువన మెల్ల గొల్లగొన మర్కటవల్లభునాజ్ఞఁ ద్రోయ మ
 మృధములఁ జేయ సౌశఘములంచును బాఱఁగ వానినాడతె. 238
- వ. ఇట్లు దండెపుచున్న వదిముఖుపై నంగదాదివనచరులు గదిసి సూక్ష్మహంబున. 239
- క. గొందఱఁ చఱచియుఁ బొడిచియుఁ గొందఱఁ దలపట్టి యీడ్చి కొట్టియుగోళిన్
 గొందఱ ప్రచ్చియుఁ దన్నియ, నందఱ నొప్పింప వార లాగ్రహహృద్విన్. 240
- క. ప్రయ్యలు వాఱఁగ ప్రచ్చినఁ, గ్రయ్యగ రక్తములు గ్రయ్యగా వడితోడన్
 గుయ్యో మొర్రోయని వా, రయ్యోడ సుగ్రీవుకడకు నదిగి ధీతెన్. 241
- వ. అదిగి ధామలక్ష్మణులం గూడియున్న మిహిరనందనుం గనుంగొని నమస్కరించి
 మధువనంబునందు జరిగినవృత్తాంతంబంతయు విన్నవించిన వారల నావరించి సుగ్రీ
 పుం డిట్లనియె, 242
- క. దేవరపంపునఁ జని నా, రేవేరపున సీతఁ గనినొ రుటు గాకున్నన్
 నావనము పాడు సేయరు, పావని మొదలైనవారు భయవిరహితులై. 243
- వ. అని రామభూపాలుండు విన సుగ్రీవుండు వారలనూర్కొని పరిదుండగంబులువాని
 కేయుండుం గాని వారలందొడ్కొని యతిపేకమ రండని యుచివినం జని యంగన
 హనుమంతుల గని యవసీశ్వరుల డీక్షాంబున మిమ్మందఱ నుచ్చటికి రండని యాన
 తిచ్చెం గావునఁ జెచ్చెరఁ బదుండని తొడ్కొనిపోవునప్పుడు వారల కెదురుగా
 వానరవీరులఁ గొందఱ నదిసిన వారలంగూడి చుచుదెంచి ప్రామచందుని పాదార
 విందమ్ములకు సాష్టాంగదండప్రణామమ్ము లాచరించి సౌమిత్రికిని వందనమ్ము
 లొనరించి సుగ్రీవునకు నమస్కరింప తనచేత మేలువార్తన నుత్సహింపుచున్న
 క్షముకులేశ్వరుల తలంపెఱిగి హనుమంతుం డిట్ల'యె. 244
- శా. కంటిన్ జానకిఁ బూర్ణచంద్రవదనన్ గల్యాణి న్నాలంకరః
 గంటిన్ మీపదపంకజంబులును నేఁ గౌశూహలం బొప్పఁగాఁ
 గంటిన్ మీకరుణావహోకనము విఖ్యాతంబుగాఁ గర్తులన్
 గంటిన్ మాకపీఠబృంహములహా గాఁభీర్యవారాన్ని ధీ. 245
- సీ. కట్టినపస్త్రంబు కట్టుకొంగే తక్క, జీర్ణించిపోయిన చీరతోడ
 నుడుగనివగలచే నోరంతప్రాద్దును, జెక్కింటఁ జేర్చిన చేయితోడ

బుడమిపై బొరలాగునొడలు బూడివ బుగ్గిరి, నిరతంబు దొరగుకన్నీటతోడఁ
నిడుద పెన్నెఱివేచి సడలించి జడలతో, నిరతనిరాఁగరనియతితోడఁ

గీ. గనుక జంకించుచైత్య కమియల నడుచు, దపముఁ జేయుచు దచుజబాధలకు నోచ్చి
ససితప్రాణంబుదక్క స్వరముఁ ద్యజించి, సత్యమునుమిమ్ము మాదిలొన నిల్పియుందు

క. జానకిఁ బొడగని గును మీ, రానతి నాకిచ్చి పునఁజెట్టింధంబున్

నే నాయును కెఱిగించియు, జానకిచిత్తంబుఁ గొంచుఁ జరుదేఁ గూర్తిన్. 217

వ. ఇన్విధంబున నీతచిహ్నంబులు రామచంద్రునఁగూర్చి దండప్రణామంబు లాచ
రించి తనకు నీతాచార్యుడేని దయఁజేసిన శిరోఽక్షంబు శ్రీరామచంద్రునకు సమ
ర్పించినజూచి యదియక్కుఁజేసి గూనవబాష్పాబులుగ్రమ్మ దేర మూచ్చిల్లి
తెచ్చిల్లి హా! వామలొచన! హా! హ్నగంధ! హా! సేత! ! హా! యుచుచో
కించి సుగీర్ణం జూచి మనము లంకాప)చూయు చేయఁబోవుపము గాన నిక
సేనలం గూర్చునుని యానతిచ్చిన వానరేశ్వరుండు మహాప్రసాదం బని యంగద
హనువజ్జూబవత్సుషేణ పనస నల నీల గజ గవాక్ష గోముఖాదులగు సేనానాయ
కుల నటుపదికోట్ల నియోగించిన వారును నొక్కొక్కరు నూఁజేసి కోట్లబలంబు
తోడ రామచంద్రుని యిరువంకల నాడుచుఁ బాడుచు మాల్యవంతంబువెడలిరన
విని నారదునివాల్మీకిమహామునీశ్వరుండటమిఁది వృత్తాంతంజెట్టిదనియడుగుటయు

క. జలజాక్ష ! భక్తవత్సల! జలజాసనవిరుతపాదజలజాత ! సుధా

జలరాజభవ్యమందిరి!, జలజాకరచారుహంస ! జానకినాథా.

గద్యము. ఇది శ్రీశారీశ్వర వరప్రసాదలబ్ధ గురులింగజంగమాగ్ధన వినోద

సిక్ష్మశైవాచార సంపన్న సూరిజనవిరు తాతుమాని కేసననెట్టి

తనయ మొల్లనామధేయ విరచితంబైన శ్రీరామాయణ

మహాకావ్యంబునందు సుందరకాండము

శ్లోము సేకాశ్వాసము.

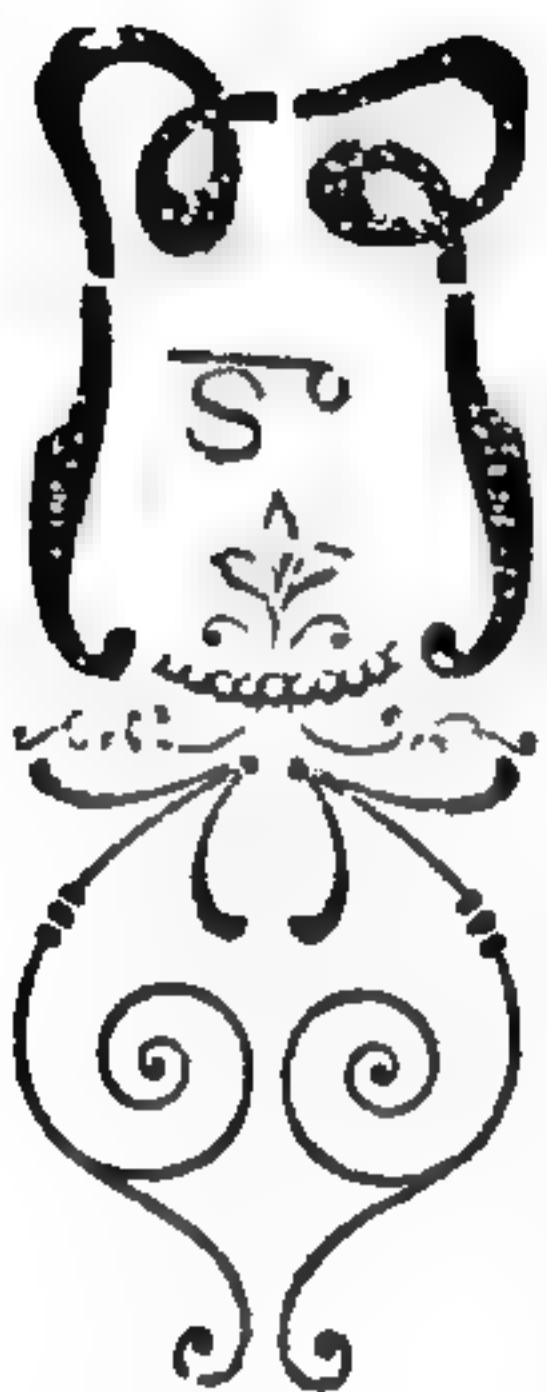
శ్రీ రస్తు

మొల్ల రామాయణము

— శ్రీమద్భాగవతము —

యుక్త కాండము, క్రిధమాశ్వాసము

— శ్రీమద్భాగవతము —

మామిడిచుక నామా !

సామీరికృతప్రణామసంహృతక్షో

గామా ! పర్వామేషు

శ్యామా ! సంగ్రామభీమ ! జానకిరామా !

ఐ, శ్రీనారదమహామునీశ్వరుడు వాల్మీకిమునీశ్వరున కెఱిగించిన తెలుగు వినుపించెన
సావధానదిత్తంబుతో నాకర్ణించు నట్లు శ్రీరామచంద్రుని వారసైన్యముతో
వెడలినడుచుచుండ హనుమంతుం డంతమముందు జూను లంక కగిమగిడివచ్చి య
చ్చటి వృత్తాంతమంతయు శ్రీరామచంద్రున కెఱి గించి గుఱు దోవలలో నుబును
పోకకుగా మరల రావణుడును చందంబును రాక్షసస్త్రీల సంచాదంబును
నింజ్రజదతికామూది కుమారవర్గంబు తెలుగును గుంభకర్ణి విగ్నేషశాసినోవరుల
యుసికియును లంకిణిపొంకం బడచుటయు లంకలోపలను బోయిన చందంబును
లంకాపురీషహంబును సముద్రం గుండును నదియిదియన నేల తాఁ జేసివచ్చిన
కార్యంబలనెల్ల నెవ రెన్న కేదేనియ పగినవార కృత్తాంతంబు నెఱిగించుచుండ
మిగిలినకపులు వినుచుఁ దమశాంతి చేష్టలు గూపుచుఁ జనుచు చందంబున నుగ్ర
పుండు రామచంద్రునకుఁ జూపుచు నడచుచున్న సమయంబున

2

ఉ. గొందఱు మంతనమ్ములనుకొంచును గొందఱు దీమ్ములాడుచున్
గొందఱు రామలక్ష్మణులకు బ్రయశ్చాగతి నాటలాడుచున్
గొందఱు గంతులేయుచును గొందఱు పండ్లిగిలించిచూపు చి
ట్టాదరుఁ బోవుచుండిరి దయానిధి రాముండు సంతసిల్లగన్.

3

- సీ. పాదఘట్టవలచే బరగిన పెగ్గూళి, యాకసమ్మన మేఘమట్లు పర్వ
వీకతోదాకినవృక్షజాతం బెల్ల, వేడిగొమ్మలు విటిగి పడగ
బలువడితోదోవు పక్షిజాతమ్ములు, భయముచే నండువ పాటుచుండఁ
జూపించి రావణాసురునిసైన్యం బిట్లు, మననానిచేతకు మ్రందంగలదు
- గీ. అడచు శ్రీరామునకు నక్కతనయుఁ డిట్లు, సంతసము పుట్టఁ జెప్పచు సాగి సాకి
కృమముగా నంపలుచు గొంతకామునకు, నిర్మఁగాఁ జేరి సముద్రతీరమునకు. 4
- ప. ఇట్లుదలుచు సముద్రతీరమున విడిసి యున్న సచుయూబున హుమంతూమబుద్ధియన్వ
నిఘ్రుడు గావున శ్రీరాముచంద్రునకు నమాస్కరించి రావణుడు రాజ్యబునం బట్ట
భద్రుడై యున్నవాఁడు వానిం జంపి రీతామహాదేవిం దెప్పించుపనికై వేగ మన
మందఱును సిగ్గులమై యుండవలయు ననఁడు రామచంద్రుండు తమ్మునితో. 5
- క. ఈవానరులు దోడ్కొని, ప్రాప్త్యముతోడ వృక్షసర్వతతతులఁ
వేవేగమె తెప్పింపుము, పోవుద మటమోద వైరిపురముం జేరఁ. 6
- ప. అని యిట్లానరిచ్చి సముద్రతీరుణోపాయం బాఱావించుచుండె నంత, 7
- సీ. అక్కడ రావణుం డభిలమంతుల వేగ, రాపించి తగవు వారలకు ననియె
మంత్రీసత్తములార! మర్కటుండొకడేగు, దెంచి మనందఱం గొంచెపఱచి
రాక్షసవీరుల రణభూమిఁ బొలియించి, వనమంశఁ బెకలించి వాగ్ధి దాటి
పోయెను బోరానిపోకలఁ బోవుచు, వాఁడు శ్రీరామునివద్ద కేగి
- గీ. ఏమి చెప్పనొ యామోద నామమస్సు, నిద్దఱుచు వానరులఁగూడి యేపుమీఱ
వచ్చి లంకాపురముఁగారి వాకి నెల్ల, నేమొనర్తునొ యిపుడు నా కేమి దారి. 8
- ప. అనియిట్లు రావణుండునిండు పేరొలగంబునఁగూర్చుండిదోలాయమానమానసుండై
విచారించుచుండ నాసమయంబున విభీషణుండు సాయంసధ్యానిధిం దీర్చుకొని తన
మంతులుం దాసును గొల్వకూటంబున కేతెంచి పెద్దగడ్డిపైఁ గొలుపున్న యన్నకు
సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించిననతండును నంతోషించి యనుజునకు నర్హ
పీఠంబు జూపిన నాసీనుడై యన్న కిట్లనియె, 9
- గీ. అవధరింపుము దేవ మహానుభావ, మనపురమ్మునఁ బ్రకృతమ్ము చను తెఱంగు
ఎన్నవించెద నున్నది యున్న యట్లు, కొంచె మవధానముగ నాలకించుమయ్య. 10
- సీ. అన్నంబు నీరును నక్కఱ లేకుండ. భటు లందఱును దుఃఖపడుదు రయ్య
కంబాలఁ గట్టినగజబృంద మెల్లను, బవనత్త్వములు దూలి జడిసె నయ్య

హర్షంబుతోడుత హయజాతమంతయు, మెడలెత్తుకొని వేడ్క మెలగ వయ్య
ప్రజ్వలించుచు నున్న ప్రతిహామకుండంబు, బొగలుగ్రమ్మచు నాటిపోవునయ్య
గీ. ఇట్టియవశకునములగ నెట్టుచుయ్య, సకలశాస్త్రంబు లెఱిగిన జాణవయ్య
యింపుగాఁ జెప్పచుండి నాలింపు మయ్య. వేగ గామునిసతి నిచ్చివేయుచుయ్య. 11

క. సీతను దెచ్చుట మొనలుగ, సీతో నయవాక్యములను నేఁ జెప్పెతి నీ
చేతమునఁ బెట్టవెలిసి, భృతిగ నిక నైన సీత నాశని కిహ్మా. 12

వ. అదియును గాక మొన్న రాలిరి సీతయొద్దఁ గావలి యున్న రాక్షసకాంతలందరును
నిద్రించుచున్న సమయంబునఁ ద్రిజట దిగ్గజ మేల్కొంచి నినుంచుచున్న స్త్రీల
నులేపి చెప్పిన దుస్సంస్కరంబు విన్నవించెన నాకన్ఠంపుము. రామచంద్రుండు మన
లంకపైదండ విడిసినట్లుచు నీవును గుంభకర్ణుండును దక్షిణాక్షిముఖులై గార్ధభంబు
లపై నెక్కి షిత్తభూమి కరుగుచున్నట్లును సింద్ర)బాదికుమారవర్ధంబును సైన్యం
బును మూలబలంబును సర్వలంబును నశించినోవుచున్నట్లుచు సీతం జేకొని శ్రీరామ
చంద్రుం డయ్యోగ్యకుఁ బోవుచున్నట్లుచు గలగన్నదంట. త్రిజటకల నిక్కంటై
తోఁచెడిని. రామండు వానరసైన్యంబుతోఁగూడి సముద్రోరంబునకు వచ్చియు
న్నాడని చారులు విన్నవించిరి. ఆరాముని దూతలు మఱల సెచ్చటకు రాకముచుపే
శ్రీరామచంద్రునకు సబహుమానంబుగా సీత నన్వించుటయ ల్లెప్పు కార్యము. ఇంత
చెప్పు నేల మొన్న నొక్కగూత వానరవేషంబువ నచ్చి రన పరాక్రమంబు నీకును
బలివారమునకును నెఱిగించినోయె నది గురుగుంచుకొమ్ము. అరి యట్లు సీతి చెప్పు
తమ్మునిపైఁ గోపించి దిగ్గజ కోలుక కూటంబు విడిచి యంశోపురమునకుఁ బోయె
నానమయంబున నాసభలోనివారందరును దమతమమందిరంబుల కిగిరి. 13

క. మరునాఁ డెప్పటియట్లునె, నురుచిరముగఁ గొలుపు సేయఁ బోవ్యంబుగ ని
ద్దురఁ బోవుకుంభకర్ణుడు, సరిగా మేలుక ని వచ్చెనకభిలీలక. 15

వ. ఇట్లు వచ్చి గృహప్రవేశంబు జేసి స్నానాదిక్రియలు నిర్వర్తించుకొని భుజియిం
చి మంత్రులతో నన్నకొలుపునకుఁ జనుచుండు కుంభకర్ణునితో మరల విశ్లేషణు
డును మంత్రసహతుండై వచ్చెను. అనుజు దిద్దరును వచ్చి నమస్కరించిన దీరించి
సేమం బడిగి యుచితాసనంబులం గూర్చుండ నియోగించినఁ గుంభకర్ణుం డత్యంత
మును నాసన్నుండై కూర్చుండెను. కొంచెము దూరములోఁ గుర్చుండియున్న
విశ్లేషణుండు మరల నన్నతో నిట్టసయె. 15

సీ. దశరథగాములడు తనవత్నిఁ గోల్పోయి, వానరావళిఁ గూడి వచ్చి యిప్పు
డదె చూడు మంబోధి యావలి యొడ్డునఁ, గదిబలఁబులతోడఁ గలసియుండె
రామునిసత్త్వంబు రమణిచే మున్వింటి, మతనితమ్ముండును నట్టిడంట
సోరిది వారికిఁ బ్రాపు సుగ్రీవుఁ డున్నాఁడుఁ వాని సిగ్గ ముంచినవానితమ్ముఁ
గీ. డాతఁ డిటు వచ్చి నన్ను సుగ్గాడి కని, నీతఁ డే నసింపంతంబు చేసెనంట
వలదు వైరమ్ము నీత నీవలయు వేగ, నతని నని గెల్వఁగాఁ జాల రమరవయలు. 16

గీ. రాము. గెలువఁగ వచ్చునే రాజసమున, నీత నప్పించి తత్పదాబ్జితములకు
నగ్గి బ్రణమిల్లి శరణన్న నతఁడె కాచు, సగ్యసంధుండు సత్కృపాసాంద్రుడతఁడు.
గీ. చంప వచ్చినట్టి శత్రువునైనను, శరణు చొచ్చునంత సవయుఁ డగుచు
నభయ మిచ్చి కాచు టాతనిబిరుదంటఁ నీత నిచ్చి రాముఁ జేర బ్రదుకు. 18

వ. అనిన విని యారావణుండు కటకటంబడి విభీషణునితో రోషభీషణంబుగా
నిట్లనియె. 19

గీ. నీవు నాదాయతోఁగూడి నీచబుద్ధి! బుద్ధి నెప్పెదు నాకుఁ దమ్ముడవె నీవు
కడగి నీమంతులను నీవుఁ గంటిలాని. నెరసు సరవిగ నువ్వురు నిశ్చయముగ. 20

గీ. నాకుఁ దమ్ముడ వయ్యు నసార్యముగను, నామశత్రులఁ బొగడుచు నాకు బుద్ధి
నెచ్చ వచ్చితి వాకార సిగ్గులేక, యిచ్చవర్తింపుచుండు టిదేమివనిర. 21

వ. అనిన విభీషణుం డన్న కిట్లనియె. 22

తే. నిన్నుఁ జంపఁగఁ దలసాసి నీమిమంత్రి, వరులు గాచుచు నున్నారు వలను గోత్ర
కలహ మీచేమబుద్ధి యేకరణినబ్బె నన్న! యింకొక్కకొనమాట యాలకించు. 23

వ. రామచంద్రు డాదినారాయణుండు నీత యాచిలక్ష్మి వానరబలంబు బృందారక
సందోహంబు గావున నీ వా రామచంద్రున కెదిగి జయంబు గొనుట కడిదికార్యం
బు నేఁ జెప్పినబుద్ధి విని వేగ నారాముని శరణు చొటుము సఖంబుగ మానుము.
అని విన్నవించినహితవచనంబులు రోగికిఁ బథ్యాహారంబు రుచింపని పోలికను పీనుల
కసహ్యంబులై యుండ రివణుండు మండిపడి నిట్లనియె. 24

సీ. పటువిషం బొలికించు పాములతోనైనఁ, జెలఁగి యింపుగఁ జెన్ని నేయవచ్చు
గాసిశత్రుల నెప్పుఁ గైవారములు నేయు, వానినిఁ దనప్రాణబంధునైనఁ
జేరఁ దీసివేసిఁ జేటువాటిల్లును, గావున నీని బల్లర్వు మణులు
విను కుంభకర్ణనీవును రాక మునుపు నీ, చెడుగు నాకును బుద్ధి చెప్పఁబూనె

గీ. ననుచు హుంకరించి యర్విభీషణుఁ బట్టి, వేగఁ గల్గిని బూని వ్రేయఁ బోవ
నట ప్రహస్తఁ డప్పు డడ్డమ్ముగా వచ్చి, దేవ నీకుఁ దగునె యావిధంబు. 25

క. నీ కేల యింత కోపము, నీకు హితముఁ జెప్పుచున్న నీతమ్ముని నీ
వేకన్తి వ్రేసి చంపిన, లోమలు నిను మెత్తరయ్య లోకస్తుత్యా. 26

గీ. గుణయుతుండైన మనవిభీషణుఁడు లేరి, లంక యటకి నైన్యంబు లింక నేల
వైభవం బేల యామీదఁ బ్రాణ మేల, శాంత మవధారు దేవ నీ. స్వాంతమందు

వ. అని ప్రహస్తుండు రావణుకోపంబును గొంతశాంతపఱచె నప్పు డన్నకోపంబునకు
దమ్ముఁడు కుభకర్ణుండు పడవడ నడకి యన్న కెదురాడ కోపక తమ్మునిఁ గావన
లేక గద్దియమీదఁ గూర్చుండి యున్న యన్నకు మ్రొక్కి నిదురగృహంబునకు
జనియె నట విభీషణుం డన్నంజూచి యోరీ నీవు విశ్వాసఘాతకుండవు స్వామిఁ
దోహిమి గావున నీవు నాకొక్క పేదనరునిఁ బెద్దజేసి చెప్పెన వాతఁ డెట్టిపారు
షశాలియేని నీనాతనింజేసి సుఖింబున బ్రతుక మనిన నతం డిట్లనియె. 23

నీ. విను గాక్షసేశ్వర విష్ణుసన్నిభుఁడు రా, ముందు హా! పేదనరుండె నీకు
నతనిసత్యస్థితి యతనిపరాక్రమం, బిప్రుడు నీ కెఱుంగంగ నెట్టు లగుచు
అవనీశుబ్రాణంబు లతిరయంబున వచ్చి, దండించు నపుడైనఁ దలఁచు నన్నుఁ
బర్హతశిఖరముల్ పడినట్లు నీతల, లిలఁ గూలునపుడైనఁ దలఁచు నన్నుఁ

గీ. నీకుఁ దమ్ముండ నొటచే నీనబ్రతుకు, కొఱకుఁ జెప్పిన నీకింత కోపమేల
వినుము నామాట నీత నన్నించి యతని, శరణు వేడుము వలదు నీసాహసమ్ము. 29

వ. అని చెప్పిన హితవచనంబులకు మఱియొక గోపాగ్రీతమానసుడై యాజ్ఞాహుతిం బ్ర
జ్వరిల్లిన హుతాశనుగతి న్నొడివీడి పెళపెళనాచ్చి గద్దియ మీదం కూర్చున్నవి.
భీషణువశంబు పగులందన్నిన నతండు తనకన్నులనుండి దొరగుజలకణంబులు
హస్తంబుల దుడిచికొనుచు నాక్షణంబుననీ మంత్రులుం దాచుచు దనతల్లయైన కైక
యొద్దకు జని సాస్త్రాగదండవ్రజామం బాచరించి యన్న చేసిన దుర్జయం బెఱి
గించి శరణాగతనత్పుండుడైన శ్రీరామచంద్రుని సన్నిధానంబునకుః బోవుచున్నాడ
నని. చెప్పి యాయమ్మయనుమతంబు పడసి దీవచులుగైకొని చని గమప్రతీరంబున
విచారగ్రస్తుండై యున్న శ్రీరామచంద్రునింగని విభీషణుండు. 20

నీ. భానుకులౌశ్టంస వందితామరలోక, జానకీనాయక శరణు శరణు
తాట కాప్రాణవితారణ రఘురామ, సకలలోకాధారి శరణు శరణు
చిక్కు నీ పని వచ్చితిని దీనమందార, పరమపురుష రామ శరణు శరణు

మాతృశత్రుదులమాడ్కి సరక్షించు, సర్వలోకస్తులి శరణు శరణు

గీ. రామ వెఱచిచాడ రక్షించు రక్షించు, మిపుడు నాకు నభయ మిమ్ము యిమ్ము
చూడు చూడు నిన్నుఁ జొచ్చితి శరణమ్ము, కావు కావు నన్నుఁ గరుణతోడ. 31
వ. అని యిద్విధంబున రామచంద్రునిస్తులి సేయుచుఁ జేరవచ్చుతఱిని సుగ్రీవుండు శ్రీ
రామచంద్రునిం గని విశ్వాసంబు సూపువాడై దేహ వీడు రావణునితమ్ముండు వి
భీషణుం డనువాడు రాక్షసుడు మాయలు సేయుదురు గాన వీనివిధియింప నాజ్ఞ
నొసంగు మనెన రామచంద్రుండందులకు నమ్మలింపక యితండెవ్వండైన నేమి శర
ణన్న రావణుని తమ్మునినే కాదు రావణునైనను గాచెద శరణున వచ్చినవాని ప్రా
ణంబులు కాపాడుట రాజులకుఁ బరమధర్మంబు తొల్లి శిబిచక్రపర్తిరాజ్యంబు సే
యించుండ నొక్కభగం బేతెంచి శరణుచొచ్చిన నభయంబిచ్చి తనదేహముగోసి
దానిం దఱుముకొనివచ్చిన దేగ కచ్చెనట కావున నాతని సాయుధుడుగోని రమ్మన
వుడు సుగ్రీవుండు విభీషణుని దోడ్కొనితెచ్చి శ్రీరామచంద్రుని పాదారవిందము
లపైఁ బడవైచిన నతండు విభీషణునెత్తి యూరింగనంబు చేసి యభయప్రదానం బొ
సంగి నేడుమొదలు నీవు మాకు హితుండవు బాధుండవు నయితివి గావున నిన్ను
మాతమ్ములలో నొకనిఁగాఁ జూచికొనియెదనని నమ్మఁబరకి విభీషణా యిక వైరి
ప్రభావంబు చెప్పుమనిన దశరథునందనునకు పంపనంబొచరించి కరంబులు శరంబున
ధరియించె యతండిట్లనియె.

52

క. రావణుబలనశ్చిస్థితి, య వీరునిశౌర్యమహిమ యభిరుతి సేయుక్
నావశము గాదతం డల, జేపేందుని వెట్టి గొనుచుదీప్తినరేంద్రా). 33

క. ఒక్కొక్క గవనివాకిట. నొక్కొక్కయేనూటుకోటు లుందురు దైత్యుల్
పెక్కురఁ గావలి యుంచుచు, దక్కక మఱి యెల్లకడలఁ నానును దిరుగున్. 34

వ. తననుమారపర్గంము లక్షయొంబదివేలు వారల కొక్కొక్కోకి లక్షమంది బంట్ల
నేర్పఱిచి యుంచిన వారు లంకవీధులలోఁ గొందఱును నగరుచుట్టును గొందఱును
మఱిసొన్నిచోట్ల మఱిగొందఱును గుంపుగూడి తిరుగుచుందురు. అయినను బ్రహ్మ
దులకైనను సాధింపవలయువడని లంకాపట్టణముమీ చేత సాధింపఁబడఁగలదు. కావున
మీరు వేవేగ సముద్రునిం బ్రార్థించి సముద్రబంధనంబు సేయవలయు ననిన నంత
మహేంద్రప్రస్వతంబు డిగ్గి సముద్రప్రాంతంబున విడిసి జాంబవ దంగద సుషేణవీల
మైందాది షణచరవీరులచేత నలుదిక్కులయందుంగల పర్వతంబులును వృక్షంబులును
బౌషణంబులును దెప్పించి కడలి కట్టంగడంగిన

35

- కా. కూపారుడును సంతసిల్లి జలజాక్షుంజూచి మిన్నంది స
ల్లాపం బుద్ధతిఁ బొంగఁ జూచి విరసోల్లాసంబునన్ రాఘవ
త్మోపాలుండును గోప యు గదుర నీగర్వంబు నాచేత వ
మ్మోహో నిష్పడటంచు లక్ష్మణుఁడు విల్లూపియ్యఁ జెన్వీకతోన్. 56
- మ. పరుషోద్యత్కుటిలాకృతిన్ బొమ్మ చూపట్టంగ శోణప్రభో
త్కరరేఖల్లనుఁగొల్కులన్నిగుడఁ గోదండంబు చేఁ దాల్చి భూ
వరవంశాగ్రణి రాముఁ డదృశ్యముగా వారాశిసూడన్ పడిన్
శరజాలాబులు పేర్చివేయుటయు నిచ్చన్ బ్రాణభీతిన్ పడిన్. 57
- క. రామునియెఁగట సముద్రుఁడు, తా మానవురూపుఁ దాల్చిధైర్యము దోషన్
రామునకు మ్రొక్కియపుడా, ధీరుంతుని కనియె నిలిచి తేజం బెసఁగన్. 58
- ఆ. ఇంక నేల తడయ నినవలాధీశ్వర, కవులఁ బంపి వేగఁగట్టు నుయ్య
కట్ట గట్టిదాఁటు కమలాప్తకులచంద్ర, నీను కీర్తిలతకు నెలపు గాఁగ. 39
- వ. మిమ్మును దరిసిచుటకు మిన్నంటఁ బొంగితి సింతయకాని కపటోపాయాబునఁ
బొంగినవాడనుగా ననిన రామసదృగండు కరుణాసముద్రండు గానన సముద్ర
నెప్పటియట్లయుండనియమించి వానరులం బనిచిన. 40
- క. రామునిపలపునఁ బ్లంగ, స్తోమం బట్టరిగి దొడ్డగుకొండన్
తేనుమునఁ దెచ్చి జలసిధి, రామ్మాచు వైచి రధికరభసం బొప్పన్. 41
- వ. ఇట్లు వానరవీరులు పర్వతపాపాణవృక్షజాతంబులు లక్షోపేక్షలుగాఁ దెచ్చినారా
శిం బడవైచి తద్గుభద్వానంబుల కుప్పొంగుచు బ్రహ్మాడభాండంబు బ్రద్ద
లగునట్లుగా నా దుచ్చుచు నట్టహాసంబులు సేయుచు గంతులుజై చుచు వెక్కిరింపుచు
బరువు లెత్తుచు నున్ను దెచ్చివైచి పర్వతాదుల నెల్లఁ దిమితిమింగిలములు మ్రొగ
నాసమయంబున. 42
- ఆ. తిరుగఁ దెచ్చివైచి దేవిరా కుండట, నాత్మలోన సంశయంబునొంది
రాజసింహుఁ డపుడు రత్నాకరునిఁ జూచి, యడుగుటయును వేగనాతఁ డనియె.
- సీ. రావణుపాపున రాల్లెల్ల జేపలు, మ్రొగుచుండఁ గదయ్య మేనినీశ
తిమితిమింగిలములు దిరుగుచు నా మును. నుడి రావణుపాపు నొనరఁ జేయు
నలుఁడు కట్టినఁగాని నిలువ నేరమ కట్టి, నలునిఁ బాపఁగరయ్య నళిన నేత
యని సంతతి నెప్పి యప్పేళ నరగన, నీను లిచ్చట మహావీర్యమునను

గీ. పర్వతంబులు తేరఁగా భానుకులుని, పంపు శేతను వారధిఁ బరఁగ వేగ
నలుఁడు నాపొద్దె పదియోజనములు గట్టె, నంతలో సూర్యుడస్తాద్రికరుగుచుండె

ప అంత సూర్యాస్తమయం బగుటయు వానరేంద్రులు తమబలంబులం గూడి వేగు
నదా,క నేతుబంధనంబునకుఁ గాపుండి రంత సూర్యోదయం బయినవెంటనే
మహాబలశాలియగు హనుమంతుండు సువేలాది కరిగి యానగంబుపొంతనున్న
హేమకూటంబును వాగపర్వతంబును సింహచలంబు ననుమూఁడుకొండలు వాల
పాశంబునం బెకలించి నిమ్మపండ్లుమాడ్కిఁ బూబుతుల వంతున నెగర్తవైచుచు
నేతెంచి నలుని కందిచ్చిన నాపర్వతంబులు మూఁడును దొరబదియోజనంబులు
నిడుపుగల్గి నుండ నివ్వధంబున శతయోజనములునిడుపుచు దశయోజనంబులు వెడల్పు
నుగా నీరనిధిని బంధించి నలుండావార్త రామున కెఱిగించినతోడనే యతండు
లంకఁగ్గలు వట్ట నుద్యోగించి పనసుచు పర్వతపుగవను జాంబవంతుఁ బడమటిగవను
గవయు దక్షిణపుగవను హనుమంతుఁ దూపుగవనుఁ బట్టనియమించిన వారలును
లంకాపురంబుఁ గలనుజొచ్చి రాక్షసుల నుగ్గుచూచుంబుగావించుచుండ హతశేషు
లు పరుగెత్తి యావింతయింతయు రావణుఁ కెఱిగించిననతండుఁచింతాక్రాంతుడై
దేవాంతక నరాంత కాతికాయ త్రిశిరోమహోదర మహాపార్శ్వదుల రామలక్ష్మ
ణులఁజూపి వాశిశిరంబులు గొనిరండని పనుప వారరుగుదెంచి ఘోరాహ్లావంబునం
దమ శిరంబులె రామలక్ష్మణుల బాణంబుల కర్పించిన వారిలోఁ జావగ మిగిలిన
యతికాయుం డరుదెంచి తండ్రియగు రావణున కిట్లనియె. 45

కా. దేవా భానుకులావతంసుఁడు మహాధీరుండు రాముండు బా
హువిరూఢమహాప్రతాపమున దైత్యవాతమున్ భూపతి
రావేశంబునఁ ద్రుంచెఁ బోమననునం దాశ్చర్యమున్ భీతియున్
దోషన్ వేఱ వధింప నేల యింకఁ దద్దోరప్రతాపాన్నతుల్. 46

ప. అని యతికాయుండు విన్నవించిన నుల్కిపడి కుభకర్ణుని మేల్కొలుపం బనిచిన
నతండును లేచి యావులించుచుఁ బండ్లుగీటుచు లయకాలమృత్యువుఁ బోలె నేతెం
చిన నట్టి యనుజంజూచి దశముఖుం డిట్లు లసియె. 47

క. అనిలో నీ వా రాముని; ననుపమబలశాలియైన యనిలతనూజున్
ఘనుఁ డగులక్ష్మణుఁ గూలిచి, నను వారలతలలు గొంచు వేగమ రమ్మి. 14 48

ప అని యనిపిన. 49

నీ. భేరిమృదంగాది భీమవాద్యధ్వన, ములకు సముద్రముల్ పొంగి పొరలఁ
గపులపాలికి లయకాలుడో యనుచును, వినువీధి దివిజులు వెఱచి నొలఁగ
నతికాయుడూను చుహూహూకారమున వేగ, వెనుకెట రోషప్రవృత్తిఁ జనఁగఁ
గుంభకర్ణండు కాకున్ ధ్వజమె బోయిన. దక్షిణోత్తరసముద్రములరీతిఁ
గీ గదిసి యిరువురు బోరాడఁ గడంగుటయును, గపులు వేవేగ వచ్చిరి విఘ్నశక్తి
సాశ్యగంఁగ్రవతులెల్ల సరభసమున, జూచుచుండఁగఁ బోరిన సుఠిచిరముగ. 50

వ. పట్టు పెద్దయుం బొడ్డు పీరావేశంబునఁ బోరుచుండఁ గుంభకర్ణండు విజ్రాభించి
బలంబుల కుఱికి ద్విజకర్ణపుటస్థాటితంబుగా నార్చుచు వానరపీఠుల నసంఖ్యంబు
గా మ్రొగుటకుం గడంగిన రఘువీరుం డలిగి బ్రహ్మస్త్రంబు ప్రయోగించి వాని
శరంబును దునుమాడె నంత నతికాయండు తన శివతండ్రిపాటుకలిగి రాఘవేం
దుని కభిముఖంబుగా నిలిచి దివ్యాస్త్రంబులు ప్రయోగించుచుండ లక్ష్మణుం
గడ్డుసొచ్చి నానాస్త్రంబులు ప్రయోగించి ఘోరంబుగా యుద్ధంబు సేసి కడపట
వారుణాస్త్రంబు వింట సుధించి విడిచిన నది యతికాయనిశీరంబు ద్రుంచె నంత
మాతశేషులైన రాక్షసులు గాందింకులయి రావణుండేరి. 51

గీ. దేవ దేవాంతకుండు సచ్చి దీనవృత్తిఁ, గుంభకర్ణండు సమసెను ఘోరలీలఁ
దెగువ నతికాయుడూను మగ్గె దీనికింకఁ, బూని ప్రతికార మొనరింపు ధూనితేజ.

వ. అని విన్నవించిన మండ్లిపడి రావణుం డింద్రజిత్తుం బాపిన నశం డాగ్రహంబున. 52

క. పరవీరులపై వైశ్వా, నరుచే గొన్నట్టిచాపనారాచములన్
బాఘయు బ్రహ్మస్త్రముఁ గొని, దుర మొనరింపంగ వచ్చె దోర్బలశక్తిన్. 54

వ. తదనంతరంబున. 55

క. తఁడోపతండములుగా, జండాశుగసమితి, బరపి శైలశరాన్
గాండమయంబుగఁ జేయుచు, భండన మొనరించె దైత్యపతిపుత్రుండున్. 56

సీ. మిన్నక రామసౌమిత్రులమీఁదను, బ్రవగ సేనఁమీఁద బాహుశక్తి
బ్రహ్మస్త్ర మడరింపఁ బటునినాదంబునఁ, బఱి తెంచి వానరప్రతతిమీఁద
బ్రహ్మమంత్రజ్ఞానపరులైనవారి ని, ర్భూధుంబుగాఁ జుట్ట పట్టి కట్టి
తక్కినవారల నుక్కడంగించినఁ, గనుఁగొని యమరేంద్రకంటకుండు

గీ. వైర మెల్లను నేటితోఁ దీఱె ననుచు, మించి కెరలుచు విల్లెక్కుడించి బొదలి
శాంతతను బొంది రాక్షసచక్రకర్తి, కడకు నేగెను వడి ముద్దుగొడుగుగుట్ట. 57

క. మునినాయక విను మంజట, దనమనుమలపాటు దెలిసి తనలోఁ దానే

కనుగొనఁ జాలక పోయెనొ, యనఁగను నపరాధిని నర్కుఁడు గ్రుంకెన్. 53

క. అగ్రవింభవని కరుణను, వర వందిన వాయునుతుఁడు వసుమతిమీదన్

మఱి బ్రహ్మనూత్రజపమున, బిరుదై యున్నట్టి గులవిభీషణుఁ డొకఁడున్. 59

వ. తక్కఁదక్కినఁ జెల్లగును మూర్ఖగతులై పచ్చినయట్లు పడియున్న సమయం
బున వాయునుతుఁడును - విభీషణుండును దమలో నెవ్వరు సచ్చిరో నొచ్చినవా
రెవ్వరో విచారంబు దగునని మహాగ్రాంథకారంబు నడుమ నింగలపుఁ గొఱవులు
పట్టుకొన రణరంగంబుఁ గలయ శోభంపుచువచ్చి శరతల్పంబుననున్న జాంబవంతు
నిం గని విభీషణుం డిట్లనియె. 60

క. భల్లూకేశ్వర! వానరు, లెల్లఁ నృపవరులతోడ నిలమీదను మా

గ్నిల్లియుఁ జచ్చియు నున్నా, రొల్లబోవుచును దీని కుపమ యెటన్నన్. 61

ఆ. అపుడు జాంబవంతుఁ డనురేశ నీవొకఁ, గన్ను విచ్చి చూడఁ గానరాదు

వాయునుతుని మేలువార్తనా కిప్పుడు, చెవులు సోకునట్లు చెప్పు మయ్య. 62

వ. అనిన విని హనుమంతుండును. 63

చ. పదములఁ జేరిమొక్కుచును బాణియుగంబును మోడ్చి నీకృపన్

బ్రదికినవాడ నన్న నతిప్రీతిని జేరఁగఁ దీసి నీ విటన్

బ్రదికితిగాన నీకతనఁ బృథ్వివముఖ్యునిసేన లన్నియున్

బ్రదుకు నిజంబుగా నిపుడు పావనియంచుఁ బ్రియంబుసేయుచున్. 64

వ. వినుము వా గువందనా యీ వణసద్రంబున్ దాటి నిమజంతంబును నిషధా
చలంబును గడచి మేరుశైలంబును మోడికొండయును శేతపర్వతంబునునతిక్రమించి
ఘృతసాగరంబు లంఘించి దోణగిరిమధ్యంబునందున్న యాషఢశిఖరంబును గల
సంజీవన్యాది దివ్యౌషధంబులు గొనివచ్చి రాఘవప్రీతిగా సైన్యంబులప్రాణంబులు
నివిపి కీర్తిపడయుమని ప్రార్థించిన నియ్యకొని వాయునందచుండు వాయువేగమనో
వేగంబులం జని జాంబవంతుఁడు సెప్పిన దివ్యౌషధాచలంబునె కొనివచ్చి సకలసై
న్యంబుల ప్రాణంబులు గాచి నిమేషమాత్రంబున నక్కండ తొల్లింటియనికీటట్లు
ననె నెలకొల్పి వచ్చెనప్పుడు. 65

క. ఇనుఁ దుదయపర్వతంబునఁ, గనుపట్టినఁ చెల్లవాఱక సి సైన్యములన్

జననాథుఁ గాంచి మ్రొక్కిరి, జనపతియును వాయునుతుని సంతాపించెన్. 66

వ. అంత నింద్రజిత్తుపరాక్రమంబునకు సంతోషించి నిజంబును గల్లయును నెలియుటకు రావణుడు డనుపజూరు లేతేంచి యుత్సాహంబుతో యుద్ధసన్నద్ధులై కెరలుచున్న వానరబలంబులం గనుంగొని మరలి చనువెంచి రానుచందుని బలంబున్న తెఱంగెఱిగింపిరి అదివిని కలంగియఁ గలంగనినంగిని నాశ్చర్యంబు నొంది రామలక్ష్మణులపైకిఁ గుంభనికుంభగవాక్షప్రజంఘశోణితాక్షులం బంపిన వాయును దమతమ బలంబులతోడఁ గరి తురగ రథారూఢులై వెడలి సింహనాదంబులు నేయుచు నానరచైన్యంబుల పైఁ గలిసి శరవర్షంబు గురియుచుఁ బఘలం జక్కు నేయుచునధిదంబుల వేయుచు ముద్గరంబులం జేపచు ముసలంబుల మోదుచుఁ గరులచే మట్టి పుచుఁ దురంగమయులచే ద్రోక్కింపఁ రథంబులం దోలి వెంపరలాడుచు మహాహవంబు నేయుననుయంబునఁగఱిబలంబులఁ దరునర్థంబులును ననర్థంబులఁ గైకొని ప్రతిఘటించి పోరాడఁ న్నవఁ.

67

క. తెంపున వాలికుమారుడ, కంపచుడచువాఁడె పుష్పం గని. శోచమునన్ గంపింపం బట్టి వానిని, జంపెను వక్షంబు పొడిచి సాహసంబుల్లిన్.

68

వ. ఆప్పడు.

చ. కనుంగొని శోణితాక్షుఁడు నకంపచుబ్రాహ్మణు గొన్నవాలినం దనునిపయిం గడుం గినిసి తార్కొని తాఁకి నహంబు దోలినన్ గనలుచు నంగదుండు తురగంబులతోన రథంబుఁ గుగా దనుజునిమీఁదఁ దానుఱికి తన్నిన వాఁడును గుఁచి నేతిపైకె.

70

ఆ. అశదు నేలఁ గూల నాప్రజంఘుండును, ఘునుఁడు యూపనేతుఁడొని వాలి కొడుకుమీఁద రాఁగఁ గోపించి మైదుండు, ద్వివిధుఁడంతలోనె తెంపు మిగిలి.

71

క. దనుజులఁ దోలఁ బ్రజంఘుఁడు, కనుంగొని యవ్వాలిసుతునికటములు సోడువన్ గనలి నిశాచరుశరమును, సునతరనృపముష్టి బొడిచి గడపెన్ ధవన్

72

సీ. ఘునుఁడు ప్రజంఘుండు కదనంబులోఁ బడ్డ, నక్షయబలుఁడు యూపాక్షుఁడు నాత గదఁగొని వ్రేసిన ఘనతతోఁ గుప్పించి, భజశక్తి నాతనిఁ బొదని పట్టి కొనిపోవునప్పుడు కోపించి యన్నకై, శోణితాక్షుడు వచ్చి శూరుఁడగుచు విడిపించుకొనఁ జూడ వడిగ మైదుండు డాసి, కలన యూపాక్షుని గదిసి పోరి

గీ. సాహసంబున నొఱులంగఁ జంపుటయును, శోణితాక్షుండు ద్వివిధుని జూచి పొడి వ నశఁడు మూర్ఛిల్లి తెప్పిరి యసురఁ బట్టి, శరము కూలంగ నడింపచేత వ్రేసి

73

గీ. శోణితాత్మఁడు పోరిలొ జూర మయినఁ, గుంభుఁ డప్పుడు కోపించుకొనుచువచ్చి
ద్వివిధు నెదుఱొమ్మునాటఁగఁ దీవ్రశరము, లేసి వడిఁ జంపెనాజిలొ నేమిచెప్ప.

క. తమ్మునిపాటు గనుగొని, హుచ్చుని మైందుండు కుంభు నురతరముప్పిన్
తొమ్మునఁ బొడిచిన నశఁ డొక్కమ్మునఁ గూంక నేసె నమరులు దలఁకన్. 75

ఉ. అంగదుఁ డంతఁ గుంభనిశతాంగముపై కొకపర్వతంబు భూ
మిం గలయంగవేయటగు నేదిసికిన్ పడి దాటి వాలిపు

త్తుంగని దైత్యుఁ డాగ్రహముతో ముసలంబున వేయ నొచ్చి తోఁ
కం గోవగ్నిపాతుడు సగర్వమునన్ దగమోదె నార్చుచున్. 76

వ. అట్టియవసరంబున. 77

క. కాలాంతకరుదుగ్రితోఁ, బోలుపడగుకుంభుఁ డపుడు భుజబలశక్తిన్
వాలికుమారుని ధరపై, గూలఁగ వడి నేసె నైదుకోలలచేతన్. 78

వ. ఇట్లు వాలికుమారుండు కుంభునిచేత బాణసీడితుండై పడుటయెఱింగి రామచంద్రు
డు వానిపై సుగ్రీవజాంబవద్ధనుమదాదులం బంచిన. 79

క. వారంద రధిపువాజ్ఞ ను, భూరుహములు గిరులు గొనుచు భువనము లదరన్
బోరన నార్చుచు గుంభుని, దారసమై వ్రేసిరంత దర్శోద్ధతులై 80

క. వారలు వ్రేసినతరుగిరు, హరయఁ దనుదాకకుండ నవి తునియలుగాఁ
గూర్తాస్త్రంబులఁ దునుముచు, నారసముల వాఁవారి నాటఁగనేన్. 81

క. వ్రేసినఁ గుంభుని రవిజుని, డాసమయమునందు నేసె నద రంటలగా
నేసినఁ గ్రమ్మఱ రవిజుని, గాసిల పక్షంబు పొసువఁగా నిలఁబడియెన్. 82

గీ. మూర్ఖ తేటి యారవిజుఁ డమోఘద్రుష్టి. పుని దైత్యుని తొమ్ముపైః బొడువనంత
శరధి మధియించు మందరాచలమునూడ్కి, ధీతయడగి దిద్దిగఁ దిరిగి పడియె. 83

ఉ. కుంభుఁడు గూలినంగని నికుంభుఁడు దాఁ బిఘా ముసంబు గు
రంభ మెలర్పఁ ద్రిప్పి దినరాజతనూజునిపైకి రాఁగ బల్

సంభ్రమమొప్ప వాయుజుఁడు శౌర్యము గన్నడ నడ్డమైనది.

కుక్కుంభిగమున్ కలంగఁగను గొబ్బన పక్షమువైచె నార్చుచున్. 84

క. వ్రేసిన పాఘాయుధ మది, వీసము నాటంగలేక విఱిగిన మిగుల్
గాసిలి దైత్యుడు పవనజు, నాసమయమునందు నేసె నడివముచేతన్. 85

గీ. అంత హనుమంతుఁడుగ్రుడ్డె యసురగళము, నంగువాలంబు దగిలించి యాకసమునఁ
ద్రిప్పి ధరణీతలంబునఁ ద్రెళ్ళగొట్టి, సింహనాదంబుఁ జేసె నచ్చెరువుగాఁగ. 86

వ. అట్టి సమయంబున.

87

క. మాత శేషులు ఘటకర్ణుని, సుతు లాహవభూమిఁ దెగిన సుద్దులు లంకా

పతి కెఱిగించిన ముఱివో, న్నతుడై యొక్కింత తడవునకు నిట్టనియెన్. 88

గీ. మనకుఁగలయట్టి బాంశవజనులుసుతులు, దొరలుఁబరివారములు గంధకరులహరులుఁ
గుటిలకఁగియూధములబారి గొరియలగుచు, దెగిరిమునుముట్ట నేటతోఁ దీవ్రగతిని.

వ. అని చింతింపుచు గొంతవడికి ఛైర్య బు గొని.

90

క. దైతేయవల్లభుఁడు గడు, కీర్తి మకరాక్షుఁజూచి పృథుతర శక్తి

మీతండ్రి ఖరునిజంపిన, యాతనిపైఘాటు వీగు మరుగు మటన్నన్. 91

సీ. సింధుర రథభట సైంధవంబులతోడఁ, దజ్జచైన పట్టుభ్రతములతోడఁ

బటహ భేరిముఖ్య బహువాద్యములతోడ, దట్టంపు నానాయుధములతోడ

మందిమాగధసూత బృందస్థులతోడఁ, గెరలాడువీరుడు లెక్కములతోడ

బహుళ కాహళ శంఖ భాంకారములతోడ, రాజల్లు నపచామరములతోడ

గీ. నడిచె దిగ్దంతి భూదారనాగకూర్మ, కులనగేంద్ర యతయుగ భూతలము గదల

బవర జిహ్వాళి సుఛన్న భాచుడగుచు, దక్షుడైపట్టి మకరాక్షుఁ డాక్షణిబ 92

వ. ఇట్లు భయంకరాకారంబుగాఁగదలి వానరవీరులతోడం దలపడి పోరాడునెడ

వానరబలంబులు తలచెడి పాటుటగని రాజపుంగవుండోహో వెఱవకుండనితనమఱు

పునకున్ మరలించి మకరాక్షుం దేరిచూచి చండగాండముల తండంబులుఖండించి

హరుల శరంబులపాలుచేసి రథంబులను సారథులతోడంగూడఁ బృథ్వీం గలిపిబలం

బులఁ జలంబునం దఱిమి సింహనాదంబు చేసినం గినిసి మకరాక్షుం డిట్టనియె. 73

కం. మాతండ్రి ఖరునిఁ జంపిన, నీతో యుద్ధంబు నేయ నేఁ డిదె కలిగెన్

గా తీవ్రనిశితసాయక, పాతంబుల పాలనర్దుఁ బగదీరఱ నినున్. 94

ము. అని గోర్వోత్తులు పల్కుచున్ గెరలి తీవ్రాస్త్రంబు లారాముపైఁ

దన బాహుబలశక్తి నేయఁగని కోదండబునన్ దన్వచున్

పనజాప్తాన్వయుఁ డేసె వానినట గీర్వాణుల్ ప్రశంసింపగా

దనుజుం డేసెను రామభూషణునిపైఁ దద్బాణ జాలంబులన్. 95

క. ఆశఁము లుడిపి మఱియొక, యాశుగమున వాసిచాప మపుడు దునిమి యా

దాశరథి రథముపొడిగాఁ, గౌశలమున నేయ వాఁడు క్షౌరలి ఘోరకెన్. 96

ఆ. ధరకు నుటికి దుష్టదైత్యుండు గదచ దిప్పి, భానుకులుని నేయ దాని నొక్క
విశిఖమున నె తునిమి వేగంబె. విభుండగ్ని శరము దొడిగి వాని శరము ద్రుంచె. 97

క. ఆయెడ మకరాక్షుడు గిప్పు, సాయకములు దూఱినాటి చచ్చట విని చె
 లేయుడు గుండెలు పగుల యా, బాయని దుగభింబు పొలపడి చింతిల్లె. 98

ప. ఇట్లు చింతాక్రాంతుండై కొంతతడవుచేసుకొని మేఘనాథునిఁ గనుంగొనియె. 99

క. అక్కట ! నీవును నేనును, దక్కఁగ మఱి తక్కినట్టి దళములు దెగఁగా
నొక్క కప్పయైనఁ గాని, యక్కడ రిపులందు నొచ్చిరవఁగా వింటే.

ప. అదియనుక గాక.

సీ నాగ-పాశంబున నాఁ డాజీలొబడ్డ, ప్లవగు లీరీతని బ్రతుకు లెట్లు
బ్రహ్మస్త్రమునఁ గూల్చి బడి ధాతి యెడఁబాసి, పోయినకపుల్లెఁ బుట్టులెట్లు
కుంభకర్ణుడు చానగొట్లిన వానరుల్, చెప్పెరబీదించి వచ్చులెట్లు
అతికాయుఁ డడఁగించినట్టి కీశబలంబు, క్రమ్ములఁ దానెల్లఁగలుగు లెట్లు

గీ. రాముఁ డెన్నంగ నానిచారాయణుండే, వనచరావళి ల్ల దేపతలు మున్నె ' 'గా!
కానలేనెతి నీరీతిఁ గదనమునను, వారి గెలువంగ నెవ్వారిపసము చెప్పుదు

102

వ. అని దీవాలాపంబు లాడుచున్న తండ్రికి నమస్కరించి మేఘనాథుండు మేఘగంభీ
రవాక్యముల దుఃఖోపశమనంబు చేసి నేటితోడఁ బగసాధింతు నని ప్రాగల్భ్య
బుగఁ బనికి యపించుకొని గజవాజీ శతాంగాగు లగుచతురంగబలంబులు కూర్చు
కొని ఛత్రచామరంబులు పిక్కటిల్లి నట్టహాసంబు సేయుచు లంకాపురంబు వెడలి
సంగ్రామరంగంబునకుజ జని తన బలంబులఁ జక్రారబుగా నిలిపి తన్మగ్యం
బున రథావతరణంబుచేసి రక్తాంబరగంధమాల్యంబులఘరియించి లోహపాత్రంబునఁ
గృష్ణసర్పరక్తంబు నించి తర్పణంబుచేయుచుఁ దద్విధియుక్తంబైన హోమంబులు
సేయుచుండునెడ నొక్కకృతి ప్రశ్నోత్తరజ్ఞుడైనిలి మెచ్చితి వరంబిచ్చెద వేడు
మన నతండు తానాకసంబునుండి భండనంబుసేయునెడఁ గప్పుకుంగాన గాకుండ
నంధకారంబు గావించిన నేకువారిని జయితునని ప్రార్థించిన నియ్యకొనియెనంత
మేఘనాథుండు నభంబున కెగసి మహాంధకార బాణంబు వేసిన దానంజేసి పెంజేఁ
కటి గప్పినఁ జీకాకై పారుచున్న వానిరులం గని వాయునందనుండు శ్రీగామచత
దునితో నిట్లయె.

- క. వాయువ్యాస్త్రముచేతను, బాయును జా మృంధకారబాణవిశేషం
బీయెద నేయుడు శ్రీరఘు, నాయక యని విన్నవింప నభ్యుచ నంతఁ. 104
- క. ఓల్లెక్కు వెట్టి మూరుతఁ భల్లము సంధించి తివచి పాశ్చివుఁ డలుకఁ
బెల్లాచ్చి యెసె గగనంఁ బెల్లను వడిఁ దూల చైత్యుఁ డిలపైఁ గూలఁ. 105
- ఆ. గాజతిలకుఁ డంబరమ్మున కెగయంగ, వాయుశరముఁ దొడిగి వేయఁ దడవె
మాయశక్తి దొలగిపోయిన నంతఁ, మేఘనాథుఁ డుద్వమిఁదఁ బడియె. 106
- చ. పడియును మేఘనాథుఁడు నుపర్వులు బెగ్గిల నుగ్రబాణముల్
తొడిగి ప్లవంగ సేనపయిఁ దోరముగా నడపింప నంతటఁ
బెడబెడ నాచ్చి మారుతివిభీషణు లుగ్రత దానవావళి
బొడిపొడి సేయ లక్ష్మణుఁడు పూరిక శాతనిఁదాకె నార్పుచుఁ. 1078
- క. అంతట దానవసేనలు, పాతముచెడి తలలువీడఁ బాటా గని తా
నెంతయు వెఱవకుఁ డనుచును, గుంతము ద్రిప్పచును దైత్యకుంజరుఁ డతఁ. 10
- కా. సామిత్రిం గని గర్వ మొప్పుఁ బశికఁ కార్యంబు సంధిల్లగా
నామిఁదం బఱపింపవచ్చి తప్పలే నాగాస్త్రసంఘంబులఁ
నేమిమ్ముదఱఁ గట్టుటల్ మఱచితే నేఁచైనఁ జింఠింపుమి
నీ మాసత్త్వవిశేష మెల్ల మదిలో నిక్కంబుగా లక్షణా. 109
- ప. అని బాణప్రయోగంబు సేసిన. 110
- క. వానిని బ్రతిశరములు దాఁ, బూనిక సంధించి తుంపి భుజబంశక్తిఁ
దానవుని మూర్ఛ వుచ్చెను, భానుకులుండంత నొక్కబాణముచేతఁ. 111
- ఆ. ఇంద్రజిత్తంతట నినకులోద్భవునిచే, మూర్ఛ నొంది తెరిసి మూర్ఛగతిని
భాసమాన మైన బాణప్రయంబున, నతని నొవ్వ సేసి యార్చె నంత. 112
- నీ. సామిత్రి తావానిచాపంబు నడిమికి, ఘనతరాస్త్రంబుచే దునుంగ సేసి
పదిబాణములు వాని బాహుచుభ్యంబున, గాటంబుగా వడి నాట సేసి
తురగంబులను నాల్గుఁజూపుల దునుమాడి, సారథి నొక్కట సంహరించి
శరవృష్టిఁ గప్పిన నురవైఁ కిపించి, కావ్రవేయాస్త్రసాములు లేయ
గీ. గరుడశరముఁ దునియి లక్ష్మణుఁడు కిసిసి, వడిఁ గుబేరాస్త్ర మతఁ పైవెచెనను
దానిఁ దునుమాడి వేరైంద్రాస్త్ర మేనె, నరవరుఁడు దానియావ్యబాణమునఁ దువె

- వ. ఇట్లు త్రుంచిన. 114
- క. వరుణాస్త్రమును నేసెను, సురరాజనిరోధి రాజసూనునిమీఁదన్
గర మలిగి రామునిదరుఁ, డరుదారంగ వానిఁద్రుంచె నైంద్రాస్త్రమునన్. 115
- వ. అని మఱియును. 116
- గీ. కనలి దానవుఁ డతఁడై గంధపుష్ప, సమితి నొప్పెను గంధర్వశరముఁ దొడిగి
ప్రేయః గోపిచి దశరథోర్ధ్వపశుతుఁడుఁ ఖండశశిబాణమున దానిగండదంచె. 117
- ప. ఇట్లు గంధర్వశరములు ద్రుంచి యాతఁడు బోవక దేవేంద్రవత్తందైన భుజగా
స్త్రము వింట సంభంది పేపంబులు నత్యంబగు నేని రామచంద్రుండు ధర్మాత్ముం
డేని యింద్రాదిబృందాకావ్రోహియై యింద్రజిత్తునిశరంబు నీశరంబు ద్రుంచుం
గాకయని వారిపై లక్ష్మ్యంబుచేసి ప్రత్యాఘాతపాదస్థుడై నిలిచి కర్ణాతంబుగాఁ
దిగిదిమేసిన నదియును గూనలాలిలజ్వాలాజాలంబు లుప్పలిల్ల గగనంబునంబఱి
తొచి యక్కరికురిక్కినుపి శరంబుఁ ద్రుంచిన. 118
- క. కరుణాని దేవతలందఱుఁ, దనుఁ బొగడంగ నురలి రాముతమ్ముఁడు విజయు
బున వచ్చి మొక్కనాతని, మనుజేంద్రుండు కౌగిలించి మఱి యిట్లనియెన్. 119
- క. నీచేత నీఁడు త్రుంగుట, భూచక్రంబెల్ల మేలు పొందెను వినుమీ.
నాచేత దశముఖుం డను, నీచుండు తెగుటెల్ల నిజము నిర్మలచరితా. 120
- వ. ఇట్లు సౌమిత్రిచేత సింద్రజిత్తుతెగె ననిచెప్పిన నారదుని వాల్మీకిమహామునీంద్రుం
డటమీఁది కథావిధానం బెట్టిదని యడుగుటయు. 121
- క. జలజాత! భక్తవత్సల !, జలజాసనవిరుళపాద జలజాత ! సుధా
జలరాశిభవ్యమందిర !, జలజాకరచాపహంస ! జానకినాథా. 122
- గద్యము. ఇది శ్రీగౌరీశ్వర వరప్రసాదఁ బ్రగురులింగజంగమార్చనవిధానోద
సిత్యశైవాచార సంపన్న సూరిజనవిరు తాతుకూరి కేసననెట్టి
తనియ మొల్లరామధేయ విరచితంబైన శ్రీరామాయణ
మహాకావ్యమునందు యుద్ధకాండంబునందు
ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు

మొల్ల రామాయణము

యుష్ఠకాండము, ద్వితీయశ్వాశము

మలిన శుభచారిత్రా !
కమలదళ సమాన నేత్ర ! కాక మిత్రా !
ద్యుమణికుల వాగ్ధి సోమా !
సమదా సురజననిగామ ! జానకి రామా !

1

వ. శ్రీ నారదమహా- మునీశ్వరుండు వాల్మీకి కెఱిగించిన తెఱంగు గెఱింగించెద నాక
రింపుమట్లు.

2

ఆ. చారు లరుదెంచి సోమిల్రిచే నింఁగ, శిత్తుగూతె ననుచుఁ జెప్పటయును
బంకిముఖుండు సుతునిఁ బలుమాఱుఁ దలంచుచు, పగవఁ బొచ్చె నెల్లనారువినఁగ
వ. ఇట్లునేక ప్రకారంబులఁ గుమారుం బలుఁగొంపుచు మఱిఁగొంపుచుఁ గొంతతడవునకూర
డిల్లి నైశ్యంబు నూలుకొల్పి తన కుమారుం జూపినవారిని నేఁ దవశ్యంబును సం.
గ్రామరంగంబునఁ జంపుమనని నియమంబుచేసి తత్క్షణంబు.

4

సీ. శైలసన్నిభము లోసామజంబులతోడ, ననిలవేగము గల్గుకూరలతోడఁ
గాంచనోజ్జ్వలము లోసునరధంబులతోడఁ, బ్రతిలేసిఘనమూలబలముతోడఁ
గిమ్మిరువరోయకేతనంబులతోడఁ, దఱచైన పట్టుభత్రములతోడ
భేదమృగంగాని పృథువాద్యములతోడ, వరశంఖ కాశాశ్వములతోడఁ

గీ. బాదకట్టనచలితోర్విభాగుఁ డగుచు, వ ధువుల్లెను బిడిలిపండు గాఁగ
నడిచె లంకేశుఁ డధికసన్నాహమునను, రామచంద్రులతోడను రణ మొనర్చు.

56

మ. కరిషీంకారములున్ మహాజవశురంగవ్రాత హేమావళుల్
వరకోదండని నాదముల్ సుభటదుర్యారాట్టహాసంబులం
గురుశఁ ఘోజ్జ్వలనాదముల్ దశదిశాక్రోశంబుగా నొక్కటై
పరగన్ బంకిముఖుండు దా నడిచెఁ గోపస్ఫుర్తి నిశ్శ్వాసుడై.

57

వ. ఇట్లు చతురంగబలంబులుగొన్న లోకవిద్రావణుం డగు రావణుండు సమరంబొనర్ప
నరుదేరంగనిరాఘవేశ్వరుం డతనికి దండనాయకులంబవించినవారుచదుగిరిపాషాణ
పాణులై యెదురునడచి సింహనాదంబులు సేయ నుభయబలంబులుం దలపడి
పోరాడుసమయంబున నమరవైరులు శస్త్రాస్త్రపర్వరంబులు గురియించి నొప్పించినంత
వానరీరులు మరల దానవులపైఁ బాషాణపాదపంబు లడగించ నరిబలంబులు విఱిగి
పికాపికలై పఱచున త్తఱిఁ బుక్తికంధరుం డుదగు) డై కెరలుచుఁ గ్రూరనారా
చంబులుచాపంబునం దొడిగి పనసపవనతనయనలసీద్వివిదశరథకుముదగజగ సయగ
వాక్ష గంధమాదనాంగద మైదాదుల నొక్కొక్కరిఁ బదేసిబాణంబుల గుదిగొన
నేసిన విఱిగి యగచరసేనలు సురిగి నయ్యవసరంబున,

7

క. చేరి విరూపాక్షుని దగు, లేఁపయిని నొక్కకొండ ధీరతతోడఁ

సూరజుఁ డప్పడు మిక్కిలి, శూరత్వం బడర నేసి చూరము సేసెన్.

8

అ. రథము విఱిగినంత రణమధ్యమున నొక్క, వారణంబునెక్కి పచ్చునెడను

వారికొడుకు దాని పటురోషమునఁ దోల, నుఱికి ప్లవగుఁ గోల నఱికివాడు.

9

క. అక్షయబలుఁ డగురవిసుతు, డాక్షణమున నిగ్రుఁ డగుచు నద రంట విరూ

పాక్షునిపక్షముఁ బొడిచిన, రక్షోపేయండు కూలి రణమునఁ బడియెన్.

10

వ. ఇట్లు కూలిన

11

క. హుమ్మని యాతనికూరిమి, తమ్ముండును గనలి పచ్చుతపనజు నత్యు

గ్రమ్ముగ మార్కొని జడిగా, నమ్ముల పర్వంబుఁ గురియ నాలోఁ బెలుచన్

12

చ. శరములు తొకకుండ నొకశైలమునం దగ నోసరించి యా

యరదము నుగ్గుగాఁ గఱికులాగ్రణి వైచిన వాడు నేలకున్

పరభుజశక్తి దాటి కరవాలన నేసినఁ దప్పఁగ్రుంకి పా

నరపతికొట్టెనపు మహినాథుండు సంతసమందిమాడగన్

క. కదనమున నొచ్చి దానవుఁ, డదలింపుదు భానుసుతునియూరల పగులన్

గదచే నడిచిన వానిని, గుదియంగాఁ బట్టివైచెఁ గుంభిమిదన్,

14

క. అంత సుపార్శ్వండు మిక్కిలి, పతము నెఱపుచును రథము పవనాత్మజుపై

గైంజయుఁ బఱపుచు బాణము, లెఱంత నె నాట నేయునననరమందన్.

15

సీ. హనుమంతుఁ డాదైత్యునరదంబుపై దాటి, చెక్కలువాఱ గఁ ద్రొక్కివేసి
సైంధవంబులఁ జంపి సారథితలఁ గొట్టి, గొడుగులు పడగలు పుడమి, గఁపి
వడి వానిచే నున్న యడిదంబుఁ గైకొని, బిమసుగా నేసిన ధరను గూలి
గొబ్బునఁ దెప్పిరి కోపంబు, దీపింపఁ ననిలజనురము మూఁ డబకముల

గీ. జాంబవంతుని నిరుమూఁడు సాయకముల, వడి గవాక్షుని నైదింట వాలిసుతుని
నేడుబాణంబులను దూల నేసె నత, నవనిఁ బడి లేచి యంగదుం డాగ్రహమున.

గీ. వానిచేఁబల్ల విఱచిన వాఁడు కినిసీపరిఘఁ గొని యేయ మూర్ఛి ధరణివా లి
తెరిసియంగదుఁడాదైత్యుడుఁ చెగువచురము, పిడు గడంచినగతి ముట్టిబొడిచిచంపె.

వ ఇట్లు సుపార్శ్వాదిరక్షో నాయకు లాక్షణంబునం గూలిన 18

క. తనకట్టెదురను గూలిన, దనుజులఁబెక్కండ్రఁ జూచి దశకంతుఁడు దాఁ
గనలుచు సూతున కనియెను, జననాయకుమీఁద రథముఁ జనని వృకుచున్. 19

అ. అభిఘ్నఁ డానతిచ్చినట్లుగా సూతుండు, రామచంద్రుమీఁద రథము వఱపె
నపుడు శంఖకాహళాదిరవంబులు, పందిజనులనుతుల సందడింప . 20

వ. ఇట్లుశతాంగ గజతురంగ హేహారవంబులును బహుళకింకిణీఘృటి కానినదంబులును
రథనేమిస్వనంబులును దనుజభటాట్టహాసంబులును భోయకలంగ సంగరరంగంబున
కరుగుదెంచు నక్తంచ రేశ్వరుండు ధనుర్దహందైప్రతిఘటించు సమయంబున 21

క. తన కెదిరించిన రాముని, గనిదనుజ విభుండు కిరుక గదురఁగనటఁ జ
య్యన నాగాస్త్రములు దన, గనువునఁ గీలించి యేఁద దశభుజశక్తిన్. 22

క. అవిఁ లెక్కగొనకపారిఁ బోరి, నవనీనాయకుడు గినుక ననురాధిభుపై
దివిజారు లులికి పారగఁ, బనిసన్నిభమై తీవ్రబాణము లేన్. 23

సీ. లంకేశుఁ డవియల్ల లక్ష్యంబు నేయక ,తిమిరాంబకము సంధించి యేయ
నిబిడమై చీకటినిండంగఁ బ్వానఁ, గపు లెల్ల నందులై గళవకింప
నుర్వీశ్వరుం డంత నుగ్రబాణంబుల, నంధకారం బంత నడఁగఁజేసి
వాసవారాతిపైవ హ్ని బాణము నేయ, నాతడు రాద్రాస్త్ర మడర వేసె

గీ. రెండుబాణంబులును గూడి గండెసంగఁ బెనఁగి యీకాశమున నుండిపృథ్వీమీదఁ
బడియె నద్భుతగతి జగత్ప్రళయముగను, సురలును దైత్యులుఁబోద్యవడఁగ.

వ. అట్టి మహాద్భుతకరంబుగా సమరంబు జరుగ చున్న సమయంబున, 24

- క. రాముని మేకను బాణ, స్తోమఁబులు నాట నేసె సురరిపుఁ డలుకఁ
రాముఁడు ఘనారాచ, స్తోమఁబులు నాట నేసె సురరిపుమీదఁ. 26
- చ. ధరణిపుమీదఁ గనలి దానవ నాయుఁ డేసె నంత భీ
కరశరభోష్ఠ)కాక ఫణిగ ధకఘూకబలాక భేఁసూ
కరకరిఋశ్యఘాతృశుగర్ధభభల్లక నీలకంఠకే
సోవృకగృక్రీటబకసైంధవసైరిభవక్తలబాణమిత్. 27
- వ. ఇట్లు నిరంతరంబుగాః బ్రయోగించివ. 28
- చ. పరువడి మీఁద వచ్చుచటబాణచయంబుఁ జూచి రాఘవు
డయఁగ వాని నన్నిటి వియక్తలవీధిని ద్రుంచి క్రమ్మఱి
సురరిపుమీఁద నేసె బలసూచనముఖ్యులు సూచి మెచ్చ ని
బృరముగ నగ్నిబాణము నభంబునఁ గీలలు పర్వచుండఁగఁ. 29
- వ. అమృహస్త్రంబువలన. 30
- క. దహనముఖంబులశరములుఁ గ్రహముఖములు గలుగునట్టి ఘనతరశరముల్
మిహిరముఖంబులశరములు, బహుశముగాఁ గల్గి దైత్యపతిపై బర్వున్
ఆ. అంతదానవేంద్రు) డాబాణతతులెల్లఁ దృణముఁట్టు నడుమఁ ద్రుంచివైచి
మయునిచేతఁ గొన్న మహానీయ మగునట్టి, శంబరాఖ్యమైనశరము వైచె. 32
- క. ఆశరమున బహుశస్త్రము, లాశుగతిం గలిగి గవియ నన్నిటి నొకటన్
నాశము చేసెను రాముం, డాశాపతు లలర మన్మథాస్త్రముచేతన్. 33
- అ శంబరాఖ్యశరము జగదీశుబాణంబు, పలనఁ జెడక రాము వక్ష మడగ
నాటె నంతలాన సాకారిపై నేసె, విశిఖతతులు వేయి వేయిసెడను 34
- క. రావణుఁ డాబాణములతో, వేవేగను బ్రతిఘటించి వేసినశరముల్
చేవమెయిఁ దాకి వడి ధా, త్రీవలయంబునను బడె ధరిత్రి పడంకన్. 35
- ఉ. తల్లడ మంది రామవసుధాపతి కడము సొచ్చి లక్ష్మణుం
డల్లమునొవ్వ నాటుచు మహోన్నతకోపముతోడ దైత్యుచే
ఁల్లుచు నారియుం దునిమివేసి వడిన్ శరసప్తకమ్ముచే
బల్లినుఁ డైనదైత్యకులపాలుని వక్షముఁ దూర్చిగూర్చిన్. 36
- క. అంత విభీషణుఁ డగరే, ద్రాంతకు నరదంబుఁ గూల నట నేసిసన
త్యంతజవంబున ధరణికి, గంతుగొనెన్ పడిని బుక్తికంధరుఁ డలుకన్, 37

వ. ఇట్లు తనరథంబుఁ గూలనేసిన విరథుండై రావణుఁడు మయదత్తంబైనశక్తినిబూని
తమ్ముని నేయఁజూచుచున్నంత శరణాగతవజ్రపంజరుండగురాఘవేశ్వరునితోఁబుట్టు
వగుటంజేసి లక్ష్మణుండు కరుణాపరుండై విభీషణుని దన వెనుక నిడికొని యెచ్చినఁ
గని నీవు నాపగర కడ్డబైతివి గావున నీవ యీశక్తి చేత హతుండవు గమ్మునియేసిన
నదియును శతఘోటికారంజితంబునుశతకోటిసినదంబునుబావకజ్వాలాభీంకీలాస్వితం
బునై పరతేరం గని సురేంద్రాదిదేవగణంబులు భయంబంది రాముతమ్మునకు
దీర్ఘాయు పగుంగాత మని దీవింప జగంబులు తల్లడిల్ల సముద్రంబులు ఘూరి లగులా
చలంబులు పడంకఁ జంద్రావృబింబంబులు దలంక నేగుచంచి సౌమిత్రి యురంబు
నాటి ధాత్రిం బడియె నట్టియవసరమ్మున.

38

సీ. పాక్తి కంఠరుఁ జేయుబాణంబు లవి లెక్క; నేయక రఘుకుంసింహుడపుడు
తమ్మునిమెయి నాటి ధరణి గాడినశక్తి, నొగివానరుట తీయనోపకున్న
నవలీల దాని నొయ్యనఁ దీసి పోవైచి, ఘనులైన కపులను గాపుబెట్టి
నేనె రాముడ నైతిచేసి వజ్రనకుండు, దశరథుండగు నేనిఁ దప్పకుండఁ

గీ. గలన నెదిరించి నానోడఁ గయ్యమునకు, నిలిచెనేనియు దనుజేందు నిజము గాఁగ
నమరు లెటుఁగంగఁ జొపుదు నతనిచేతఁ, ఒత్తునింతయుకాని నే రత్త వగుడ.

వ. అని మణియును.

40

క. రాముఁడు రావణుఁ డనుచును, భూమి పయిని నిర్వూరునికి బొసఁగదు సుడి
నామాట వినుఁడు లెస్సఁగ, రాముడ నేడొండె భువిని రావణుఁ డొండెన్.

41

వ. ఉండదు మని వీరాలాపంబు లామచు రామచంద్రుండు భనుర్ధరుండై శరక్షర్పం
బులు గురియించిన నసురేశ్వరుండును బ్రతిశరంబుల వాని నన్నింటిసిక్ దూల
నేసినఁ గనలి రామచంద్రుండు తొడిగిన యమ్మును వెడలుతూమను విల్లుగుడును
పడుటయు నెఱుంగ రానిచందరఘనఁ బింజపింజ తఱచిపాటుచుండునట్లుగాహస్త
ము ముడుచుటయుఁ జూచుటయుఁ దెలియరాకుండ రావణుకాలుచేతు లాడకుండ
శరలాఘవంబు నెఱిపుచు నేయుచున్న యప్పుడు విఱిగి శరీరభూషణంబు లురులఁ
గిరీటంబు దుల్లఁ దలలు వీడ మరలి చూచుచు మృగేంద్రుం గన్నగజేంద్రుని
చందంబున భీతచేతస్కుండై దశముఖుండు లంకాపురంబుఁ జొచ్చెఁ దదనంత
రంబున

42

క. ఆవేశ హవ సూపుచు, రావణుచే శక్తి దాకి రణరంగమునన్

జేవ నెడి వడిన లక్ష్మణ, బేవున్ డగ్గఱగ రామదేవుడు వచ్చెన్.

43

వ. ఇట్లుగుదెంచి.

46

గీ. రక్త సిక్తాగుడై ధాత్రి శక్తి నాటి, యున్నదమ్ముని గను గొని యుస్సరనుచు
దుఃఖ మంతంత నాగక తొంగలింప, దొడలపైనిడి బాష్పముల్ దొప్పదొంగ.

సి. హా ! భానుకులదీప ! హా ! సత్యసల్లాప !, హా ! సుగుణకలాప ! హా ! సురూప !

హా ! ధర్మసంచార ! హా ! వైసహాయ !, హా ! కీర్తివిస్తార ! హా ! సుధీర !

హా ! నిత్యసుజ్ఞాన ! హా ! పుణ్యసంధాన !, హా ! పూజ్యసన్మాన ! హా ! నిధాన !

హా ! శౌర్యగుణవృద్ధ ! హా ! యుద్ధసన్నద్ధ !, హా ! చిత్తరాశుద్ధ ! హా ! ప్రసిద్ధ !

గీ. హా ! మునీశ్వరసంరక్ష ! యచరశిక్ష !, హా ! గుణస్తోత్రసత్పాత్ర ! యబ్జనేత్ర !

హా ! సదాచారసంపన్న ! హా ! ప్రసన్న !, యచు శోకాతురాత్ముడైయంతకంత

క. జనకుని పంపున నడచికి జనుదెంచియునిడుమకోర్చి సమ్మనివృత్తిన్

నినుగుడి నడవ నేర్చిన, యను జచ్చా ! యెందుబోయి తయ్యతలబన్.

47

క. పనమున గల ఫలమూలము, లను దినమును భక్తియుక్తి నర్పింపుచు మ

జనకుని భంగిని నన్నును, జనకని బోషించి యెందు జనితివి తండ్రీ.

48

క. నీవంటి తోడబుట్టువు, నీవంటి గుణోత్తరుండు నిమూహింపన్

భూవలయమందు గలదే, భావింపగ నీవెక్కడ బావనచరితా.

49

క. నెఱయక నిద్రాఃసరము, లెఱుంగక పదునాలుగేడ్లు హితమతితో మ

మ్మరిమరి నరసిన నిన్నును, మఱువ నగునె నీతిగల్గు మనుజుల కెందున్.

50

క. నిన్నిచట విడిచి పురికిని, జన్నను నిను గన్నతల్లి సనుదెంచి ననున్

నిన్నదుగం దడవ మదిలో, జిన్నంబోవుచును నేమి చెప్పదు దండ్రీ.

51

వ. అని మఱియును.

52

చ. వినుడు కపింధ్రులార పలవింపుచు వజ్రకుండు నాకమ్

జనియె ధరా తనూభవ నిశాచరుచే జెఱవోయె నేటితో

ననుజుడు దీతనింక నడియాసల నుండట నాకు ధగ్గమే

చుడు నిజాశ్రమంబులకు సంశయ మొందక మీరు గొబ్బున్,

53

వ. అని విభీషణు గనుంగొని.

54

ఉ. అక్కట! నీకు నిరంజనమునకు చూపినవారోటికి పాసి నీ
విక్కడ కేగుదెంచితి వీనమాదంబున మమ్మునన్ని పెం
పెక్కడ రావణుడు తగ నేలెడిలంకఁ గడంకనీకు నే
దక్కడ నిత్తునన్ ప్రానిన దప్పె విభీషణ నీవు పోవుచూ.

55

వ. అని యనేకప్రకారంబులఁ బ్రలసించుచున్న రామభూపాలురకును పేణుండిట్లనియె.

ఉ. దేవ! నీకు నీగతి మదిం దలపోయఁగ నేల తీవ్రమై
రావణు చేతిరక్తి బవరాబున నాటునఁ జేసి లక్ష్యణం
డీ విధియడఁ గాని ధరణీస్వర చూడు ముఖార విదమున్
జావఁడు సావఁ డియ్యోడ సింజంబుగ నమ్ము మనంబులోపన్.

57

ఉ. పున్నమచంద్రురం దెగడి పొల్వెగూరెడి మోముఁ నమ్మియు
గన్నలు కల్వరేకులును గాంతి జయించెడుఁ గాస్తిరక్తిమన్
జెన్ను దొలంగియుండ నతిచేతులు బాదములన్ దలంపఁగా
నున్నవి పర్ణముల్ గలిగి యొప్పు తొరంగదు రాఘవేశ్వరా.

58

వ. అని విన్నవించుచు హనుమంతుం గనుంగొని సుఖేణుం డిట్లునియె.

59

క. ఈయన ప్రాణము లెత్తగ, వాయుని యల నాటిదుంగు వడిఁ దేవతె నీ
వీయెడ నచటికిఁ దదయక, నోయి వెన్క రమ్ము పొద్దు పొడవక మునుపే

60

వ. అనిన భూకాంతుండు హనుమంతున కిట్లనియె.

61

క. రమ్మా వాయుతనూభవ, యిమ్మహి సత్కీర్తి బడయు మితనిప్రాణం
బిమ్మగ రక్షింపుము నా, తమ్ములఁగ నీవు నొక్కతమ్ముడ వరున్.

62

వ. అని డాయంజని కౌగిటం జేప్పి దీవించి యంప నప్పుడు.

63

అ. పదము లూనఁ దొక్కిపదనాబు నిగజూచి, చేతు లూని నడుము చిక్కబట్టి
కుంగి నిక్కి యెగసి కుప్పించి వడిదాటి, చనియె గగనపీఠి ననిలసుతుండు.

64

వ. అట్టి సమయమున.

65

నీ. దనుజేశుఁ డాహర్త విని కాలనేమిగే, హము సొచ్చి నడిరేయి యశనితోడఁ
దనచేతహతుడైన ధరణీసుతమ్మని, ప్రాణంబు లెత్తంగఁ బవనసుతుండు
సనుచున్న యట్టియాపనఁ కన్న మొనరంప, గ్రీకున నటఁ బోయి రమ్మటంచు
గాలనేమి యిదేటికార్యంబు తగదన్న, వినక కోపించిన వేగ నరిగి

- గీ. దోడ్చెల్లంబు చేరువతోవయందు, నను గానిది లో మునీశ్వరునిరీతి
జపము సేయుచు గళ్ళులు చక్కఁజూసి, ననుచు సిక్కించి పద్మాసనముననుండె.
- ప. అప్పు డాకాశమాగ్ధులఁ జనుచున్న యప్పుడననుతుండు పనంబుం గాంచి త్రోవ
దప్పెనని మనంబున సందియమొంది యమ్ముసేందునడిగి చనువాడై యతనికి నమ
స్కరించి యిట్లనియె.
- క. మునినాథ నేను రాముని, పనికిఁ జనుచున్న వాఁడఁ బరమాశ్రమమ్
గొని రావలె నది భాషెం, చి నిజమ్ముగ నిపుఁ, తోడఁ గప్పుచు నామమ్. 68
- ప. అని పొగ్గించి దామపశునంబున కుగంబు వేడిన నక్కపటపహాసీందుగ్రిం
డిట్లనియె. 69
- ఆ. పవనతనయ రామభద్రుని పని మాకుఁ, దీర్ఘపలముఁ గాన నేర్పుతోడఁ
బ్రాణరక్షకొఱకు దోడ్చాడికరుగంగ, పలమ వినుచు నాదు పనమునందు. 70
- గీ. ఘనతరం బైనసంజీవకరణి మొదలు, గాఁగ దిన్మోషధంబులు గలవు గాన
గొంచుఁ బోవచ్చుఁ గావునఁ గోరుపండ్లు, తనిలి దీరంగఁ దిని నీసృ త్రాగు మిచట
- ప. అని తనహస్తంబున నున్నక్షయక్షంతైరకమండలూదకంబు చూసినం గని హను
మంతుం డవి చాల పనిన నక్కపటముసీందుగ్రిండు కూరమకరాన్వళంబైన కమలా
కరం బొకం డెఱిగించి పొమ్మనినఁ బవనాత్మజుండు సని. 72
- క. విమలమకరందలబ్ధ, భ్రమరరకరపక్షపవనచరకంశిత స
త్కచునీయకుముదకైరవ, కమలంబులు గలుగు కొలను గను గొని యచటమ్. 73
- సీ. మదుగులాపలఁ జొచ్చి కడుపార నుదకంబు, గ్రోలంగ దిగ నందుఁ గ్రాలు మొసలి
పాదముల్ కబళించి పట్టినఁ జరణముల్, విదిశంపఁ బట్టాని విమవకున్నఁ
గడు సూక్ష్మరూపుఁ డై కడుపుఁజలఁజొచ్చి, వేగంబై భేదించి వెడలి నంత
నది దేవకన్యయై యాకాశముననుండి, తనమవృత్తాంత మంతయును జెప్పి
- గీ. వీడు చైత్యుండు నవ్వుకు వీరు జంకి, పొమ్మ సంజీవికొండకుఁ బొద్దు గలుగ
నీకతంబున కాపంబు నామఁదీరె, ననుచు దీనించి చనియెఁ దా నమఁపుకి. 74
- ప. అంత హనుమంతుండు తేజోవంతు డై యదిగుడెంచి కపట సాయమినిం గనెన నతం
డిట్లనియె.
- చ. తడసితి వేల యింతవడి దావుననే ఁసియించి ట్టి యీ
మదువున కేగి రాకునికి మాకనుమానము తోఁచెనయ్య యి

పట్టించి దేని గొంత గురువూజను విజ్ఞముకానకైట్టి నీ
వడుగుము నుందు లెట్టి యిం బగునట్టిని నీకునిచ్చెదన్.

గ. ఆనవుడు గోపమెల్లి పవనాశ్మజుడప్పుడు నీకుఁ బూజుకొ
మ్మని యురుముష్టిచే బొడువ నాతఁడు గొని నవీరూపుడై
తను గదియంగవచ్చుటయు దానినపక్షముగాఁగఁ దుంచినన్
గిసిసి మృగేంద్రుడై పొడువఁ గేసపుకుఁడు దానిఁ గూల్చినన్.

77

గీ. అంతసుగ్రీవుడైచ్చి యనితనయ, బ్రతికె సౌమితి మందులపని తలంప
పలదు రమ్మని నన్ను భూపరుఁడు పసిచె, మగుడి పోదము పదునన్నమాట వినుచు.
ప. సుగ్రీవుం డని విచారించి కామంబు లెట్టిగి వాని బాహుమయ్యంపనఁ బొడిచిన
సతం డారూపంబు నడిచి శతశృంగుడైనొప్పించిన నలిగి జాత్రాణానందనుండు
వాలంబున నడిచి కరంబులు చేపించి శరంబుఁ ద్రుంచివైచి సీహనాదంబు చేసి
జయలక్ష్మిం గైకొని.

79

క. ద్రోణాద్రి కేగి మందులు, పోనిమి నీకున్నఁ గిసిసి పోల్పలరఁగ నా
క్షోణీరమగనింపుచు, బాణితలాగ్రమునఁ దెట్టి వట్టుకరాఁగన్.

80

సీ. కావలి యున్నట్టిగంధర్వగణములు, పదునాల్గుకేలు బోపంబుతోడ
నాహవం బొనింప నందఱు నచ్చోట, వాలముఖంబున వసుధఁ గూల్చి
గగనమార్గంబునఁ గడుతీవ్రగతితోడఁ, బోప నందిగ్రామపురమునంనుఁ
దైలయుక్తం దైనతలలతోఁ బొరలాడఁ, గలిగినరామలక్ష్మణుల తెఱఁగు

గీ. భరతుఁ డారాత్రి కల గని భయమతోఁచి, తొడరిదుస్స్వస్న దోషంబుదోలఁగిపోవ
విప్ర)పరులకు దానముల్ నేడ్కొనిచ్చి, వెలుపలను నున్న భరితభూవిభునిఁ గాంచి.

గీ. రాముడే యంచు నుహించి రాముడేల, పచ్చు సింహుకి సౌమితి) ననచరులను
జనకనందనఁ డగ డించి యక సెఱుంగి, బిర్రు జంపక రా సేయిపని తలంప.

ప. ఆసో ట్టు సందియపడి కాడని సేవ్వుమంచి యుర హనుమంతుండు దక్షిణ
పాశ్చాతీయ దీప్తిం జనునప్పుడు దిగ్దానమపజ్జన నేనలఁ గూడి మాల్యవంతుం డెది
నించి శస్త్రంబులు గురుంచి నోడ్పించి గని వాతూ సంగిధంజు వాల ల్లాచ్చి

దొచ్చి పేచ్చి దనుజబంబుల జంపింను దతిమి వాలంబుంబును శింబులు పట్ట
నానామఖంబుల బాటవైచినన్ గని మాల్యవంతుండు తీవ్రశరంబుల నొప్పించిన

నడరి యద్దానవేద్రునికంతంబున వాలంబుం గీలించి గిరగిరం ద్రిప్పి సముద్రమధ్యం
బునఁ బడవైచిన వాడును బాతాశంబునకుం జనియె వాడుణంబ. ౬౩

గీ. మూల్యపాతునిఁ బోకొచ్చి మానుజుమన, గగనమండల మందంద పగులనాచ్చి
వచ్చుఁప్పుడు శతకోటి వారిజాప్త, దీప్తిగనుపట్టెఁ బ్రాచీనదిక్కునందు. ౬4

ప. ఇట్లు వెలుంగుచున్న మాహాక్షధాచలంబు దివ్యదీప్తులుగనుకొనిరాఘవేశ్వరుండది
సూర్యోదయంబు దునంబునఁదలంకికపులతో పట్టనియె. ౬5

చ. అదె కనుగొంటిచే కలయనర్కుఁడు పూర్వగిరింద్రశృంగమం
దుదయమునొందె నింక నిటనుంచినఁ దమ్మునిపాణవాయోవుల్
బ్రదుకుట దుర్లభం బకట పల్కులు మ్రొక్కెడు ప్రొద్ద మాకుఁ దా
నవయత శత్రుఁ డయ్యెఁ గపులార నినుం డిదె మీకుఁ జెప్పెదన్. ౬6

గీ. మా కులంబున కెల్లను మహిని దలఁపఁ, దానె కర్తయై యుండియు ధగ్మ మగునె
యువయమందంగ మనుమఁ డిట్లున్నయెడను, గొసఁచుట్టాలుఁబగవారిఁగూడవలెనె.

క. ఈలాగునఁ దాఁ బొడిచిన, మా లక్ష్మణప్రాణ మేలమగుదున్ భానుం
గులఁగ నేసెద డిల్లును, గోలలుఁదె మృనుచు నందికొనునాలోనన్. ౬౭

ప. రామచంద్రునకు జాంబవంతుం డిట్లసియె. ౬8

ఉ. భానుఁడు కాఁడు చూడు సరపాలక మందులకొండఁపులీ
మానముదోఁచెఁగాని యనుమానము లేదు వినుండు వేష్కతో
వానరసేన నింకెదురు వాయుతనూజుని గారవింపఁగా
మానవనాథ పంపుమచుమాత్రనె వచ్చె నతండు తీవ్రతక్.

క. అనిమిషులు నన్ను తింపఁగ, హనుమంతుఁడు ద్రోణశైల మతిశోభిముగాఁ
గొని వచ్చి సిరిచి క్షురా, మునిశ్రీపాదముల కెలమి మ్రొక్కినయంతన్. ౬9

ప. రామచంద్రుం డతనిం గొగిలించుకొని సుషేణుం జూచి నీవిందలి వివృషణంబు
లవలన సోమిత్రిపాణంబులు తేర్చు.మనెన నయ్యుక్తిపునాజ్ఞ శిరంబునఁ దాల్చి వన
చరసహితుండై పర్వతం బెక్కి తొల్లి దేవత లమృత పానంబు చేసినతావును నారా
యణుండు మోహినీరూపంబున నమృతము పంచునప్పుడు సూర్యచంద్రులనడుమ
నిలికిన రాహువుశిరంబుఁ ద్రొంచిన తావును బలిచక్రవర్తి యాగంబు సేసినతావును
రాక్షసులు జన్మించిన తావును శంకరభగవానుండు పర్వతాగ్రాజుకూతును బెడ్డియా
డిసతావు వానరులకుం జూపుచు నగ్నిరీచింపైనున్న యాషణంబులు గొని

వచ్చి ప్రయోగింప నాయశాషఘముల సామర్థ్యంబునంజేసి లక్ష్మణునకుఁ బ్రాణం
బులు మగుడపచ్చె నంత సకలవానరులు నానందరసాబ్ధిఁ దేలి రవ్వడు సౌమిత్రి
రామునకు సహస్కరించిన రామచంద్రుండు కాఁగిటం జేచ్చి హనుమంతుం డొసరిం
చిన యవకృతికి సంతోషించి యీపర్వతంబును దొల్లింటియునికి నే యుంచి రమ్మ
సిన నతం డట్లు కావించెనని నారదుండు నెప్పన వాల్మీకిమునీశ్వరుం డటమీఁది కథా
విధానం జెట్టికని యడుగుటయు.

92

క. జలజాక్ష ! భక్తవత్సల !, జలజాసననినుత పాదజలజాత ! సుధా
జలరాశిభవ్యమందిర !, జలజాకరచారుహంస ! జానికినాథా !.

93

గద్యము. ఇది క్రిగౌరీశ్వర పరప్రసాదలబ్ధ గురులింగజంగమార్చన ఓనోద

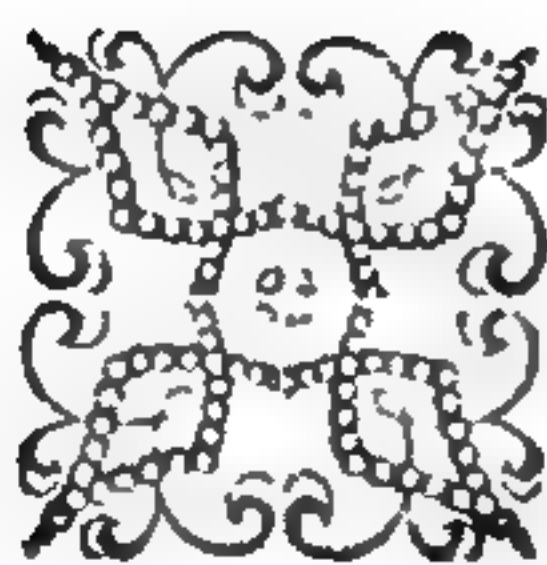
నిత్యశైవాచార సంపన్న గూరిజనవిను తాతుకూరి కేసన సెట్టి

తనయ మొల్లనామధేయ విరచితంబైన శ్రీరామాయణ

మహాకావ్యంబునందు యుద్ధకాండమునందు

ద్వితీయాశ్వాసము.

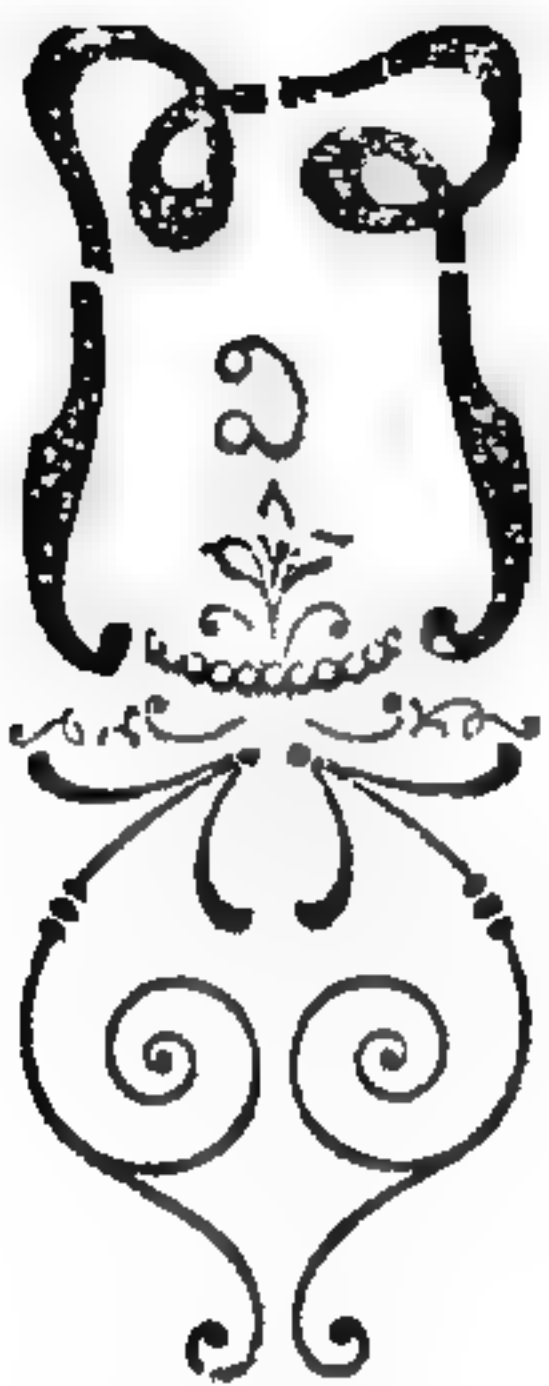
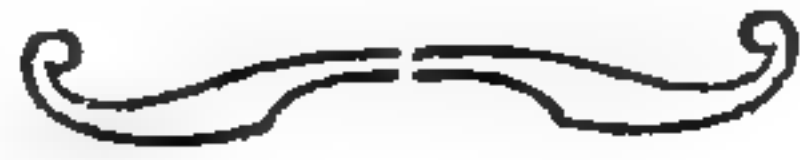
శ్రీమహాభారత క్రింద
ఉత్తర ప్రాంతము.

శ్రీ రస్తు

మొల్ల రామాయణము

యుద్ధకాండము. తృతీయాశ్వాసము.

మలసుధాకరపదనా !

గురునశ్చేతోబ్రవవన ! సుస్థికదనా ?

కమనీయరదన ! శత్రువి

షను ! రఘుమలసార్వభౌమ ! వానకిరామా !

వ. శ్రీనారదమునీంద్రుండు వాల్మీకి కెఱిగించిన తెఱుగెఱిగించెన నాకర్ణి గపుము. 2

క. కలకల పక్షుల్క గూయగ, వలవల నై తారకములు పడమటఁ దోసక

జలజములు నిరియఁ దూర్పున, బలబల నై తెల్లవాఱ భానుఁడు పొడమెక్. 3

సీ. అట మున్న దశకంఠుఁ డాచార్యుఁ డైనట్టి, శుక్రాచుమతి దేహశుద్ధితోడ

రణజయార్థముగా రణములు గుఱిముల్, కపచంబు లస్త్రసంఘములు గలుగఁ

బాతాళగుహఁ జొచ్చి వీతిహోత్రునిఁ గూర్చి, పాయక హోమంబు నేయుచుండ

నాహోమధూమంబు లాకసనిబునఁ బర్వఁ, గని విభీషణుఁడు భూకాంతునకు

గీ. విన్నవించెను. మాయన్న నిన్న నరిగి, హోమ మొనరింపుచున్న వాఁ డుడుగ కిపుడు

మొనసి యాహోమ మది తున ముట్టె నేనిఁ, గలన బ్రక్కను లాతని గెలువలేదు. 4

క. ఈపనివిఘ్నము సేయఁగ, భూపాలక కపుల నేర్పిపుచ్చుము లేదే

మీపని విఘ్నమగు ననుడు, భూపాలవరేణ్యుఁ డపుడు భూధరచరులక్. 5

చ. గవయ గవాక్ష వాఁసుత కంజహితాత్మజ నీల వాయుగు

భవ నల గంధమావన భాషిత భట్టుకచాధముఖులక్

దివిజపరోధపైఁ బనుపఁ దీవ్రిత నేగి పురంబు సొచ్చి దా

నవపతి సేనలందఱిమి నాము జేరి, నాచ్చి రాక్షసిన్.

6

క. గుహసొచ్చి దనుజవల్లభ, విహితమె సాహసము విడిచి విను మునివృత్తిన్
దహనగతభూషణేభు, నహహముచు నీరు వ్రేల్చి నర్హం బగునే.

7

క. మగటిమి గలిగినపుగుఱులె, మగతనముచు డిడినపివ వగువలు నగరా
తగ దనక నేడు మఱుగున, శత్రువంద వగుచు వ్రేల్చిం బగునే

8

మ. అని కేతెంచి నృపాల శేఖరుడు వాఙ్మోహదేశంబునన్
నిను రమ్మొచ్చుచు బిల్చుచుండ సింహన్ నీక్షింపి వ్యాజంబునన్
దమజాధీశ్వర వీరభక్త మగు నే తప్పించుకో శంకు న
వ్వనచారిత్ర సిగవట్టియాక్షయగను గ్రహ్యగుండునిచ్చియున్నె

9

క. కదలక హృదజ్ఞానము, వదలక మంత్రంబుచొప్పు విడి తప్పక లోక
జెడరక న్రేల్చుచు నగ్రత, జెడరక కూర్చుండె నట గంభీరప్రహేళిక.

10

మ. ఇట్లు కలాంతంబుపగిదిని జలింపనున్న నతనిచేతి మాహుతులు విడిచిపోవైచి
సృష్టించుబులు నులుగద్రొక్కి యిక్ష్మాబు హోమద్రవ్యంబుల నొక్కింత నన్ని
లోక ద్రోచి హోమాన్నిం జింపరవందరచేసి భుజంబులక్కి మీసలు పట్టుకొని
లాగి శంకుగదలించి పీఠం బెనుబొబ్బిడి కరుకున్నం గిరిని వారితనుంధ్రుల
డంత నంతఃపురంబునకుం బోయి యందున్న మందోహరిని జట్టు పట్టి యాక్రమించు
బరువునఁ గొనివచ్చి దశదహనుకందతిలప నక్కారదఃఖా క్రాంతయై తనకాం
తునకిట్లెరు.

గీ. రామచంద్రుండె యాదినారాయణుడు, శపుల జేవత లని నీకు గనఁబడంగ
నెల్లకేళల నేర జేరి నిల్లుకట్టి, విన్నవను నేయు నామాని వివరణి.

12

మ. మయిరై త్రేంగ్రుండుకు దనుంజ నయి నేనుం బొప్ప నీవన్నినై
జయ వెట్టిగను నిద్రశోభనని నై గర్వాగ నాపుంబునై
భయ మెన్నం నెఱుంగగర్త నకు నిబ్బాగిన్ ప నాటూడు ని
గ్ధ మెప్పొత్తి దలకట్టియాన్వ గను గోర జలై నిసియొగడన్.

13

క. రామునిమాతలు నన్నున, బొమ్మలు వెట్టిగఁ జూడఁ బండుపె నీకున్
నామానము గాపాదసి, నీమాన మేటి కిప్పుడు నిరరవైరీ.

14

ఉ. ఈమునివృత్తికన్న దమజేశ్వర రామునితోడ నేడు సం
గ్రామము నేసి గెల్చిన నఖండరమావభవంబు గలు నా

రామునిచేతఁ జచ్చిన స్థిగం బగు మోక్షము నల్లరినీకె

యేమిటి కింతదైన్య మిసి ! యచ్చదలంపును రాక్షసేశ్వరా ! 15

వ. అని యనేకవిధంబులుగా దీనాపాపంబు లాడుచు వెక్కి వెక్కి యేడ్వంగని లోంచి

మహాగ్రాకారుండై లేచి దగ్ధశేషకాండంబులచే వానఃపీరుకరంబులు శిరంబులు

ముక్కులుఁ జెక్కులు నలుగ మొత్తినం బఱచి వారు రాచుచంద్రుని సమ్ముఖంబు

నకుం బోయి తాము పోయి వచ్చిన పని విన్నవించి గట్టిసమయంబున. 16

గీ. నగచరులఁ దోలి క్రమ్మర నగరి, హక్తికంఠుండఁ ద్రోవంబు పాదుకొల్పి

విన్నదనమున వగపునఁ జిన్నవోయి చెంత నున్నట్టితనకులకాంతఁ జూచి. 17

క. నాకేలు నట్టి వెలసిన, నీ కేలా చిన్నవోవ నీరజయనా

నాకులు బెదరఁగ నల, యిట్లొకకులూదృఢుల గెలిచి వచ్చెన నింక. 18

గీ. తెలియ మయపుత్తి నాదుప్రేక్ష వినుము, వనచరులతోడ రానుభూవరుని నేడు

చఁపు టొండెచు వానిచే జచ్చు టొండె, గాని యూరక మఱుట కానిమాట.

వ. అని వీరరసం బుప్పొంగఁ బ్రతిజ్ఞాలాపంబులఁ దనపట్టపుదేనియగు మందోదరి

నోదార్చి కొలువుకూటంబున కేతెంచి యచ్చట. 20

క. శిరముల వీనుల గళములఁ, గరముల నురమున నడుమునఁ గచునీయతరాం

బురుహముల భూషణావళు, లరుదారఁగ దార్చి మోహనాకృతి మీఁక. 21

గీ. గంధమాల్యాంబరాదుల బంధురముగ, మేనఁ గల యంగ ధరియించి దానవేంద్రుఁ

డంత రణభేద వేయించి పంశ మరల, బిరుదురాహుత్తునీరులఁ బిలువ బనిచె. 22

వ. అట్టియవసరంబున. 23

ఆ. రోష మడర భద్రరోముందు వృశ్చిక, రోముఁ డల్లసన్నరోముఁ డగ్ని

పరుఁడాది గాఁగ వచ్చిరి రాక్షస,వీరు లపుడు దనుజవిభుని గొలువ 24

క. ఇరువదిచేతుల శస్త్రో, త్కరములు మెఱయంగఁ దార్చి కౌతుక మడఁక

దురగములు నూలు గట్టిన, యరదముపైఁ గూరుచుండి యతివిధవమునన్, 25

నీ. భేరులు తమ్ముటల్ వెల్లురిస్సాణముల్, బూరగొమ్ములు కంచువీరణములు

మకిలకొల్పలు వీరమద్దెలల్ గిడుగిల్లు, పేరె నత పెప్పెలల్ కిల్లగొల్ప

తారలు చిచ్చుటతారలు శంఖముల్, కాహళాల్ పసిడిఘక్కులుచు బినులు

గాలికొమ్ములు డోట్లకైవఱ్ఱ రుంజలు. ఛత్రఃంఘ్రంబులు చామరములు

గీ. బోరుకలగఁగ దిమ్మలు బూరటిల్ల, ననుజవర్గంబు లిరువంకఁ దవిలికొలువ

వెడలె నన్నాహ మడరంగ వీరరసము, కరువు గట్టినచందంబు గానఁబడఁగ. 26

క. కాలాగ్ని కాలభైరవ, కాలాంతక కాలదండ కాలాహికళా

- భీష్మముద్వర్జితకర, కాలాకృతితోడఁ బంక్తికంఠుఁడు వెడలెన్. 27
- 1 వ. ఇట్లుశ్శుత్సాహంబుగా యుద్ధరంగంబునకు బయలుదేరిన సమయంబున. 28
- చూచి. జయజయ కైకసీకర్షసముద్రసంపుష్టసృధాకరా! జయజయ మయతనుజామ
 నోహరా! జయజయ రాక్షసమసార్వభౌష! జయజయ సాగరావరణలంకాధీశ్వ
 రా! జయజయ పాకశాననభద్ర! హరణచతురా! జయజయకుటిలవైశ్వానరపుటభేద
 నస్థిమథామా! జయజయ సమవృత్తసంజ్యోత్యేనకా! జయజయ దశజవల్లభహల్ల
 కల్లాలా! జయజయ యన్తీశ్వరతోయశోషాబడబానలా! జయజయ పవమానసంసా
 గా! జయజయ యక్షనాయకమర్వారకర్వాపహరకా! జయజయ యాశానైశ్వర్య
 హః! జయజయ! జయజయ నవగ్రహానగ్రహసిగ్రహ! జయజయ విశగ్రహలంకారా
 జయజయ కైలాసనగేంద్ర! త్పాటకకందుకకీడానినోదా జయజయ భవానీశ్వర
 శ్రీపావకమలశరీరకంజాతపూజాసమగ్ధా! జయజయపుష్పకారుఘసకలదిగంతవిక్రాం
 తా! జయజయ బ్రహ్మనంశప్రదీపకా! జయజయ త్రిలోకవిజయ! రావణేశ్వరా!
 జయభవ దిగ్విజయినవ. 29
- వ. అని పందిబృందంబు లుభయపార్శ్వంబుల జయజయధ్వనులతో బిరుదుగద్యపద్యం
 బులు వక్కాణింప ముక్తాశపత్రంబుల నడుమ మహిళామండలాన్నితచామరపవన
 కంఠితకుండలుం డగుచు వీరరసంబు భరణాకారంబు దాల్చినలీల నేలేర మృజ్జగం
 బులు గడగడ పడంకెఁ గులాచలంబులుల్లాడ్దగిల్లెఁ జంద్రార్కమండలంబులుతడ బడె
 నక్షత్రంబులు డుల్లెనట్టిసమయంబునఁ గరిబృంహితంబులు నశ్వపేషారపంబులును
 దశజభటాట్టహాసంబులును గుగ్రతాగ్రానకంబులుగాఁ బరిహసిస్సాణభేరిభిగాహ
 ల భాంకారరపంబులును బ్రతిశ్వునుల నీన నంత రావణుపై మేఘంబులు రక్తధారలు
 వర్షించె బిరుదవర్ణనలు వింటిగి వడియెఁ దురగంబులవారింబులనుండి నిప్పులు లే
 దిక్కులధూమంబు నిబిడం బై పల్లె నట రామునిచే రావణుండు తెగుట యవశ్యం
 బని నథంబును మ్రోసె నట్టియనుపంపన. 30
- క. భూరాయకుఁ డతివేగము, దానవసేనలకు నెదురు దాక్కొనిపిరన్
 వానరసేనలఁ బంపెను, భానుజముఖ్యాధీపతులఁ జొరుప మడలెన్. 31
- మ తరుకైలంబులతోడ నార్చుచు భుజావర్షంబు లుప్పొంగ నా
 నరవర్షంబు లేర్చివచ్చునెడ నానాక్యాయ లాదక్షిణో
 తరవాన్ధుల్ ప్రకటించు దానిమితిసంపృతస్పృధి దాక్కొంచు ను
 గరముం జేయగఁజొచ్చి రంత సురలాకాశంబునం జూడఁగన్. 32

సీ. కరుల చెక్కించి శీకరలీల దొక్కించి, పాజుల దోచి తీన్ముగ నేయ
రథముల బఱసి శరణుల జక్కడి, చెలగి పదాతుల జేరి పాడువ
బరతంబు చూచి బుగ్గొత్తముల గేరి, తరువుల బాహుళ్యముల బఱసి
శైలంబు లడరించి సంహారముల నేయ, గలగక దైత్యుల గవులు గలసి
గీ. పోరునవ్వును వానరీయ లగుర, సరులమోదను బాహుళ్య మధిక
లీల గురుంబ దమజు లాంశ విటిగి, శలలు వీడంగ బరచిత తరమున. పరె

సీ. మెండైనరథములమోడికి గుప్పించి, నిక్రమప్రౌఢమై కలుగదొక్కి-
కరిలకొమ్మలు కట్టి బిరవిర పడి ద్రొప్పి, జగదీస్థులంబుల జనియ గొట్టి
తొడరి నైంధవకోటి కడకాన్లు పడకొచ్చి, పట్టి పెక్ జెక్కావాట గొట్టి
కాల్పలంబులపైకి గదిసి నర్తకుల, తోడ, గూడనె చుట్టి తనయ గొట్టి
గీ. శత్రుములు గూల్చి చామరసమితి విడిచి, కెరలియూర్పుచు బిరుదుటెక్కెములుచించి
వాద్యసంఘంబు లవలీల పుష్కల గూల్చి, కపులు దోచి దానపగణము లెల్ల 14

ఆ. అంత బండ్తీవదను నరదంబు నెదురుగా, నడుచుపాదపుత్రునకు భక్త
రోము డసయ నతని రూపించి నాతోడ, రణము నేయ వేగ రమ్మటంచు. పరె

చ. పిలిచిన రోష మెత్తి కడు శీకరశ్మితిని భిడ్దరోముతో
దలపడ పానిరోషములు దాకి శరీరము నొచ్చి యంతలా
పల నొకపర్వతంబు గొని పాపని దైత్యునిమోద నేయ ని
శ్చలతను భిడ్దరోములకును జమ్మగ జేసిన దత్తుడొబునన్. 16

చ. మఱియొకపర్వతంబు హనుమానుడు గైకొనివచ్చి కన్నులకొ
మెఱపడి ద్రొప్పి తనముమోదను వైచిన పరిధారచే
బటయలువాటి ధాత్రి బడుపర్వతమోయనః దేవితోడ ని
ర్భరముగ భిడ్దరోముడు సపాటగగూలె దురంబులోపల్క. 17

ఆ. రోడి కలన భిడ్దరోముడు గూలుట, సర్పరోముః డెటిగి సాహసమున
వాలెనుతని దాకి పానిరోషంబు, విషము సోకి నొచ్చి వేగ డెడిసి. పరె

క. జలాన సర్పరోముని, దూరింపుచు వానిముక్కుదూము పగలకొ
వాలెనుంబాడు దన్నిన, జాలంగా నొగిలి తెలిసి సాహస మొక్క. 40

డ. వాలెతనూజునెన్నుదురు ప్రక్కలుపాటగ సర్పరోము డా
భీలత నాగ్ని చేకొలది రోగొని కొట్టిన రక్తధారలన్

జేలుచు నంగదుం దళని దీనిని పూని శరణు చెక్కలై
ప్రీతిపడంగఁగొట్టి బృహస్పతిని గూలెను నర్పరోముఁడౌ.

41

క. బాహున నర్పరోముఁడూ, గూలుట కనుఁగొనుచు నిగులు గోపంబుల దా
నాణా వృష్టికరోముఁడూ, నీలునిపై రథముఁ దోలె నిశ్చయశ్చ యౌ.

42

ఉ. బోధన నీలుఁ డంత నొకభూముఁ గైకొని వానితేటిపై
శూరత జేసి యాక్షణము మాగముగా నొనరింప నేలుకున్
ధీరతదాఁచి భూరుహముఁ బ్రాంపఁ గనుంగొని నీలుఁ, డొక్కమఁ
దారమహిజమున్ పయచె ధారుణి వృష్టికరోముఁ డీల్గఁ.

43

నీ. వృష్టికరోముఁ డావేళఁ గ్రుంగుటఁ జేసి, వడి రోషమున నగ్ని వర్షుఁ దళన
త్రేతాన్న హొక్కఁడై వెరలి వంశినలీలఁ, దనమేనివంటలు దరికొనంగ
రావణునెదురఁ బరాక్రమస్థితిఁ జేప్పి, రామచంద్రునిమోద రథముదోలి
వ్రల్లనగుబునఁ బెక్కుభాషలు నుడుపుచు, సాయకనిచయంబు లేయఁనెడను

గీ. వానికొన్యంబుఁ దెవును వానిబలముఁ, జూచి భూపాలుఁ డప్పుడు చోద్యపక్షము
ధరువునందును వారుణాస్త్రంబు దొడిగి, యగ్ని వర్షునితలఁ గ్రూచె నాక్షణంబ. 43

గీ. అగ్ని వర్షుడు తెరిపోవు టురవరుఁడు, గన్నులార్కుగఁ గనుఁగొని కలుషన్నతి
రామచంద్రుని డాయంగ రథముఁ బఱసి, పలికె నుత్కటగర్జప్రభావుఁ డగుచు 44

ద. జాఱకుమీ వీరము చెడి, పాకకుమా రిపులు నవ్వ భయపడి పశమున్
దూకుమా వేర్కొందును, జీరకుమా కవులఁ దోడు చేకొని పోయెన్.

45

మ. అని నిట్లెక్కిడి కైత్యనాయకుఁడు రోహయ త్తచిత్తమ్మునన్
శుగమాన్వీనిచందంబు భీకరముగాఁ గావించి పెట్టొప్పియ
జ్వలనాగ్రాగ్రణిమోద నుక్రశకముల్ సొధించి బిట్టేయఁగా
వినుపీక్షిన్ సుగసంఘముల్ గొలువఁగా వీక్షించె నేవేందుఁడౌ.

46

వ. ఇట్లు కనుంగొని.

47

క. రథ మెక్కి రావణుండును, బృహస్పతి నుండి రామశ్చద్యపతియౌ
బ్రహ్మము నేయుట తగ దని, వ్యూహండుచు నాత్మలోన వాసవుఁ డంలన్.

48

క. మాతలిచేతను గవచము, చాతుర్యము గలుగురథము చాపము శరమున్

భూతలనాయకునికుఁ బురు, హూతుఁడు పుత్రెంచెగడు మహాన్నతమహిమన్.

49

వ. ఇట్లు పుత్రెంచిన.

50

శ. ధరణికి వచ్చి మాతలి ముదంబున రాముని జూచి మీకుఁగా
సురపతి పంపినాఁ డధికతోభనకృత్యములై వెలుంగు నీ
శరములు విల్లు వజ్రకవచంబును దేరును పీఠి చేత సం
గరమున నైత్యునిం దునిమికైకొనురాఘవ శ్రీజయంబులకొ.

51

వ. అని చెప్పిన మాతలి క్రియవచనంబులకు సుతసింఛి విభీషణాచమతంబున నమఘా
పాలుండు వజ్రకవచంబు దొడిగి శరశరావచంబులు గైకొని లంకాద్రస్యందనంబునకు
వలగొని వందనం బాచరించి బాలానిత్యుడు పూర్వపర్వతం బెక్కుచందంబునరథం
బెక్కునంత జయజయశ్వులతో సుగ్రీవ లంగద హనుమదాదులైన వానరవీరులు
మొక్కిరిప్పడంతరిక్షంబున దేవసంఘంబులు సంగ్రామరంగంబుఁ జూడ వేడ్క
పడి వచ్చినవిమానంబులకొఁ గ్రిక్కిరిసిచూచుచుండి రాసమయంబున.

52

క. గిరి గిరి నభము నభంబును, ధర ధరయును జలనీ జలధి దార్శ్వానురీతికొ.
సురరిపుఁడు నసురరిపుఁడును, దురమున నెదుఁగించి కధికదోర్బలయుక్తికొ.

53

వ. ఇట్లు మార్కొనుచు.

54

శ. వీరాలాపము లాడుచుం గదిసి దోర్బల్యంబులోడకొ ధను
ర్యారావంబులు మిన్ను ముట్ట నతితీవ్రం బైనశబ్దంబులన్
వారాసుల్ కలంగంగ నార్చి నిజగర్వస్ఫూర్తి నుప్పొంగుచుకొ
గూర్తాస్త్రంబుల నేసి రొండొరులపైఁ గోదండపాండిత్యులై.

55

క. దనుజేశుఁ డేయుశరములు, మనుజేశుఁడు తప్ప ద్రుంచు మార్కొని కడివికొ
మనుజేశుఁ డేయుశరముల, దనుజేశుఁడు దప్ప ద్రుంచుఁ దతభుజశక్తికొ.

56

క. కంటున నేసినశరములు, వింటన్ దప్పించుకొనుచు వెనబాణములన్
గెంటింపుచుఁ దమగాత్రము, లంటక యండంగ నేటు లాడిరి కడివికొ.

58

క. మొదల నొకబాణ మావల, బదులును బదిపదులు వేరుఁ పదివేలను నేఁ
బదివేలు లక్ష కోటియుఁ, జెనరక విలుకాండ్రమీద నీఘ్రును పర్వకొ.

57

క. తొడిగినబాణము వింటును, దొడిగినయట్లుండు మిగులఁ దొడ్తో నవకొ
వెడలెనుశరములు లెక్కకు, గడగులు తనరాక చిత్రగతులకొ బర్వకొ.

59

వ. అట్టి సమయంబున.

చ. అభవము రాంతకాదులు మహాత్ములు వింటికి వారకన్నులకొ
దీభువనమంగు నీరె గణుతింపక నెక్కుడటంచు మెచ్చుచుకొ

సభమున నుండి వ్రొత్తి ఘనంబుగఁ జేతురు దేవకోటుల

టుభయబలంబులం బొగడుచుందురు రాముని రావణాసురన్.

61

చ. సువులమ్రోత మేఘునదంబులుగా శూద్రజాలముల్

ఘనతరగంచలావహలుగా చుటిమాత్రికన్ ధాత్రిమీఁ

దను పడగొడ్లుగా త్తజభారలు సంకతనగ్గ భారగా

ననయముఁ జెప్పనొప్పె విపులాహవ ముప్పుడు పానకంబై.

62

గీ పంక్తికంఠుడు మిగులఁ గోపంబు గమర, దేంగుభగ్గన నుసాధించి తివచి

రామభూషాలమీఁద విక్రమము మెఱసి, పేసి నడి నాల్చి నింగినిర మవలంకి

క. దాసికిఁ బ్రతిశర ముప్పుడు, మానననానుమఁ దొడిసి మానషమడన్

బూనిక నేసిన దానిం, బోనీయక తుంచినై చె భువనము లలన్.

64

క. తుంచినఁ గనఁగొని దనుజుడూ, మించినకోపమున రాముమీఁదను నడి సం

ధించి సుద్విషభాణము, వంచినక యే గు దానివలనన్ జాన్

65

అ నాశరము లొదవి నానాముఖంబుల, వచ్చుకపుడు మునుష్టభూడు

గరుడపాణ మేసి భాడించె నన్నింటి, మింట నులు గూది మెచ్చి పొగడ.

66

చ. అది వృథవోయినన్ వనుజుఁ డాగ్రహమూని కరిత్రేహును

య్యుఁగునఁ గ్రొప్పివైవ విపులాహ్నుఁ జేచ్చుచు నచ్చదొనిపై

వనలక ముగదుగాఁ గ్రుడకవల్లభుఁ డిచ్చినశక్తి నేసినన్

బొంబుదు. పోటి తుంచె మణిభూషణజాలము నాత్రిశంకమున్.

67

చ. ఇట్లు శూలంబును దూలఁ పోయిన.

68

క. గూతుని రథమును వాజులఁ, గేగువుఁ దూలంగ నేసి కియక మెయిఁ జే

సేతను నొప్పించిన నృపు, డాశటి కైతేయధుని నగ్భుక చుడన్.

69

క. నూటి గొని యసురతలకి, నీటము లహలీల డొల్లి యధున నొసలున్

బీటలు వాటి శతాంగము, ఘోటకములగుండె లిని మాంగ నేనన్.

70

ఉ. ఆయెడ కైశ్యనాయకుఁ పహంకృతి రాముని మేనచాటగా

భేయశరంబు లాయముల వేగమె గాడిన నిర్మలముల్

కాయము దొప్పచోగఁ పడిగ్ర ప్పె. సప్తదుచూడనొప్పెఁ బ

ధ్మాయతలోచనుండు చరమాద్రిఁటిం దగు భానుఁడోయనన్.

71

- ఆ. అంతరామచంద్రుఁ డత్యంతకుశుఁడై, బొణవృష్టిఁ గురియఁ బాక్తిముఖుఁడు
కాలు వ్రేలు చెయ్యి కదలింప నోవక, మెదల లేక రథముమోద నొసగె. 72
- వ. రాజులుండు సొమ్మసిల్లపోవు టెఱిగి కాంక్షేతుఁడు తేరు దూరంబుగా, గొప్పో
యినఁ గొంక ప్రాద్దునకు వనుజేగ్రహుని చూపుదేటి మూరీ పగవారలు నవ్వఁదగ
వనక రథంబిట్లు లేదగు నే యరి పోరించినఁ గాలక్షేతుఁడును యుద్ధమవ్వంబనఁ
దేరికి సొకటఁబైన రణంబువెడఁగొనపోవుట యోగమిగావని ధర్మములు పెప్పు
దురు గావున నేసిట్లు దెచ్చితినని విన్నవించిన సూతుని వాక్యంబులకు మెచ్చి
పసదనంబు లిచ్చి మన రథంబు రాముఁడయిం బఱపు నునిన నట్లకొనించినట్
గనుంగొని. 73
- జ. అతనిరథమున కెదురుగఁ మాతఁ! మనరథముఁ బఱపుమా యన నశఁడున్
వే లీవ్రగలింబఱసిన, భూతలవతి వలెకె దనుజపుంగవుతోడన్. 74
- ఉ. భూరిభుగప్రతాపమునఁ బొంగుచు నిరకతోటి మాటికిన్
బోర జయించి తంచుఁ బలుపోకలు పోదువు నీవు ధీశమై
దారక నిల్చి నాయెడఁ బ్రతాపము సూపుము సూపవేని నా
వారిగగర్భుఁ డడ్డుపడవచ్చినఁ జావుదు నిన్ను రావణా. 75
- ఉ. ఆలములోన వానరుల నాలము గేసినయట్లు గాదు నా
పాలిశరంబు నీకుదుటిత్రాలు హరిఁపఁగఁ బాలుడడ్డ గీ
వేళ వృధా పహాస్యములు వేయవిధంబుల మానలేక తాఁ
గాలుఁడు కన్ను గీటె సిదె కాలము డగ్గటె నీకు రావణా. 76
- జ. హరి గిరి వహ్ని గిహ్నిఁ బ్రళయాయాతకుఁ గింతకు దైశ్యు గీశ్యు వా
ర్షకు గిరు గాడ్పు ధనవల్లభు గిల్లభు రుద్రు గిదు) సం
గరవన నోచ్చవట్టి దశకంఠర నీకు జయింప వచ్చు నే
సురనగధీరు నుగ్రగణశూరుఁ బయోధిగభీరు రాఘవున్. 77
- చ. మఱిఁ దలఁప సుఖరతిం బలి వ్రతలను మునివరులఁ బట్టి వ్రతములు గర్వో
న్నఱిఁ జెరచినట్టి దుగిత, స్థితి నిష్పామ నీవు నాకుఁదిక్కిలి విచటన్. 78
- క. అని గర్వాహంబులాకుచున్న యుగ్వీశునకుఁ బూర్వగీర్వాణాధీశ్వరుం డగు రావ
ణాసురుం డిట్లనియె. 79

క. అంశదీధూపరాక్రమ, వంతుండనో కౌలు గుడేని పసు క్షేపర నా
పంక మెచ్చిగియు నెలుగక యంతపర్యాయుల నాడ నేటికె నీకుకె. 80

క. నీలాస్త్రు నాలావును, వాలాయము సురలు నుంపి వరింపంగ నే
డా ములోపల జూపున, మేలా గర్వోర్త సుత్య డినకుత్తిలకా. 81

మ. జననాభాగ్ని నాపత్రిన్ద్రానుమా శాలాత్మకై నీమనై
జనజాపుం డీట వచ్చి కావు మునుచుకొ న్నెడబ న్నె గోనెకొ
వచువీకొ నుం లెల్ల జూచి వెఱుకొ పొయి సుధ్విగా
నిను నీతమ్ముని జాచకుడ మరలకొ నే లాకానుబోమనే. 82

ప. అని శాఖోద్ధృతితమానసులై నీరాళాసుఖ లామచు నిర్మలుకు ముద్దివిడి గద్దిపుచు
నోల మానగొనక మీతొకొపంబుగ శరీరములు మఱచి జయోగ్గానంబు లుల్లసి
నొగళ్ళ బొడము పెకొ జనుట మొత్తంబులను శక్తపురంబులనుకొ బెరిసి కాలుపలై
పాటుచుండ మెలుగుంగఱకుట పగములు నాచీనం జూబుకొలుంగక తమకంబులను
సిప్పురబాణసఃకుట్టచుంబులను బృథులరీతి నేషిస్సనంబులను ద్విసహస్ర)తురంగ హే
హారవంబులను భిటుల సింహనావంబులను గగనంబులగుల జగంబుల కలంగ నము
ద్రంబులు ఘ్నాల్ల ఛాత్రిపడక దిగ్గజంబులు మ్రొగితిల్లబడ నభోభాగంబున దేవ
గంధర్వసింహాధ్యక్షిన్న రకింపురుషామలు గూచి వెఱుగుపడ నిది పగ లిది కాత్ర
యని యెఱుంగక తమకంబున నేడహారాత్ర)ంబులు వీరరాడి యుని బాణప్ర
యోగంబు లుల్లించి యొకరినొకరు సూచుచుండ నయ్యవసరంబున. 83

క. సరసిరుహమిత్రాన్వయం, డరు దరు వని నుంబు వాగడ నసు రేళ్ళరున
క్కురములు శరములు దెడడ, నుదుమ్మచ్చి దీసి వేచి నుగ్రాస్త్రములకొ. 84

క. తెగివడినతలలు జేతులు, దెగినట్లే మొల్చుమండఁ దీవ్రత యడఁకొ
జగతీసుం డపుడు మదిలో, దెగకుండుట చిత్ర)మనుచు దీకొని మఱియుకొ. 85

క. ఒకతోలఁ దలలు జేతులు: బ్రకటంబుగఁ మ్రుచినంత బాహులు ముల్ల
వికచాంబుజములరీతిని సకలేశుండు వెఱుగుపడఁగఁ య్యనమొనె. 86

క. తొడిగెడికరములు భర్తవై, బడియెడు మస్తకము లేరుపడకుండఁగ నె
ప్పడురామమహితలవను, దెడతెగకుండంగ నేనె నేమని చెప్పకొ. 87

ప. యిట్టి సమయంబున. 88

ఆ. వింటఁ దొడుగుశరము వెడలెడు శరమును దిరుగ మొలుచుతలలఁ దెగినతలలు

నెట్టి వాకికైన నెఱుంగంగ రాకుండ, రాముఁ డేయఁ దొడంగె రణముబోన. 89

ఆ. శరము దొడిగి తిరియఁ జక్రంబువలె నుండుఁ శరము విడుచునపుడు చాప మగును
జూడ నొప్పె నొక శోభితం బగురాము, చేతివిల్లు నెప్పఁ జిత్రమగును. 90

ఉ. కాంచనపూఖనిన్యవోఖింబుల బాహులు మస్తకంబులన్
క్రొచిరం క్రొచనట్లే కడుచే మొర్చిగ నున్నరెంచు
తొంపరిత్తు భూమూలికాయము దీప్తులు ప్రజ్వలిల్లగాఁ
గాంచనగర్వవత్తు పరగర్భిణీషము చేత సారెకున్. 91

చ. పారిఁ బోఁ మంచినన్ దిగి పుట్టెడుచందముఁ గోల నాపై
వేరపుగఁ బూనుచందమును వేసెడుచందముఁ బొలుచందము
నరము నుతింపగా నకుదు గాదె తలంపఁగ దేవతాశిఖ
శరముల చిత్రమున్ నృపతిచేతినెచిత్రము గూపుచిత్రమున్. 92

ఉ. రాక్షసుఁ డేగుబాణములు రామునిబాణము లొక్క పెట్టునన్
రాక్షసుమేన నాటియును రాముని నాటియు రక్తపూరమున్
పూవులతోటి మోదుగను బూర్ణగిరీభ్రముమీఁద భాసునన్
జేవురుకొండ కాలువల సీమరమున్ దలఁపించు నెంతయున్. 93

క. ఒత్తిలి రాముఁడు చైత్యుని, కుత్తుక నొకకోల క్రుంచి మూల్చుట దొడ్లో
నెత్తురు గ్రమ్మకమున్నే, మొత్తములుగఁ దలలు మరల మొలచుట దొడ్లో. 94

ప. అరి దేవదాసులు గొనియాడ గ్రామచంద్రుడు చైత్యనాయకుని తలలుఁ జేరు
లుం ద్రుంబిక్రంది విసి నంగిని విధిపడుండు నరేంద్రున కిట్లనియె. 95

క. పోలఁగ సీతసినాథీ, చూలంబున చున్న యమృతమును మొరలకు ని
ర్మూలముగా శ్రీరఘుభూ, పాలక తెగవేయు మగ్ని బాణముచేతన్. 96

క. అది తెగిపోయినపిమ్మట, బదితలలును రెట్టిగలుగు బాహులు మరన్
జెరక తుచుమఁగఁ దుచుమఁగఁ, దునిముట్టఁగ మొలుచు నూటలోమ్ముదిమాయన్. 97

క. అంత సంతరాజానని విన్నవించిన విసి రాషభూపాలుం డట్లుగాపించెన. 98

ప. ఒకతఁ యు రెండుచేతులు, నకలంకస్థితిని గల్గనట్టితనన్ నేఁ
డొకతఁకు చెప్పెకొనని, ప్రకటించి నురలు రామభద్రుని నెఱమిన్. 99

గీ. అంత నప్పుడంబ తెగిపోవ నసురవిభుని, మేన బాహులుం దలలును విన్నకడఁగి
పొలుకనువట్టె నప్పుడమ్మతముగాఁగ, రెండుచేతులు నొకతల గండుమిగుల. 100

వ. అంత జైత్రేందుగ్రిందు తన మనంబున.

101

క. ఎవ్వరు నెఱుంగనివర్మం, బివ్విభునకు నెఱుకపఱుప నిటుగావించెన్
మవ్వమున నీవిభీషణు, క్రొవ్వెల్లనడంతు నంచుఁ గూర్తతోడన్.

10

సీ. తొల్లిపరపాప్తి దొరికినయటువంటి, రక్షాభ మనుమహాశక్తినివిచి
గంధపుష్పాక్షతకలితమై కనుపట్టి, విపులతేజంబున వెలయుచున్న .
దానిఁ బ్రయోగింప దారుణానలతీవ్ర, శిఖలు దిక్పటములఁ జెలుగుచుండ
ఘనఘనారావమై ఘటానినాదంబు, శ్రుతిపుటం బులకు నశ్రుతముగాఁగఁ

గీ. జండతరముగ నట విభీషణునిపైకిఁ, బెచ్చు లుమియుచు నుగ్రమైవచ్చు దానిఁ
గాంచి రాముండు వింతమార్గణముచేతఁ, దృణముకైవడి నడిమికిఁ దెంచివైచె. 133

వ. ఇట్లు తనశక్తి వృథ యగుట గని దానవేందుగ్రిందు మానవేందుగ్రినిపైః గరంబరిగి
నిట్టూర్పునిగుడింపుచు నసిముసలముద్గరపరశుపట్టిన పాసగదాచండకోదండ భిండివా
లాచిసాధనంబుల నవక్రవిక్రమంబున లాలంబు సేయుచుండఁగని విభీషణుడులికి
దేవా! వీడు రెండుకరంబులతోడనే మొడుగయద్ధంబు సేయదొడంగె నింక
శిరంబులుఁ గరంబులు మరల నుద్భవించె నేనిఁ గార్యంబుదప్పటకు సందియంబు
లేదు గావున వీని నీలానన బ్రహ్మస్త్రంబున నడఁగింపదగునని విన్నవించిన. 104

మ. అనఘుండుజ్వలదాపదండమున బ్రహ్మస్త్రంబు సంధించి యొ
య్యనఁ గర్ణాంతముగాఁ గడున్ దివిచి ప్రత్యాల్లీకపాదస్థుడై
దనుజాధీశ్వరు బాహుమధ్యము వడిం దాఁకంగ లక్ష్మ్యంబుగాఁ
గొనిబిట్టేసె నదల్చి తీవ్రతరనూ శోపంబు దీపింపఁగన్.

105

క. ఆవేటు పడిగ నాటిన, రావణుఁ డతివివశుడగుచు వ్రాలె ధరిత్రిన్
దేవతలు పొగడి యప్పుడు, పూవులవర్షంబు గురిసె భూవరుమీఁదన్.

106

ఉ. సంగరభూమి రావణు... సత్త్వము దూలి ధరిత్రిఁ గూలినన్
గురింగె భరంబునన్ ధరణి కురింగె గులాచలవర్గ మెల్ల వే
కురింగె దిశాకరంద్రములు క్రుంగె మహోదగవంశనాథుడన్
గురింగె శులీకులేశ్వరుండు క్రుంగె వరాహముగ్రుడ్డుతేలఁగన్.

క. జగములకు నెల్ల బాధకుఁ, డగు రావణుఁ డాచిఁ గూల సంతటితోడన్
బగ దీటె ననుచు రాముండు, తగఁ దన విల్లెక్కు డించి తమ్మునికిచ్చెన్

108

సీ. ఆఖలలోకమ్ముల కానంద మొదవెను, సురలకంటికి నిద్ర సోకె నంత

మునులు చేసిన శపథములు చాల ఫలియించె, దొడరి సాధ్యులకుఁ దుందుడుకువాసె
గుహ్యకావళికినిఁ గూడు నోటికిఁ బోయెఁ సిద్ధులతలఁపులు సిద్ధి నొందె
దర్శికరంబుల తల్లడం బడఁగెను, గిన్నర సంఘముకీడు తొలఁగె

గీ. గరుడగంధర్వ ఖేచర గణములకును, కేమ మింపారె జనపరిణామ మయ్యె
వేడ్కలింపొందె బాధలు విటుగ డయ్యె, ననపరిణామమయ్యె

ఉ. అంత విభీషణుండు తనయన్న పవంబులమోద వ్రాలి య

శృంతవిషాదదుఃఖానితాశ్రుకణాబులు రాల నేడ్చెలా

కాంతకుఁ డైనరాషణుమహాద్భుతదుష్టసరాక్రమంబు భూ

కాంతునిమంగళ దక్షిణ గద్దదకఁడకషాయసేశ్రుడై.

110

ప. అట్టి సమయమున మందోదరి మొదలైన యంతఃపురసూదనీ సంహోహంబు లేతెంచి
తమ ప్రాణేశ్వరుం డైనరాక్షసకులసాక్ష్యభౌమంగలి నక్షంబులు శరంబులు మోడు
కొనుచు బహువికంబులఁ బ్రబంధింపుచుఁ బరివేష్టించుకొని యుండ భూకాంతుండు
కాంతాలాపంబుల ననునయించి విభీషణుంగని నీవు దుఃఖంబుడిగి మీయన్నకునగ్ని
సంస్కారాదివిధుల నాచరింపుమనిన సశం దట్ట కావించి యనంతరంబ విభీషణుని
అంకానగరంబునకు బట్టాబు గట్టించిన నశంధా సుగంధద్రవ్యంబులును నవరత్నభుజి
తంబులైన భూషణంబులును జీసివీచాంబంబులును గామకగా నిచ్చినం బాగ్ర
హించి యవి యెల్లను మాతలి కిచ్చి శ్రీయోక్తులం దనిపి యనిపిన నతఁడు స్వర్గంబు
నకుం జనియె నయ్యనసరంబున.

111

సీ. వేలోన రాసువుం డావిభీషణుఁ జూచి, సన్నక్తియుక్తిమై సరగఁ బిలిచి
పంక్తిం ధరు నాజిఁ బరిమాచ్చితి నటించు, వసుమతీతనయకు వార్త నెప్పి
నీడేవి మొదలగు నీరజాక్షుల చేత, నలివకు కృంగార మమరజేసి

కొంచు రమ్మచి చెప్ప నంచితగతి నేగి, సరమాదిసతుల కా రణిజెప్ప

గీ. సతులు నిర్మలజలముల జలక మార్చి, కట్టు పుట్టంబు ముదమునఁ గట్టఁ జెట్టి
చండన మలంది సురభివృష్టములు ముడిచి, మేలిమిభూషణంబులు సాలఁ దొడ్డి

క. ఇందిరతో సలి యగునా, సుందరిఁ జ్రాణేశ్వమాత సొబ గొందఁగఁ దా
రందలమునఁ గొని వచ్చి, కందర్పభుండు రామకడకుం బ్రీతి

113

ప. ఇట్లు గొనివచ్చి రామభూషాలుని సమ్ముఖంబు న సునిదిన నద్ధగాతను జాత పతికి
నినయభక్తి తాత్పర్యంబులు వెలయఁ బ్రణమిల్లిన నతండు వనితారత్నం బగునీతం
గనుంగొని యిట్లనియె.

114

క. కులసతిఁ జేతి గొనిపోయిన, యలకాశ్రయ గెలువ నోపఁ డనుపలుకుచున్

గెలిచితిఁ దగ చంకితి నిక, నెలతా నీయిచ్చఁ జనుము నే నిన్నొల్లన్

115

గీ. ఆరుచుఁ బలుకుపలుకు లవనీతనూజాత, కరములకు వాడి గలుగునట్టి

నారసములు సోకి నాటిన యల్లైన, నరసిజాషీ మూర్ఛఁ జాల నొంది.

116

ప. నరపర నాదుచిత్తము మనంబున నీవ యెఱింగియుండియున్

బరుషము లాడ నేమిటికిఁ బాపము నాయెడ లేదు కాదు పో

సురలు నుతింప మేటిసావఁ జొచ్చెన మెచ్చుడటన్న రామభూ

వరునిమనం బొడంబడిన వారిజలొచన నీత యాశఁకిన్.

116

క! హృదయేశుఁ డర నవ్వడ, సొదఁ జొచ్చెను భూమిభుత్తి గురులు నుతింపన్

ముద మంది వడ్డనవుఁ డా, యదనం బ్రశ్నక్షమయ్యెనాకా నచుచున్.

118

గీ. ఆంతఁ బన్నగర్భుఁ డవసీశుఁ డగురాసు, భుక్తిఁ జూచి పఠికెఁ బరమపురుష

వనజనేత్ర సీతవలన దోసము లేదు, నమ్ము వసుమతీశ నామమాట.

119

ప. అని పలికిన పితామహునిమాటల కుభయ సేనలును సంశయింపరా. ఆనంతరమగ్నిభగ

నానుండు నయ్యంగనం గొనివచ్చి పరమపతిత్రాభరణం బగు నిధానాతనుజాతం

గైకొమ్మని యప్పగించిన నయ్యొడ దశరథుఁడు ప్రసన్నుడైన శ్రీరామచంద్రుండు

సతీసమేతుండై తమ్ముండును దారును ననుస్కరించినఁ గుమారద్వయంబును గోడ

లిని నాలింగనంబుచేసి తద్దుఃఖంబులం బాపి చనియె నప్పుడు సకలదేవతలు నిట్లని.

క. మాకొఱకు జనన మొందితి, రాకాసలరాజుఁ జంపి రక్షించితి నౌ

లోకంబు లెల్లఁ గృపతో, సాకేతపురాధిపాన ! నజ్జననినతా.

121

క. అని వినుతి సేసి కలనన్, జనిపోయినకపుల నెల్ల సత్కృప బ్రదుకం

డని వరము లిచ్చి యరిగిరి, ఘను లాదేవతలు మరలి గగనంబునకున్.

122

ప. తదనంతంరబున.

123

గీ. భానుపుత్రాదివానర బలముతోడ, ఘరణిశీషణముఖ్య రాక్షసులతోడ

మఱియుఁ జూనకితోడ లక్ష్మణునితోడఁ బుష్పకందెక్కిచనియె నాఘామిషిభుండు.

ప. ఇట్లు పుష్పకారుంధుడై చనుచుండి రామభూకాంతుండు తన కాంతారత్నంబు

నకుఁ జేయెత్తి చూపుచు సంగ్రాహస్థలం బిదే రావణకుంభకర్ణాదులైన రాక్షసబలం

బును మగ్దించినతా విదేసువేలాచలంబిదె సముద్రంబునకు బంధించిన నేతుబంధనం

బిదె విశీషణుండు మమ్ము శరణు చొచ్చినప్రదేశం బిదె కిష్కింధానగరసుగ్రీవుని

రందిదె వాలిని నేలఁగూలనేసిన చోటిదె భానునందనుండు మమ్ములఁ బొడగన్న
స్థలం బిదె ఋశ్యమూకాచలం బిదె వాయుతనూభవుండు మమ్ముఁ బొడగన్నతా
విదె పంపాసరోవరంబు నిదే కబాధుఁడను దానవుని వఖించిన ప్రదేశం బిదె జటా
యువనుపక్షిందుగ్రిండు నిన్నుఁ గొఁపోవునప్పుడు రావణాసురునితోడం బోరి మడి
సినస్థాం బిదె. జనస్థానం బిదె దశవదనుండు నిన్నుఁ జేరిగొనిపోయినచో టిదె
మాయామృగంబును బడ నేసినచోటిదె భరదూషణాదులు నాతోడఁబోరి పొలసిన
తావిదె శూర్పణఖ యనుదానిముక్కు నెవులుం జెక్కిన యిక్కయిదె సుతీక్ష్ణు
డను మునీంద్రుండు వర్తించు నాశ్రమం బిదె యగస్త్యాశ్రమం బిదె యత్రినుహము
నీందునిపత్ని యనసూయదేవి యంగరాగంబు నీకిచ్చిన చక్కియిదె విరాధుం
డను రాక్షసుండు నిన్నుఁ బట్టికొనిపోవుచుండ నిడించినచోటిదె చిత్రకూటా
చలంబిదె భరతుఁడు మనల నొడంబఱచి మరలం గొనిపోవ పచ్చినచోటిదె గంగా
నది యల్లదే కనుంగొనుమని చెప్పుచు భరద్వాజాశ్రమంబు జేరం జని యచ్చటఁ
బుష్పకంబుఁ డిగ్గి యమ్మునీందునినకు నవస్కరించిన నతండు రాముని దీవించి
మహానందంబు నొంది యనిలసంద్రవా! వేవేగ నీవేగి నందిగా నుమ్మున నున్న భర
తునకు మారాక యెఱింగించి రమ్మని యనిన.

125

క. అరుడెంచి చూచె బావని, సురుచిరసౌభాగ్యభరతు శోభనచరితున్

విరచితపుణ్యస్ఫురితన్, నిరుపమసత్కీర్తి నిత్యనిరతన్ భరతన్.

126

వ. కనుంగొని పందనంబు నేసి కరంబులు మోడ్చి వినయంబున.

127

అ. భరతునకును రామభద్రుఁ డేతెంచినఁ వార్తఁ జెప్ప వినుచు వాయుసుతుని

గారవించి నిండ కౌగిటఁజేర్చుచు, నగ్రిజన్మనేమ మడిగి యడిగి.

128

క. తల్లులు మువ్వరకును రఘు, వల్లభుఁ డేతెంచునట్టి వార్తను జెలుపన్

బల్లిదుఁ డగుతనతమ్ముని, నల్లన సాకేతపురికి ననిపెన్ వేడ్కన్.

129

వ. అట భరద్వాజాశ్రమంబున మజ్జనభోజనాదు లారగించి నాటిరాల్చి నిలిచి మఱు

నాఁ డమ్మునీందుని వీడ్కొని శ్రీరామచంద్రుండు పుష్పకారాధుండై చనుదొ

చుచున్న యప్పుడన్నకు భరతుండు స లనేవాసమేతుండై తల్లులుం దమ్ముడును

నెదురేగి రాఘవేశ్వరుపాదారవిందంబులకు పందనంబాచరించిన నతం డరుజన్ములఁ

గొగిలించికొని లక్ష్మణసహితుండై జనకరాజనందనం గూడి తల్లులుమువ్వరకుం

బ్రహ్మవిల్లివారలతిన్నేహంబున సింహుఁ గొగిల్చుకొన్నుచు దీవింపఁ దమలోఁ దాము

పెద్దపిన్న రంతసూదువుల పందనంబులు సేసికొని మరలి నుద్రిగామంబున కేగి యచ్చట
బుష్పకంబు డిగ్గి దాని కర్చనలిచ్చి కుబేరునివీటికి బొమ్మనియనిసి భరతునుందిరంబు
బ్రేవేళించె నట్టి శుభసమయమున. 1:0

క. దానంబు లిచ్చి భద్ర, స్నానంబు సేసి భూషణంబులు పూతల
చీనాంబరములుఁ బరిమళ, సూనంబులుఁ దాల్చి రథికశోభనలీలకొ. 1:1

ప. ఇట్లు కామాదిసోదర చతుష్టయంబును భూమినందనయును దపోవేషంబు లుజ్జగించి
రాజచిహ్నంబులు గైకొని దానపవానరబలంబులం గూడుకొని పడగిసోపేతంబు
లైన భోజనంబులం బరితృప్తులై యారాత్రి గడసి మఱువాడు గజతురగస్యందినా
దివాహనంబులెక్కి ఛత్రచామరాదులు మెఱయ శంఖభేరీభాం కారంబు లుల్లసిల్లి
పందిమాగధుల బిరుదుకై వారంబులు నెలక గనయోధ్యాపురంబుఁ బ్రేవేళించి నగరు
లోనికి సొల్తించి పసిష్ఠాను మతంబున శుభముహూర్తంబున భద్రసింహాసనంబున
బట్టభద్రుండై రామభద్రుండు భూసురులకు 'దానంబులొసంగి యథార్థుల కిష్టార్థం
బులిచ్చి విభేషణసుగీ'వాంగదజాంబవద్ధనుమదాదులఁ బ్రియవచనంబులం దనిసి వారి
వారికిం దగినపగిదిని 'గట్నంబులిచ్చి వీడ్కోలికైన వారు నిజస్థానంబులకుం జని
రంత మహానందమున. 1:2

అ. ఆశ్వమేధయాగ మని నోస్వజన్నంబు, నెలమిఁ జేసి దివిజా లెల్లమెచ్చ
లీలఁ బదునొకండువేలేండ్లు ధరయైతె, బరమధర్మమహిమఁ బ్రజలు వొగడ 1:3

సీ. సకలౌషధక్రియాసంజీవకరణిచే, శైలగి దిక్కులను రక్షింపఁజాలు
బంధురోన్నతశస్త్రసంధానకరణిచే, గుటిలారులను రంభఁ గూర్పుఁ జాలు
సంశతోత్పాదన సౌవర్ణకరణిచే, నద్ధుల దారిద్ర్య మడఁపఁ జాలు
ననుదినసంధాన మనుశల్యకరణిచే, మరుషార్థవికరంబుఁ బోవఁ జాలు

గీ. సిద్ధవిద్యాసురాగప్రసిద్ధుఁ డైన, రాజచంద్రుం డితం దని రాజు లెల్ల
సన్నులింపఁగ విలసిల్లె జగతియందను, భాగ్యవిస్తారి రామభూపాలకౌరి. 1:4

సీ. కుటిలత నదులందుఁ గుంతలంబులయందు, బొంకు జూదములందు మూతులందు
లేమి వైరులయందు లేమలనడుమందు, భంగి మరముఘలందుఁ బరులయందు
గోపంబుఖలులందుఁ గ్రూరవర్తనులందు, పడఁకు వీణలయందు వ్యసనులందు
బంధంబు రతులయందుఁ బటుశిరోజములందు, మోహంబు కనమందు ముదితలందు

గీ, జేరిత కవులందుఁ దపసుల చిత్తమందు, వర్ణమితము చిత్తరుచందు యువసు
లందున నె కాసియొందెడఁ జెందకుండ, లీల ధరయేలే రామభూపాలవరుఁడు. 135

క. ఈరామచరణ మెప్పుడు, వారక విన్నట్టివారు వ్రాసినవారున్
గోరి పఠించినవారును, శ్రీరామునికరుణ మేలు సెందుదు రెలఘిక్.

క. జలజాత ! భక్తవత్సల !, జలజానననిశిత పాదజలజాత ! సుధా
జలశాశభవ్యమందిర !, జలజాకరచారుహంస ! జానకినాథా ! 137

మాలిని కువలయదళనేత్రా) కోమలస్నిగ్ధగాత్రా)
భవముఖసుతిస్తోత్రా) భక్తవృక్షాశ్చైత్రా)
రవిశతసమధామా రక్షితాత్మాంఘ్రిభామా !

కవిజననతనామా కాపుమా మమ్ము రామా. 13

గద్యము. శ్రీగౌరీశ్వర వరప్రసాద లబ్ధురులొంగ జంగమార్చన విసోద

నిత్యశైవాచారసంపన్న సూరిజనవిను తాతుకూరి కేసన శెట్టి

తనయ మొల్లనామధేయ విరచితఁబైన శ్రీరామాయణ

మహాకావ్యంబునందు యుద్ధకాండమున

సర్వమును దృఢీకృత్యము.

శ్రీకృష్ణమన గ్రంథాలయము,
కల్లూరు.

దేశబంధుముద్రాక్షరశాల, రాజమండ్రి.

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం పంఖ్య	TPLA116B127
పుస్తకం పేరు	మొల్లరామాయణము
తారీఖు	26/10/24
మొదటి అడ్డు	NO
వెనుక అడ్డు	NO
మొత్తం పేజీలు	111
పెద్ద పైకా పేజీలు	NO
ఖాళీ పేజీలు	NO
లేని పేజీలు	NO
తయారు చేసినది	akshay
పేజీలు విడదీసినది	thasin
స్కాన్ చేసినది	ROHITH
పరిశ్ల చేసినది	
పేజీలు పరిశూనినది	
లైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిస్థితి	good